

PIENESTÄ KASVAA SUURTA YHDESSÄ – OSALLISUUDEN JA MONINAISUUDEN EDISTÄMINEN

SUOMALAISTEN TOIMIJOIDEN KOORDINOIMIEN
ERASMUS+ -YHTEISTYÖHANKKEIDEN KOKEMUKSIA

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Erasmus+

Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

Raportit ja selvitykset 2024:4

1. painos

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2024:4

ISBN 978-952-13-6951-3 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: PunaMusta Oy/Sisältö- ja suunnittelupalvelut

www.oph.fi

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	4
1. JOHDANTO	5
2. TAUSTAA	6
3. SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TARKOITUS	11
3.1 Menetelmät	11
3.2 Selvityksen rakenne	12
4. SUOMALAISTEN HANKETOIMIJOIDEN KOORDINOIMIIEN ERASMUS+ KA2 -HANKKEIDEN VALINTA JA KARTOITUS LOPPURAPORTTIIEN PERUSTEELLA	14
4.1 Valittujen Erasmus+ KA2 -hankkeiden tarkastelunäkökulma ja mahdollinen vaikuttavuus osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi hankkeissa	14
4.2 Selvityksessä mukana olleet osallisuuden moninaisuuden painottuneet Erasmus+ -KA2 -yhteistyöhankkeet ja tarkastelunäkökulma	15
5. SAADUT KOKEMUKSET, POTENTIAALISET IDEAT JA INNOVATIIVISET KÄYTÄNNÖT	18
5.1 Kysely osallisuuden ja moninaisuuden painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille hankkeiden innovatiivisista käytännöistä	18
5.2 Kyselyn tulokset	21
6. ERASMUS+ -OHJELMAN MAHDOLLISUUDET OSALLISUUDEN JA MONINAISUUDEN EDISTÄMISEKSI YHTEISTYÖHANKKEISSA	31
6.1 Hanketoimintaa edistävät toimintatavat Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa	31
6.2 Hanketoimijoiden suositukset osallisuuden ja moninaisuuden lisäämiseksi	33
6.3 Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden pysyvät vaikutukset ja merkitykselliset lähestymistavat	34
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LIITTEET	
LIITE 1. Valitut suomalaisten toimijoiden koordinoimat Erasmus+ KA2 -hankkeet	38
LIITE 2. Erasmus+ -KA2 -hanketoimijoille lähetetty kysely	59
LIITE 3. Erasmus+ KA2 -hanketoimijoiden työpajan keskeiset tulokset	62
Työpajan ohjelma	62
Työpajan sisältö ja menetelmät	63
Työpajojen yhteenveto, keskeiset keskustelunaiheet ja keskeiset näkökohdat	65
LIITE 4. Luettelo tietolähteistä	76

TIIVISTELMÄ

Euroopan unionin rahoittama Erasmus+ -ohjelma tukee koulutuksen, nuorisoalan sekä liikunnan ja urheilun kansainvälisyyttä ja yhteistyötä edistäviä hankkeita Euroopassa. Ohjelman tavoitteena on tukea koulutuksellista, ammatillista ja henkilökohtaista kehitystä koulutus-, nuoriso- ja urheilualalla Euroopassa ja kumppanimaissa, edistää kestävästä kasvusta, ympäristövastuullisuutta, työllisyyttä, sosiaalista koheesiota ja innovaatioita sekä vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja yhteiskunnallista osallistumista. Lisäksi Erasmus+ -ohjelma edistää oppilaiden, opiskelijoiden, opettajien ja kouluttajien laadukasta koulutusta, osaamista, digitalisaatiota, oppimiseen liittyvää liikkuvuutta sekä koulutusalan organisaatioiden eurooppalaista yhteistyötä, osallisuutta, huippuosaamista, luovuutta ja innovaatioita.

Vuonna 2023 Opetushallituksen toimeksiannosta selvitettiin, miten osallisuus ja moninaisuus toteutuvat suomalaisten toimijoiden koordinoimissa Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa sekä kartoitettiin Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden potentiaalisia ideoita, osallistavia lähestymistapoja ja innovatiivisia käytänteitä. Tämä selvitys on osa Opetushallituksen toimeksiannosta tehtyä kansallista Erasmus+ -ohjelman painopistealueiden toteutumisen seurantaan liittyvää vaikuttavuusselvitystä. Jokaisesta Erasmus+ -ohjelman painopistealueesta laaditaan erikseen omat selvityksensä.

Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeiden mahdollisen vaikuttavuuden edistämisen tarkastelussa käytettiin tapaustutkimusmenetelmää ja dokumenttianalyysiä analysoimalla Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeiden hakemus- ja raportointijärjestelmän asiakirjoja, jotka sisältävät tietoa hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin lisäksi kyselytutkimusta lähettämällä yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille sähköinen kysely, jonka avulla selvitettiin edunsaajien kokemuksia ja havaintoja hankkeen vaikutuksista osallisuuden ja moninaisuuden edistämisessä. Hanketoimijoille järjestettiin syyskuun lopussa työpaja, jossa arvioitiin hankkeiden vaikutuksia jakamalla innovatiivisia käytäntöjä sekä kehitettiin edelleen potentiaalisia jatkokehitysideoita yhteistyössä.

Selvityksen perusteella Erasmus+ -hankkeet tarjosivat mahdollisuuksia kulttuurien väliselle vuorovaikutukselle ja monimuotoisuuden ymmärtämiselle. Kansainvälinen yhteistyö vahvisti osallisuutta ja moninaisuutta. Hankkeet edistivät osallistavaa ja saavutettavaa toimintaa, kasvattivat osallistujien ymmärrystä eri kulttuureista ja ympäristöistä sekä lisäsivät heidän valmiuksiaan toimia kansainvälisessä ympäristössä. Hankkeiden tavoitteena oli osallistava, saavutettava ja vastuullinen toiminta omassa elämässä. Hankkeissa edettiin tietoisuudesta kohti toimintaa ja ratkaisuja.

Opetushenkilöstön ammattitaito kehittyi, vanhemmat osallistuvat aktiivisesti ohjelman toteuttamiseen ja oppijat otettiin mukaan hankkeiden suunnitteluun. Samalla heidän kriittisen ajattelun taitonsa ja sosiaaliset taitonsa kehittyivät. Hanketoimijat valitsivat usein kumppaneiksi toimijoita, jotka jakoivat saman arvopohjan. Pedagogiikkaa, opetusmateriaaleja ja opetusteknologiaa kehitettiin yhteistyössä keskittyen osallisuutta ja moninaisuutta tukeviin ratkaisuihin. Selvityksen tulosten perusteella hankkeet edistivät osallisuuden ja moninaisuuden sekä saavutettavuuden toteutumista.

1. JOHDANTO

Erasmus+ -ohjelma on Euroopan unionin rahoittama ohjelma, joka tukee koulutuksen, nuorisoalan sekä liikunnan ja urheilun kansainvälisyyttä edistäviä hankkeita eri Euroopan maissa. Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeet lisäävät organisaatioiden ja instituutioiden välistä yhteistyötä. Ohjelman tavoitteena on tukea koulutuksellista, ammatillista ja henkilökohtaista kehitystä koulutus-, nuoriso- ja urheilualalla Euroopassa ja kumppanimaissa, edistää kestävästä kasvusta, työllisyyttä, sosiaalista koheesiota ja innovaatioita sekä vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja aktiivista kansalaisuutta.

Lisäksi Erasmus+ -ohjelma edistää oppilaiden, opiskelijoiden, opettajien ja kouluttajien laadukasta koulutusta, osaamista, oppimiseen liittyvää liikkuvuutta sekä koulutusalan organisaatioiden eurooppalaista yhteistyötä, osallisuutta, huippuosaamista, luovuutta ja innovaatioita. Se lisää myös nuorten ja nuorisotyöntekijöiden epävirallista oppimista ja aktiivista osallistumista sekä nuorisojärjestöjen yhteistyötä, osallisuutta, luovuutta ja innovaatioita. Ohjelma edistää urheiluvalmentajien ja urheiluhenkilöstön oppimiseen liittyvää liikkuvuutta sekä liikunta- ja urheiluorganisaatioiden yhteistyötä, osallisuutta, luovuutta ja innovaatioita. Vuosien 2014–2022 aikana on toteutettu useita Erasmus+ KA2 -hankkeita, jotka ovat keskittyneet osallisuuden ja moninaisuuden sekä ympäristövastuullisuuden edistämiseen.

Tämän selvityksen tavoitteena on kartoittaa jo päättyneiden, suomalaisten hanketoimijoiden koordinoimien vuosina 2017–2020 käynnistyneiden osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ KA2 -hankkeiden edunsaajien kokemuksia ja ideoita hankkeissa kehitetyistä merkityksellisistä lähestymistavoista. Selvityksen avulla pyritään lisäksi saamaan tietoa hankkeiden vaikuttavuudesta ja tuloksista sekä tunnistamaan innovatiivisia käytäntöjä ja potentiaalisia innovaatioita, joita voidaan mahdollisesti hyödyntää tulevaisuuden hankkeissa.

Selvityksen teoreettisena taustana on Erasmus+ KA2 -hankkeiden hakemus- ja raportointijärjestelmä, joka sisältää hankkeiden loppuraportit ja arviointipalautteet sekä tietoa hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Hankkeiden tuloksia koskevia tietoja täydennettiin valittujen hankkeiden vastuuhenkilöille lähetetyllä kyselyllä sekä hanketoimijoille suunnatulla työpajalla, jossa innovatiivisia käytäntöjä jaettiin ja hankkeiden potentiaalisia jatkokehitysideoita työstettiin edelleen.

Selvityksen tavoitteena on tarjota autenttista tietoa päättyneiden Erasmus+ KA2 -hankkeiden vaikuttavuudesta ja tuloksista vastaavien hankkeita suunnitteleville ja toteuttaville toimijoille ja päättäjille. Lisäksi selvityksen avulla pyritään kannustamaan uusia hanketoimijoita hyödyntämään hankkeiden parhaita käytäntöjä ja kehittämään edelleen innovatiivisia ratkaisuja koulutuksen, nuorisoalan sekä liikunnan ja urheilun kehittämiseksi.

2. TAUSTAA

Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa osallistujaorganisaatiot voivat hankkia kokemusta kansainvälisestä yhteistyöstä, parantaa valmiuksiaan ja tuottaa samalla laadukkaita ja innovatiivisia tuloksia. Yhteistyöhankkeiden koko ja laajuus voi vaihdella hankkeen tavoitteiden, osallistujaorganisaatioiden, odotettujen vaikutusten ja muiden tekijöiden mukaan, ja toimintaa voidaan mukauttaa näiden tekijöiden mukaisesti. Hankkeiden laadullisessa arvioinnissa otetaan huomioon yhteistyön tavoitteet ja mukana olevien organisaatioiden luonne. Tämän logiikan mukaisesti organisaatioille tarjotaan kahdentyyppisiä kumppanuuksia, joiden avulla ne voivat työskennellä, oppia ja kasvaa yhdessä:

- kumppanuushankkeet
- pienimuotoiset kumppanuushankkeet.

Erasmus+ KA2 -avaintoimi 2 tukee yhteistyöhankkeita ja seuraavia toimintotyyppejä:

- yhteistyöhankkeet, kuten kumppanuushankkeet ja pienimuotoiset kumppanuushankkeet
- huippuosaamiseen tähtäävät kumppanuudet, kuten ammatillisen koulutuksen huippuyksiköt ja Erasmus Mundus -toiminto
- innovaatiokumppanuudet, kuten innovaatioyhteenliittymät ja tulevaisuuteen suuntautuvat hankkeet
- korkeakoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, nuorisotalon ja liikunta- ja urheilualan kapasiteettivahvistamishankkeet
- voittoa tavoittelemattomat eurooppalaiset liikunta- ja urheilutapahtumat.

Toimintojen odotetaan edistävän ohjelman painopistealoja huomattavasti ja vaikuttavan myönteisesti ja pitkäkestoisesti osallistujaorganisaatioihin ja näitä toimintoja sääteleviin järjestelmiin sekä organisaatioihin ja henkilöihin, jotka osallistuvat järjestettävään toimintaan suoraan tai välillisesti. Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden odotetaan johtavan innovatiivisten käytäntöjen kehittämiseen, leviytykseen ja toteuttamiseen paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella, Euroopan unionin tai globaalilla tasolla. Hankkeen elinkaaren aikana organisaatiot toteuttavat monenlaisia aktiviteetteja, jotka vaihtelevat perinteisestä luovempaan ja innovatiivisempaan toimintaan. Organisaatiot voivat valita niistä yhdistelmän, joka edistää parhaiten hankkeen tavoitteiden saavuttamista suhteessa sen soveltamisalaan ja kumppaniverkoston valmiuksiin.

Käsitteltävän alan ja hakijan tyyppin mukaan Erasmus+ KA2 -hankkeita hallinnoivat joko kansalliset toimistot tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA). Euroopan komissio asettaa vuosittain yhteiset painopisteet ja tavoitteet, joihin koulutuksen, nuorisotoiminnan sekä liikunnan ja urheilun eri aloilla pyritään Erasmus+ -ohjelman tasolla. Tästä syystä yhteistyöhankkeilla pyritään hankkeeseen osallistuvien organisaatioiden valmiuksien kehittämisen ohella edistämään painopisteiden saavuttamista kumppanuuksien tulosten avulla. Hankkeissa tehtävä työ on rajattava suhteessa yhteen tai useampaan näistä painopisteistä, jotka on valittava hakuvaiheessa. Hanke-ehdotuksia laadittaessa on myös suositeltavaa tutustua samanlaisten painopisteiden perusteella rahoitettujen aiempien hankkeiden tuloksiin, jotta varmistetaan johdonmukaisuus ja vältetään päällekkäisyyksiä sekä hyödynnetään asteittain jo saatuja tuloksia ja edistetään eri alojen yhteistä kehitystä.

Jotta EU-tason painopisteet voidaan yhdistää paremmin kansallisen tason erityistarpeisiin, Erasmus+ -ohjelman kansallisilla toimistoilla on lisäksi mahdollisuus määrittää yksi tai useampi EU-tason painopisteistä erityisen merkittäviksi niiden kansallisessa toimintaympäristössä, jotta organisaatioita kannustetaan keskittymään toimissaan näihin valikoituihin aloihin tiettyinä vuosina.

Vuonna 2023 yhteistyöhankkeissa on painotettava yhtä tai useampaa seuraavista painopistealoista:

Osallisuus ja moninaisuus kaikilla koulutus-, nuoriso- ja liikunta- ja urheilualan sektoreilla: Ohjelmalla tuetaan hankkeita, joilla edistetään sosiaalista osallisuutta ja pyritään parantamaan sellaisten henkilöiden tavoitettavuutta, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia. Tällaisia henkilöitä ovat muun muassa vammaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt, maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla asuvat henkilöt, sukupuolten epätasa-arvosta kärsivät henkilöt, sosioekonomisissa vaikeuksissa olevat henkilöt sekä sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvasta syrjinnästä mahdollisesti kärsivät henkilöt. Hankkeiden avulla hyödynnetään Erasmus+ -ohjelman tarjoamia mahdollisuuksia näiden henkilöiden kohtaamiin esteisiin ja pyritään luomaan osallistavia ympäristöjä, jotka edistävät yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ja vastaavat laajemman yhteisön tarpeita. Tällä painopistealalla ohjelmasta tuetaan hankkeita, jotka edistävät koulutustoimintaa ja helpottavat Ukrainasta sotaa pakenevien ihmisten integroitumista uusiin oppimisympäristöihinsä.

Ympäristö ja ilmastonmuutoksen torjunta: Ohjelman tavoitteena on tukea vihreään siirtymään, ympäristöhaasteisiin ja ilmastonmuutoksen haasteisiin liittyvän tietoisuuden lisäämistä kaikilla aloilla. Etusijalle asetetaan hankkeet, joilla pyritään kehittämään osaamista erilaisilla kestävyyskannalta merkityksellisillä aloilla ja laatimaan vihreän sektorin osaamisstrategioita ja -menetelmiä sekä tulevaisuuteen suuntautuvia opetussuunnitelmia, jotka vastaavat paremmin yksilöiden tarpeita. Ohjelmalla tuetaan innovatiivisten käytäntöjen kokeilemistä, jotta oppijoista, henkilöstöstä ja nuorisotyöntekijöistä voi tulla todellisia muutoksen aikaansaajia (esimerkiksi resurssien säästäminen, energiankulutuksen ja jätteiden vähentäminen, hiilijalanjäljen kompensointi ja kestävien ruoka- ja liikkuvuusvaihtoehtojen valitseminen). Etusijalla ovat myös hankkeet, jotka mahdollistavat käyttäytymismuutokset yksilöllisissä valinnoissa, kulutustottumuksissa ja elämäntavoissa koulutuksen, nuorisotoiminnan ja liikunta- ja urheilutoiminnan avulla. Tähän kuuluvat myös hankkeet, joilla kehitetään kouluttajien ja koulutusalan johtajien kestävyysosaamista ja tuetaan osallistajaorganisaatioiden suunnittelemaa lähestymistapoja ympäristökestävyyteen.

Vastaaminen digitaaliseen muutokseen kehittämällä digitaalisia valmiuksia, häiriönsietokykyä ja kapasiteettia: Ohjelmalla tuetaan alemman perusasteen, ylemmän perusasteen ja keskiasteen, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja aikuiskoulutuksen oppilaitosten digitalisaatiosuunnitelmia. Etusijalle asetetaan hankkeet, joilla pyritään lisäämään oppilaitosten kapasiteettia ja valmiuksia hallita tehokasta siirtymistä kohti digitaalista koulutusta. Ohjelmalla tuetaan digiteknologian tarkoituksenmukaista käyttöä opetuksessa, koulutuksessa, nuorisotoiminnassa sekä liikunnassa ja urheilussa opetukseen, oppimiseen, arviointiin ja osallistamiseen. Tähän sisältyy digipedagogiikan ja opettajien digitaalisten työkalujen käyttöön liittyvän asiantuntemuksen kehittäminen, mukaan lukien esteettömät ja avustavat teknologiat sekä digitaalisen koulutussisällön luominen ja innovatiivinen käyttö. Siihen kuuluu myös koko väestön digitaitojen ja -osaamisen kehittäminen asianmukaisten ohjelmien ja aloitteiden avulla. Erityistä huomiota kiinnitetään sukupuolten tasa-arvon edistämiseen ja siihen, että puututaan digiteknologian saatavuuteen ja käyttöön liittyviin eroihin aliedustettujen ryhmien keskuudessa. Ohjelmalla tuetaan myös kouluttajien, kansalaisten ja organisaatioiden digi-osaamista koskevien eurooppalaisten puitteiden käyttöä.

Yhteiset arvot, kansalaistoiminta ja osallistuminen: Ohjelmalla tuetaan aktiivista kansalaisuutta ja eettisiä periaatteita elinikäisessä oppimisessa, ja sillä edistetään sosiaalisten ja kulttuurienvälisten taitojen, kriittisen ajattelun ja medialukutaidon kehittämistä. Etusijalle asetetaan hankkeet, jotka tarjoavat henkilöille mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumiseen, sosiaaliseen sitoutumiseen ja kansalaistoimintaan virallisen tai epävirallisen oppimisen myötä, kuten toimintaan, joilla lisätään tietoisuutta Euroopan parlamentin vuoden 2024 vaaleista ja edistetään niihin osallistumista.

Painopisteenä on myös lisätä Euroopan unionin tilannetta koskevaa tietoisuutta ja ymmärrystä etenkin EU:n yhteisistä arvoista, yhtenäisyyden ja moninaisuuden periaatteista, henkilöiden kulttuurisesta identiteetistä ja tietoisuudesta sekä sosiaalisesta ja historiallisesta perinnöstä. Edellä esitettyjen yleisten painopisteiden lisäksi eri sektoreilla on erityistavoitteita.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden tarkoituksena on tuottaa osallistajaorganisaatioille seuraavia tuloksia:

- innovatiivinen tarjonta kohderyhmille, esimerkiksi houkuttelevammat, yksilöllisiä tarpeita ja odotuksia vastaavat koulutusohjelmat, osallistavien lähestymistapojen sekä digitaalisten menetelmien käyttö, uudet tai entistä paremmat menettelyt osaamisen tunnustamiseksi ja validoimiseksi, toiminnan tehostaminen paikallisyhteisöjen hyödyksi, uudet tai entistä paremmat tavat täyttää niiden kohderyhmien tarpeita, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia, sekä käsitellä maantieteelliseen ja sosioekonomiseen epätasa-arvoisuuteen perustuvia eroja oppimistuloksissa, uudet lähestymistavat yhteiskunnallisen, etnisen, kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden käsittelyyn, uudet lähestymistavat kilpailukyvyyn ja työllisyyden tukemiseksi etenkin alueellisella ja paikallisella tasolla sekä mahdollisuus saada kielihankkeiden eurooppalainen laatuleima kieltenoppimisesta tai -opetuksesta
- nykyaikaisempi, dynaamisempi, sitoutuneempi ja ammattimaisempi organisaation sisäinen toimintaympäristö, jossa ollaan valmiita omaksumaan hyviä käytäntöjä ja uusia menetelmiä, muun muassa digitaalisia valmiuksia, päivittäisessä toiminnassa, joka on avoin synergioille muilla toimialoilla tai sosioekonomisilla aloilla toimivien organisaatioiden kanssa ja jossa henkilöstön ammattitaitoa kehitetään strategisen suunnittelun avulla kunkin omien tarpeiden ja organisaation tavoitteiden mukaisesti
- paremmat ammatilliset ja muut valmiudet toimia EU:n tai kansainvälisellä tasolla: paremmat johtamistaidot ja kansainvälistymisstrategiat, tiiviimpi yhteistyö ulkomaisten kumppanien tai muita koulutus- ja nuorisoalan sektoreita ja/tai muita sosioekonomisia aloja edustavien kumppanien kanssa, enemmän taloudellisia resursseja (muuta kuin EU:n rahoitusta) EU:n tai kansainvälisten hankkeiden järjestämiseen koulutus- ja nuorisoalalla, EU:n tai kansainvälisten hankkeiden laadukkaampi valmistelu, toteutus, seuranta ja jatkotoimet
- tiedon ja tietoisuuden lisääminen urheilusta ja liikunnasta
- tietoisuuden lisääminen liikunnan ja urheilun merkityksestä sosiaalisen osallisuuden, yhtäläisten mahdollisuuksien ja terveellisten elintapojen edistäjänä.

Rahoitetut hankkeet vaikuttavat todennäköisesti myönteisesti myös henkilöihin, jotka osallistuvat toimintaan suoraan tai välillisesti, esimerkiksi seuraavin tavoin:

- aloitteellisuuden ja yrittäjähengen lisääntyminen
- kielitaidon koheneminen
- digitaitojen paraneminen
- sosiaalisen, etnisen, kielellisen, sukupuolen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä erilaisten kykyjen syvällisempi tuntemus ja myönteisempi suhtautuminen niihin
- parempi osaaminen, joka lisää työllistettävyyttä ja mahdollisuuksia ryhtyä yrittäjäksi (yhteiskunnallinen yrittäjyys mukaan lukien)
- aktiivisempi yhteiskunnallinen osallistuminen
- myönteisempi suhtautuminen Euroopan yhdentymiseen ja EU:n arvoihin
- taitojen ja tutkintojen parempi ymmärtäminen ja tunnistaminen Euroopassa ja muualla maailmassa
- omaan ammattiprofiiliin (esimerkiksi opetus, koulutus, nuorisotyö tai valmennus) liittyvän osaamisen kehittäminen

- eri maiden koulutus-, nuoriso- ja liikunta- ja urheilualan käytäntöjen, politiikan ja järjestelmien parempi tuntemus
- virallisen ja epävirallisen koulutuksen, ammatillisen koulutuksen sekä muiden oppimismuotojen ja toisaalta työmarkkinoiden välisten suhteiden parempi ymmärtäminen
- enemmän mahdollisuuksia ammatilliseen kehittymiseen
- lisääntynyt työmotivaatio ja tyytyväisyys
- lisääntynyt liikunnan ja urheilun harrastaminen.

Järjestelmätasolla hankkeiden odotetaan johtavan koulutusjärjestelmien ja nuorisopolitiikan nykyai-
kaistamiseen ja vahvistavan alan järjestelmien kykyä vastata nykymaailman suurimpiin haasteisiin:
ympäristökestävyys, digitaalinen muutos, työllisyys, talouden vakaus ja talouskasvu sekä tarve
edistää sosiaalisia, kansalais- ja monikulttuurisia taitoja, kulttuurienvälistä vuoropuhelua, demo-
kraattisia arvoja ja perusoikeuksia, yhteiskunnallista osallisuutta, mielenterveyttä ja hyvinvointia,
tasa-arvoisuutta ja aktiivista yhteiskunnallista osallistumista, kriittistä ajattelua ja medialukutaitoa.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden tavoitteet

- Koulutuksen, nuorisotyön sekä liikunnan ja urheilun laatu Euroopassa ja muualla maailmassa kohenee, lisääntynyt osaaminen ja vetovoima sekä paremmat osallistumismahdollisuudet kaikille.
- Koulutus- ja nuorisoalan järjestelmät vastaavat paremmin työmarkkinoiden tarpeita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja kytkeytyvät läheisemmin elinkeinoelämään ja ympäröivään yhteisöön.
- Perus- ja laaja-alaisen taitojen – joita ovat erityisesti yrittäjyystaidot, sosiaalisuuteen ja kansalaisuuteen liittyvät taidot, monikulttuuriset taidot ja kielitaito, kriittinen ajattelu, digitaaliset taidot sekä medialukutaito – opetuksen ja arvioinnin laatu paranee.
- Erilaisten kansallisten koulutus- ja nuorisoalojen väliset synergiat ja yhteydet lisääntyvät ja siirtymisen niiden välillä helpottuu; osaamisen ja tutkintojen tunnustamista, tunnustamista ja avoimuutta lisäävien eurooppalaisten vertailuvälineiden käyttö tehostuu.
- Oppimistulosten hyödyntäminen lisääntyy opetuksen ja oppimisen tukena, arvioinnissa sekä kuvattaessa ja määriteltäessä tutkintoja, tutkintojen osia ja opetussuunnitelmia.
- Tietoisuus sosiaalisesta monimuotoisuudesta sekä avoimuus sitä kohtaan lisääntyvät, ja koulutusjärjestelmien ja -mahdollisuuksien osallistavuutta ja saatavuutta parannetaan.
- Koulutus- ja nuorisoalan viranomaisten kesken syntyy alueiden välistä ja kansallista uutta yhteistyötä, ja tällainen yhteistyö lisääntyy.
- Tieto- ja viestintätekniikkaa ja avoimia oppimisresursseja käytetään strategisemmin ja yhdenmukaisesti koulutus- ja nuorisoalan järjestelmissä.
- Kieltenopiskelumotivaatio lisääntyy innovatiivisten opetusmenetelmien ansiosta tai koska opiskelulla on parempi yhteys työmarkkinoilla edellytettävään käytännön kielitaitoon.
- Käytännön, tutkimuksen ja politiikan välinen vuorovaikutus vahvistuu.
- Liikunta- ja urheilutoimintaan osallistuminen terveyttä ja hyvinvointia parantavana toimintana lisääntyy.
- Tietämys siitä, miten torjutaan urheilun integriteettiin kohdistuvia rajat ylittäviä uhkia, kuten dopingia, urheilutulosten manipulointia ja väkivaltaa sekä kaikenlaista suvaitsemattomuutta ja syrjintää, lisääntyy, ja liikunnan ja urheilun hyvää hallintoa sekä urheilijoiden kaksoisuria tuetaan paremmin.
- Liikunta- ja urheilualan vapaaehtoistoiminta saa enemmän tunnustusta.
- Voittoa tavoittelemattomien liikunta- ja urheilualan organisaatioiden vapaaehtoistyön tekijöiden, valmentajien, johtajien ja henkilökunnan liikkuvuus lisääntyy.
- Sosiaalinen osallisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet liikunta- ja urheilualalla lisääntyvät.

Suomalaiset toimijat ovat olleet aktiivisia Erasmus+ KA2 -hankkeiden koordinoijia ja osallistujia. Tässä selvityksessä tarkastellaan osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneita, suomalaisten edunsaajien koordinoimia hankkeita, joissa on pyritty kehittämään innovatiivisia käytäntöjä ja potentiaalisia kehittämisideoita osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi.

3. SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TARKOITUS

Selvityksen tavoitteena on kartoittaa jo päättyneiden, suomalaisten hanketoimijoiden koordinoimien, vuosina 2017–2020 käynnistyneiden osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ KA2 -hankkeiden edunsaajien kokemuksia ja ideoita hankkeissa kehitetyistä potentiaalisista innovaatioista ja merkityksellisistä lähestymistavoista. Selvityksen avulla pyritään lisäksi saamaan tietoa hankkeiden vaikuttavuudesta ja tuloksista sekä tunnistamaan innovatiivisia käytäntöjä ja potentiaalisia innovaatioita, joita voidaan mahdollisesti hyödyntää ja jatkokehittää tulevaisuuden hankkeissa.

Selvityksen tulosten tavoitteena on tarjota autenttista tietoa osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden, jo päättyneiden Erasmus+ KA2 -hankkeiden vaikuttavuudesta ja tuloksista vastaavien hankkeita suunnitteleville ja toteuttaville toimijoille ja päättäjille. Lisäksi selvityksen avulla pyritään kannustamaan uusia hanketoimijoita hyödyntämään hankkeiden parhaita käytäntöjä ja osallistavia lähestymistapoja sekä kehittämään uusia innovatiivisia ratkaisuja koulutuksen, nuorisoalan sekä liikunnan ja urheilun kehittämiseksi.

KUVA 1. SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TARKOITUS.

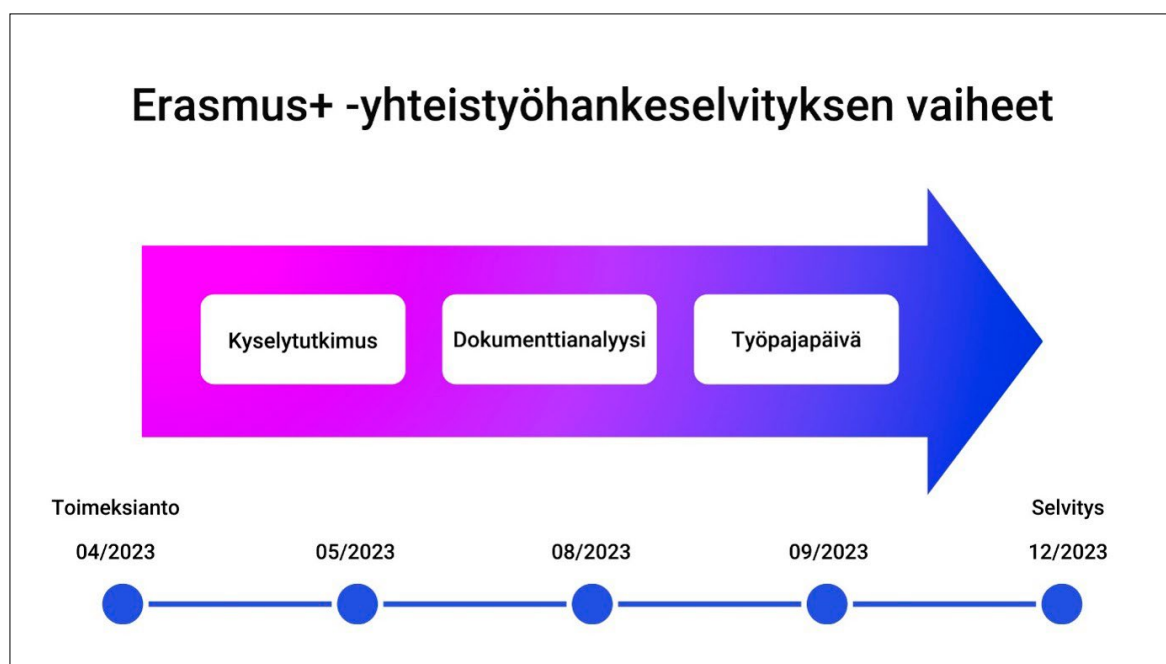
3.1 Menetelmät

Selvityksen lähtökohtana on Erasmus+ KA2 -hankkeiden hakemus- ja raportointijärjestelmä, joka sisältää tietoa hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Tämän lisäksi selvityksessä hyödynnettiin valittujen hankkeiden loppuraportteja ja arviointipalautteita, jotka sisälsivät hankkeiden tulosten kuvaukset. Hankkeiden tuloksia koskevia tietoja täydennettiin valittujen hankkeiden vastuuhenkilöille lähetetyillä kyselyillä sekä hanketoimijoille suunnatulla työpajalla, jossa innovatiivisia käytäntöjä jaettiin ja potentiaalisia jatkokehitysideoita työstettiin edelleen. Kaikki valitut hankkeet kuuluvat Erasmus+ KA2 -ohjelmatyypin (Innovaatioyhteistyö ja hyvien

käytäntöjen vaihto) ja kattavat eri koulutusalat (yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, aikuiskoulutus, korkea-asteen koulutus ja nuorisio).

Osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ KA2 -hankkeiden mahdollisen vaikuttavuuden edistämisen tarkastelussa käytettiin tapaustutkimusmenetelmää. Menetelminä käytettiin lisäksi dokumenttianalyysiä analysoimalla Erasmus+ KA2 -hankkeiden hakemus- ja raportointijärjestelmän asiakirjoja, jotka sisältävät tietoa hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Näiden kirjallisten lähteiden analyysin avulla voitiin tunnistaa Erasmus+ KA2 -hankkeiden tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumista, hankkeiden tuottamia resursseja, materiaaleja, työkaluja, innovaatioita ja pysyviä käytäntöjä osallisuuden ja moninaisuuden näkökulmasta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin myös kyselytutkimusta lähettämällä Erasmus+ KA2 -hankkeiden vastuuhenkilöille sähköinen kysely, jonka avulla selvitettiin heidän kokemuksiaan ja havaintojaan hankkeen vaikutuksista osallisuuteen. Kyselyjen avulla arvioitiin osallistujien tietoisuutta näistä teemoista ennen hanketta ja sen jälkeen sekä edunsaajien näkemyksiä hankkeen vaikutuksista. Lisäksi eri hankkeiden hanketoimijat arvioivat hankkeiden vaikutuksia jakamalla innovatiivisia käytäntöjä sekä jatkokehittämällä potentiaalisia kehitysideoita yhteistyössä hanketoimijoille syyskuussa 2023 järjestetyssä työpajassa.

KUVA 2. ERASMUS+ -YHTEISTYÖHANKESELVITYKSEN TOIMEKSIANNON VAIHEET.

3.2 Selvityksen rakenne

Selvitys on jäsennetty seuraavasti:

Luku 1 on johdanto, jossa esitellään Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeiden viitekehys.

Luvussa 2 kuvataan Erasmus+ -ohjelman taustaa.

Luvussa 3 taustoitetaan valittujen Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeiden tavoitteet, menetelmät ja rakenne.

Luvussa 4 kuvataan selvityksen aineisto ja hankekohtainen analyysi.

Luvussa 5 esitetään kyselystä saadut kokemukset.

Luvussa 6 tarkastellaan selvityksen löydöksiä.

Luvussa 7 esitellään selvityksen johtopäätökset.

Liite 1 sisältää lyhyet kuvaukset valituista suomalaisten toimijoiden koordinoimista osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneista Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeista.

Liite 2 sisältää valituille Erasmus+ KA2 -hanketoimijoille lähetetyn kyselyn.

Liitteessä 3 esitellään syyskuussa 2023 järjestetyn Erasmus+ KA2 -hanketoimijoiden työpajapäivän ohjelma, sisältö, menetelmät, tulokset, keskeiset keskustelunaiheet ja näkökohdat sekä työpajojen yhteenveto.

Liite 4 sisältää jäsenllyyn luettelon tietolähteistä.

4. SUOMALAISTEN HANKETOIMIJOIDEN KOORDINOIMIEN ERASMUS+ KA2 -HANKKEIDEN VALINTA JA KARTOITUS LOPPURAPORTTIEN PERUSTEELLA

4.1 Valittujen Erasmus+ KA2 -hankkeiden tarkastelunäkökulma ja mahdollinen vaikuttavuus osallisuuden ja moninaisuuden edistämisessä hankkeissa

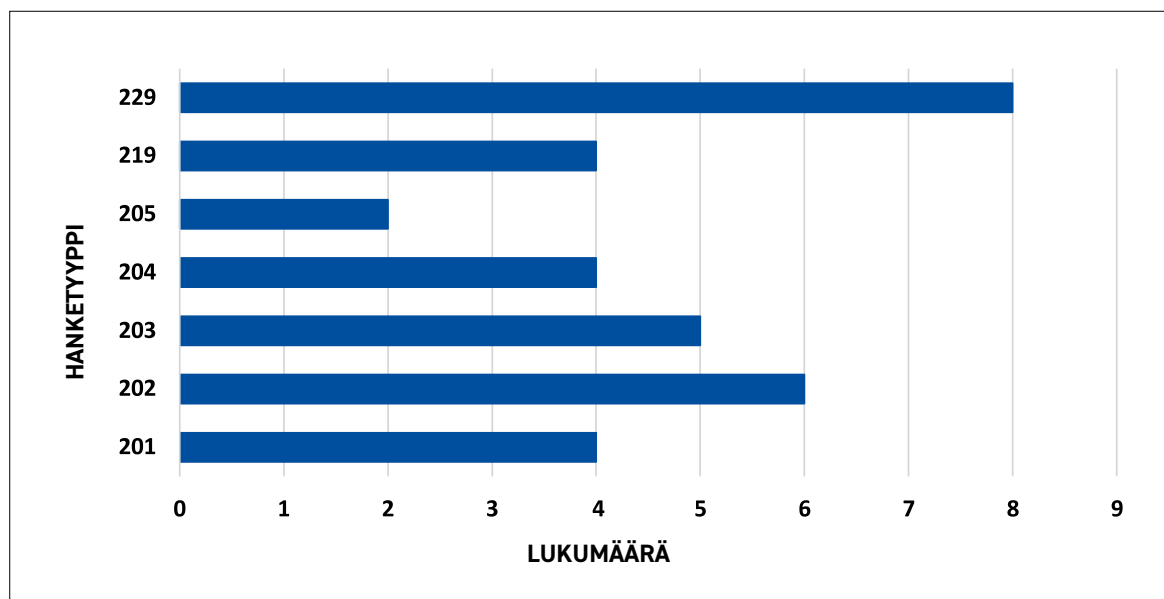
Selvityksessä kartoitettiin osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden, suomalaisten toimijoiden koordinoimien Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden potentiaalisia ideoita, osallistavia lähestymistapoja ja innovatiivisia käytänteitä. Selvitykseen valittiin 16 hanketta, jotka painottuivat osallisuuteen ja moninaisuuteen.

Hankkeiden valinta perustui seuraaviin näkökohtiin:

- Hankehakemuksissa ilmaistiin painotukset osallisuuteen ja moninaisuuteen.
- Erasmus+ KA2 -hankkeet olivat käynnistyneet vuosina 2017–2020 .
- Valitut hankkeet olivat suomalaisten toimijoiden koordinoimia.
- Hanketoimijoita valittiin maantieteellisesti eri puolilta Suomea.
- Sektorit olivat moninaiset (yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, aikuiskoulutus, korkeasteen koulutus, nuoriso).

Tuloksena syntynyt selvitystyö toteutettiin EU:n hakemus- ja raportointijärjestelmästä sekä hanke-rekisteristä koottujen tietojen ja aineistojen perusteella, kyselytutkimuksena sekä työpajatoimintana. Hanketoimijoiden näkemyksiä kuultiin pääasiassa kyselyn sekä työpajapäivässä toteutetun pienryhmätoiminnan avulla. Hankkeiden aineistot ja tiedot koottiin EPlusLink-hakemus- ja raportointijärjestelmästä sekä Euroopan unionin hankerekisteristä, joka sisältää tietoa hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Selvityksessä hyödynnettiin hankkeiden loppuraportteja sekä hanketoimijoiden saamaa arviointipalautetta. Kyselyissä ja työpajoissa keskityttiin hankimaan yleiskuva ja näkemys hankkeen innovatiivisista käytännöistä ja potentiaalisista jatkokehitysideoista sekä yhteenveto ja keskeiset näkökohdat innovaatioiden kehittämisen edistämisestä.

Selvityksessä tarkasteltujen Erasmus+ KA2 -hankkeiden hanketyyppien jakautuminen (n=16).

KA 201 Yleissivistävän sektorin strateginen kumppanuushanke
KA 202 Ammatillisen koulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 203 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 204 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 205 Nuorisoalan strateginen kumppanuushanke
KA 219 Koulujen välinen strateginen kumppanuushanke
KA 229 Koulujen yhteistyöhanke

4.2. Selvityksessä mukana olleet osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneet Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankeet ja hankkeiden tarkastelunäkökulma

Erasmus+ -ohjelmalla tuetaan hankkeita, joiden avulla edistetään sosiaalista osallisuutta ja pyritään parantamaan sellaisten henkilöiden tavoitettavuutta, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia. Tällaisia henkilöitä ovat muun muassa vammaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt, maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla asuvat henkilöt, sosioekonomisissa vaikeuksissa olevat henkilöt sekä sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvasta syrjinnästä mahdollisesti kärsivät henkilöt.

Osallisuuden ja moninaisuuden edistäminen on keskeinen tavoite Erasmus+ KA2 -hankkeissa. Osallisuudella edistetään kaikkien oppijoiden ja nuorten tasavertaista mahdollisuutta taustastaan, kyvyistään tai tarpeistaan riippumatta osallistua ja hyötyä koulutuksesta ja nuorisotyöstä. Osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneissa hankkeissa on kehitetty inklusiivisia menetelmiä, joilla pyritään tukemaan oppijoiden ja nuorten erityistarpeita. Lisäksi hankkeissa on otettu huomioon kulttuurien moninaisuus ja kulttuurien välinen oppiminen, mikä on edistänyt yhteisöjen välistä ymmärrystä ja kunnioitusta.

Selvitykseen valittuja osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneita Erasmus+ KA2 -hankkeita on tarkasteltu tässä luvussa seuraavista näkökohdista:

- hankkeen painopisteet
- hankkeen tavoitteet
- käytetyt mittarit
- käytetyt menetelmät
- hankkeen tuotokset
- hankkeessa syntyneet innovaatiot
- pysyvät käytännöt.

Erasmus+ KA2 -hankkeissa saatuja kokemuksia osallisuuden ja moninaisuuden vaikutuksista selvitettiin tarkastelemalla seuraavia näkökohtia:

- Kuinka monimuotoinen osallistujaryhmä hankkeessa oli?
- Kuinka moni osallistuja hyötyi osallisuuden ja moninaisuuden edistämisen tarjoamista mahdollisuuksista?
- Kuinka tyytyväisiä osallistujat olivat hankkeen tarjoaman osallisuuden ja moninaisuuden kokemukseen?
- Kuinka aktiivisesti osallistujat sitoutuivat ja osallistuivat hanketoimintaan ja jatkoivat osallistumista hankkeen jälkeen?
- Kuinka hyvin hankkeessa onnistuttiin edistämään osallistujien keskinäistä ymmärrystä ja kunnioitusta erilaisia taustoja ja kokemuksia kohtaan?
- Kuinka hyvin hankkeessa onnistuttiin vähentämään syrjäytymisriskiä ja lisäämään osallistujien mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan?

Selvityksessä mukana olleet osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneet Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeet ja tarkastelunäkökulma.

Hanke	Sektorit	Painopisteet	Tavoitteet	Mittarit	Menetelmät	Tuotokset	Innovaatiot	Pysyvät käytännöt
Hate speech disarmament – Equipping youth workers to manage and transform hate speech	205							
The Competent Learningprocess	219							
Improving the Skills and Competencies in Self-Directed Support	204							
Inclusive Pedagogy in Arts – Europe (IPA-E)	201							
Kaleidoscope: supporting female migrant entrepreneurs	204							
Future Skills for Volunteering	204							
Raising Aspirations for Social Inclusion	229							
Safe Schools for All – Teachers Transforming Societies	201							
Towards Inclusive eLearning: Improving Accessibility of eLearning in Higher Education from Universal Design for Learning perspective	203							
EU Inclusion Approaches	229							
Strengthening Inclusion of students with special needs through Positive Pedagogy	202							
Lessons from less heard	204							
Designing and supporting inclusive practices in Higher Education	203							
Inclusion through mediation	203							
Creating support models for participation in future work life	202							
Tools for Inclusive Education	203							

KA 201 Yleissivistävän sektorin strateginen kumppanuushanke
KA 202 Ammatillisen koulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 203 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 204 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke
KA 205 Nuorisoalan strateginen kumppanuushanke
KA 219 Koulujen välinen strateginen kumppanuushanke
KA 229 Koulujen yhteistyöhanke

5. SAADUT KOKEMUKSET JA INNOVATIIVISET KÄYTÄNNÖT

Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa jo päättäneiden osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöiden näkemyksiä hankkeiden potentiaalisista ideoista ja innovatiivisista käytännöistä. Selvityksen avulla voidaan innostaa hakijoita uudenlaisiin lähestymistapoihin. Selvitykseen valittujen osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille lähetettiin sähköinen kysely sekä ennakkokutsu syyskuussa 2023 järjestettävään työpajaan.

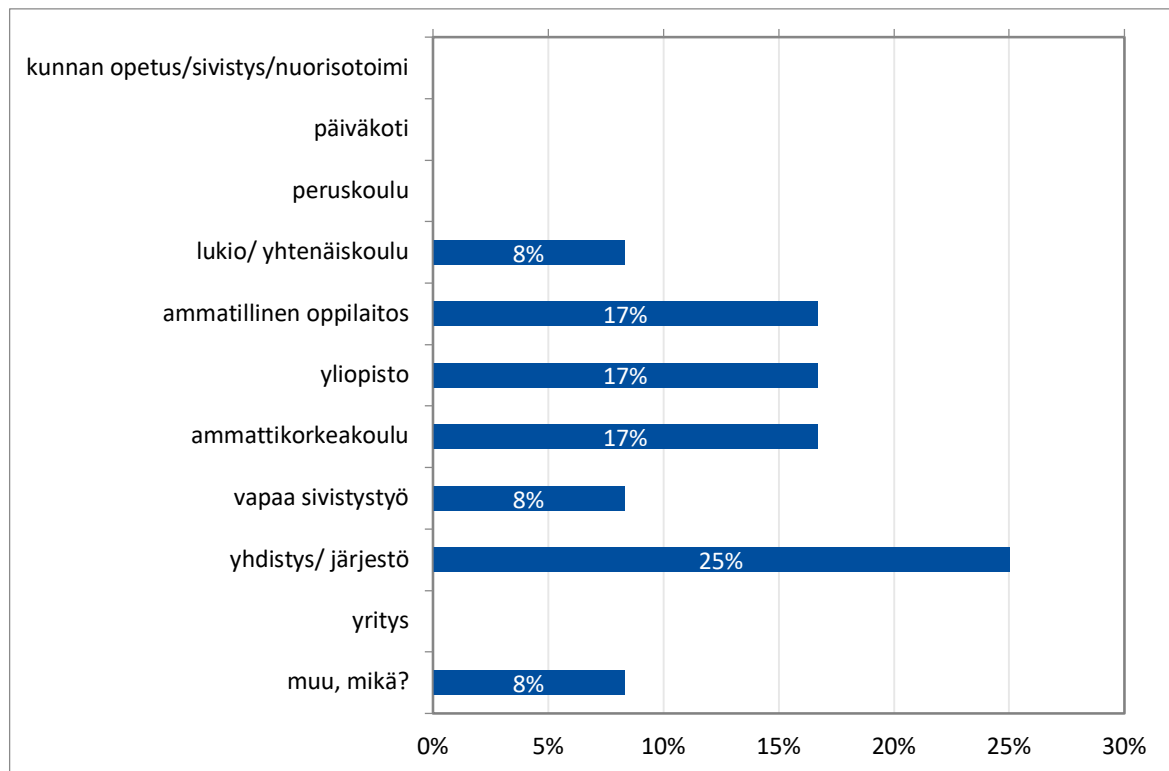
Kysely lähetettiin osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden vuosina 2017–2020 alkaneiden, suomalaisten toimijoiden koordinoimien Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin vastuuhenkilöille suunnatussa työpajassa syyskuussa. Kyselyn ja syksyn työpajan tarkoitus oli tarjota hankkeiden vastuuhenkilöille tilaisuus jakaa kokemuksia ja innovatiivisia käytäntöjä, oppia parhaista käytännöistä sekä verkostoitua muiden vastaavien hankkeiden vastuuhenkilöiden kanssa. Työpajaan kutsuttiin myös ympäristövastuullisuuteen painottuneiden vuosina 2017–2020 alkaneiden, suomalaisten toimijoiden koordinoimien Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöt.

5.1 Kysely osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille hankkeiden innovatiivisista käytännöistä

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille lähetettyyn sähköiseen kyselyyn vastasi 12 edunsaajaa. Seuraavassa yhteenvedossa esitellään selvitykseen liittyvään kyselyyn vastanneiden edunsaajien taustatiedot.

Kyselyyn vastanneiden edustamat organisaatiotyypit

Vastaajien määrä: 12

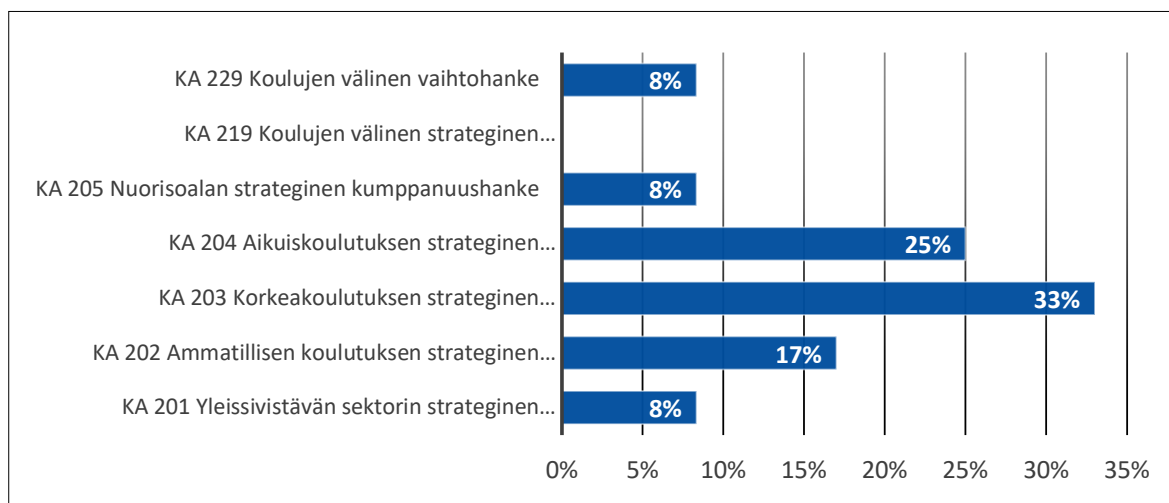

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

muu, mikä?	Kannatusyhdistyksen ylläpitämä oppilaitos, joka antaa musiikin ja tanssin laajaa taiteen perusopetusta sekä ammatillista koulutusta musiikissa.
------------	---

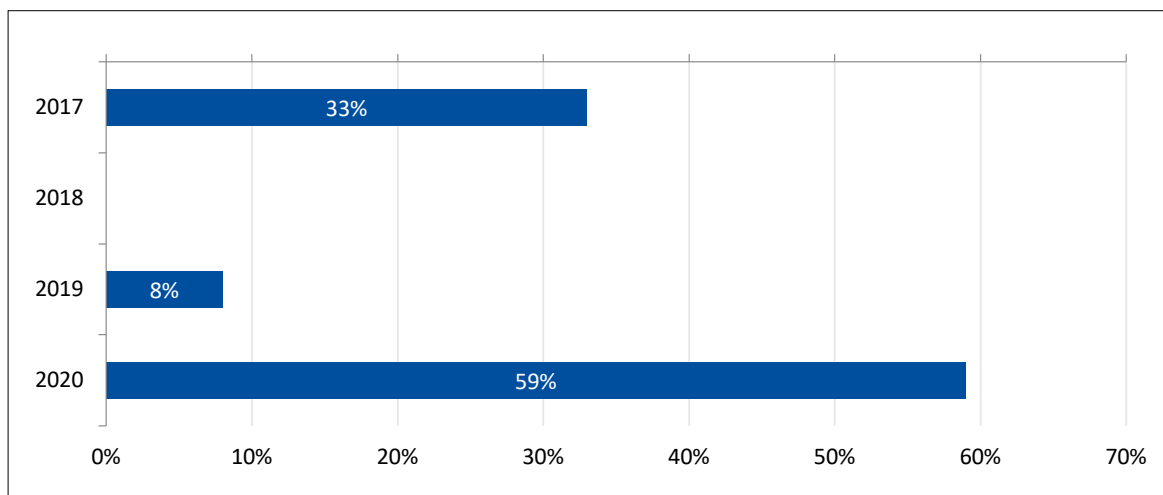
Kyselyyn vastanneiden organisaatioiden Erasmus+ KA2 -hanketyypit

Vastaajia 12

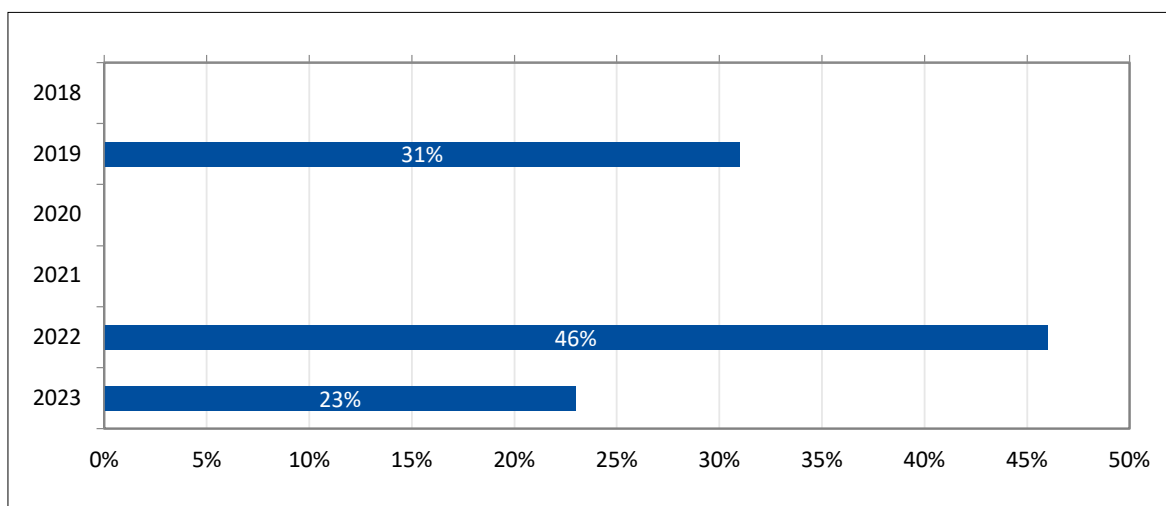
Hankkeen alkamisvuosi

Vastaajia: 12

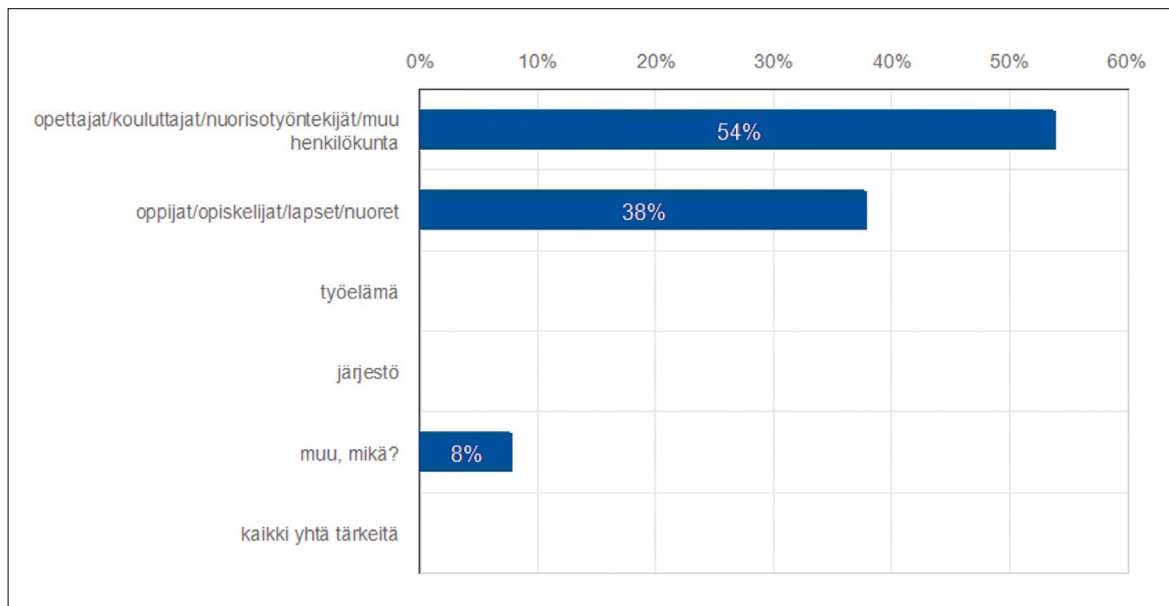
Hankkeen päättymisvuosi

Vastaajia: 12

Hankkeen ensisijainen kohderyhmä

Vastaajia: 12

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

muu, mikä?	Erityisen tuen opiskelijat, heidän kouluttajansa, työpaikat, jotka palkkaavat erityisen tuen opiskelijoita
------------	--

5.2 Kyselyn tulokset

Mihin tarpeeseen hankkeella pyrittiin vastaamaan?

Kyselyn perusteella hankkeiden avulla pyrittiin kehittämään uusia opetusmenetelmiä ja käytänteitä opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi. Tavoitteena oli kehittää opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä valmentajien osaamista valmistamalla opiskelijoita työelämään ja lisäämään osaamista erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden opettamisessa ja ohjaamisessa. Hankkeissa pyrittiin edistämään työelämän edustajien tietoisuutta ja osaamista erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kanssa työskentelystä. Myös erityisen tuen opiskelijoille tarjottiin mahdollisuus kansainväliseen vaihtokemukseen. Hankkeissa nähtiin tarpeelliseksi kasvattaa osallistujien kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja vuorovaikutustaitoja sekä maailmankansalaisuuden taitoja osallistumalla kansainväliseen toimintaan. Lisäksi koettiin tärkeäksi keskustella oppijoiden kanssa osallisuudesta, moninaisuudesta, kestävästä kehityksestä, luovuudesta, hyvinvoinnista ja yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä. Hankkeissa tutkittiin eri oppilaitosten toimintatapoja ja pyrittiin oppimaan uusia käytänteitä positiivisen pedagogiikan toteuttamiseksi arjessa yhdessä muiden partnerien kanssa. Sektoreiden välinen yhteistyö tarjosi arvokkaita näkemyksiä sekä työelämästä että koulutuksen ja tutkimuksen saralta. Hankkeissa painotettiin oppimisvaikeuksien tunnistamisen tärkeyttä korkeakouluympäristössä ja pyrittiin lisäämään tietoisuutta oppimisvaikeuksista sekä niiden vaikutuksista korkea-asteen opetushenkilöstölle. Hankkeet keskittyivät opetuksen laadun ja saavutettavuuden parantamiseen monipuolisesti eri kohderyhmille.

Mihin tarpeeseen hankkeella pyrittiin vastaamaan?	The topic was 21st century skills and we tried to discuss with the students' topics like sustainability, creativity, well-being and social entrepreneurship.
	Opetus- ja ohjaushenkilöstön ja valmentajien osaamisen kehittämiseen, jossa lähtökohtana asiakkaiden/ opiskelijoiden valmentaminen työelämään. Myös työelämän edustajien tietoisuuden ja osaamisen kehittäminen, kun kyseessä on erityistä tukea tarvitsevat henkilöt.
	Halusimme tutustua toistemme oppilaitoksiin – miten organisaatioissa toteutetaan positiivista pedagogiikkaa arjessa. Uusien käytänteiden oppimista yhdessä partnereiden kanssa. Halusimme myös mahdollistaa erityisen tuen opiskelijoille kansainvälisen vaihtokokemuksen – tämä oli uutta.
	Inklusiivisen opetuksen kehittämiseen taidepedagogiikassa. Hankkeemme kautta tutustuttiin partneriorganisaatioiden hyviin käytänteisiin ja pyrittiin kehittämään opettajien ja organisaatioiden ammattitaitoa erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden opettamisessa. Meillä oli vahva yhteistyö yliopistojen ja musiikkikoulujen välillä, joten saimme hyvin näkemyksiä sekä työelämästä että koulutuksen ja tutkimuksen parista.
	Erilaisia oppimisen vaikeuksia tunnistetaan koko väestössä yhä enemmän, mutta korkeakoulussa niistä puhutaan vain vähän. Hankkeella pyrittiin lisäämään tietoa oppimisvaikeuksista ja niiden vaikutuksista korkeakouluopiskeluun erityisesti korkea-asteen opetushenkilöstölle.

Millaista osallisuuteen ja moninaisuuteen liittyvää osaamista hankkeen aikana tavoiteltiin?

Monimuotoisuuden ja osallisuuden merkitystä korostettiin hankkeiden tavoitteissa. Hankkeiden tavoitteiden asettamiseen osallistuivat kumppaniorganisaatioiden edustajien lisäksi kansalaisjärjestöt, yritykset sekä muut sidosryhmät, joilla oli aiheeseen liittyvää erityisosaamista. Osallisuuden ja moninaisuuden edistämistä tavoiteltiin hankkeissa painottamalla tasa-arvoa ja yksilöllistämistä, huomioimalla erityistarpeita sekä valitsemalla ja ottamalla mukaan erityisesti oppilaita, joilla on haasteita tai erilainen kulttuurinen, etninen tai sosioekonominen tausta. Hankkeissa tavoiteltiin kansainvälistymisen tasa-arvoa, koska kansainväliseen toimintaan osallistuminen kasvattaa opiskelijoiden kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja vuorovaikutustaitoja. Osallisuus ja moninaisuus olivat painottuneina erityisesti hyvinvointiin liittyvissä teemoissa ja sosiaalisessa yrittäjyydessä. Hankkeiden kautta kumppaniorganisaatiot tutustuivat toistensa parhaisiin käytäntöihin sekä syvensivät ja kehittivät omia inklusiivisia prosessejaan. Hankkeissa kartoitettiin teemaan liittyvien jatko-tutkimusten tarpeita ja pohdittiin mahdollisia jatkohankkeita. Osallistujat kehittivät yhteiskunnallisia yrittäjyysideoita tukemaan inklusiivisuutta eri yhteiskunnan tasoilla. Yhteistyötä työelämän kanssa edistettiin ja ohjaushenkilöstöä koulutettiin valmennusosaamisen lisäämiseksi. Hankkeissa korostettiin erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kansainvälistä osallisuutta ottamalla huomioon erilaiset erityistarpeet, kuten fyysiset, psyykkiset ja kulttuuriset erot. Kumppaniorganisaatiot vaihtoivat parhaita käytäntöjään ja kehittivät inklusiivista opetuksen suunnittelussa ja käytännön opetuksessa. Lisäksi hankkeissa korostettiin oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja ymmärtämisen tärkeyttä. Tavoitteena oli parantaa opetustoimintaa niin, että se ottaisi huomioon erilaiset oppijat opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tämä loi opiskelijoille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan opiskeluunsa ja tehdä siitä henkilökohtaisesti mielekkäämpää. Hankkeissa selvitettiin mahdollisia tutkimustarpeita ja jatkotoimenpiteitä.

Hankkeen aikana tavoiteltu osaaminen.	This was part of every topic. First of all, we tried to be as inclusive as possible when selecting the students participating on the project, so we tried to select and include also students with challenges and also students with different cultural and ethnic background as well as students from lower socio-economic families. Inclusion was part of every topic, with a special accent in topic like well-being but also in social entrepreneurship. Students e.g., developed some social entrepreneurial ideas that would support inclusive processes on various levels of society
	Hankkeessa muotoiltiin monimuotoisuuden työkalupakki työelämälle. Työkalupakkia voi tietenkin hyödyntää myös muiden ryhmien kanssa työskentelyssä tai yhteistyössä. Valmennusosaamiseen tehtiin myös käsikirja, jossa on kattavasti teoriaa, menetelmiä ja konkreettisia harjoituksia sekä ohjeet niiden käytöstä. Hankkeen aikana myös koulutettiin ohjaushenkilöstöä, joten valmennusosaaminen karttui.
	Kansainvälinen osallisuus erityisen tuen opiskelijoilla.
	Inclusive Pedagogy in Arts -Europe -hankkeemme tavoitteena oli edistää tasa-arvoa ja erilaisten oppijoiden osallisuutta musiikin opetuksessa. Opetuksessa otettiin huomioon erilaiset tarpeet, esim. fyysiset ja psyykkiset tarpeet sekä kehitysvammaisten, maahanmuuttajien ja monikulttuurisen taustan edellyttämät tarpeet. Hankkeen kautta kumppaniorganisaatiot tutustuivat toistensa parhaisiin käytäntöihin sekä syvensivät ja kehittivät omia inklusiivisen taidepedagogiikan prosesseja mm. opetussuunnitelmatyössä ja käytännön opetustyössä. Hankkeessa selvitettiin myös alan tutkimuksen tarpeita ja mietittiin edellytyksiä jatkohankkeelle.
	Vaikka oppimisen vaikeudet ovat yleisiä, ne vaikuttavat usein opintomenestykseen ja opinnoissa mukana pysymiseen. Ne saattavat marginalisoida opiskelijoita myös heidän vertaisryhmässään. Parantamalla korkeakoulu yhteisön ymmärrystä oppimisvaikeuksista haluttiin kehittää erityisesti opetustoimintaa niin, että se huomioisi erilaiset oppijat opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tämä loisi opiskelijoille enemmän valinnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia – opinnoista voisi tehdä omannäköisiä.

Mitkä tahot osallistuivat hankkeen suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen? Millä konkreettisilla keinoilla osallisuutta ja moninaisuutta edistettiin?

Osallisuutta ja moninaisuutta edistettiin hankkeissa valitsemalla ja ottamalla mukaan erityisesti oppilaita, joilla oli haasteita tai erilainen kulttuurinen, etninen tai sosioekonominen tausta. Paino-alueita edistettiin laatimalla yhteistyössä työkalupakkeja ja esittelemällä hankkeen tuloksia laajasti sidosryhmille. Valmistetusta materiaalista pyydettiin palautetta ja kehittämisideoita työkalupakin edelleen kehittämiseksi. Erityisen tuen tarpeessa oleville oppijoille järjestettiin vaihtojen aikana työpajoja osallisuuden ja moninaisuuden teemoista. Hankkeissa suunniteltiin ja järjestettiin täydennyskoulutusta opetushenkilöstölle. Koulutusten suunnittelun ja toteutuksen apuna ja tukena käytettiin asiantuntijoita. Hankkeiden aikana tutustuttiin partneriorganisaatioiden toimintaan ja hyviin käytänteisiin. Keskiössä olivat erityisen tuen oppijat ja inklusiivinen lähestymistapa. Hyviä käytänteitä pyrittiin tuomaan omien oppilaitosten opetukseen ja opetussuunnitelmatyöhön. Hankkeiden aikana julkaistiin artikkeleita ja tehtiin aktiivista verkostoyhteistyötä. Hankkeissa olivat läsnä tutkimus ja teoria sekä käytännön tekeminen. Hankkeiden järjestämistä koulutuksista ja työpajoista tiedotettiin laajalti ja pyrittiin tavoittamaan myös päättäviä tahoja. Hankkeiden aikana tutustuttiin jokaisen partneriorganisaation toimintaan keskittyen erityistä tukea tarvitseviin oppijoihin ja inklusiiviseen pedagogiikkaan.

Konkreettiset keinot osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi.	As mentioned before, it was by selection process of which participants were selected and with the themes and topics as well (see answer to previous question for details)
	Työkalupakki, jota on levitetty ja hyödynnetty muissakin koulutuksissa. Keskusteluja ja työkalupakkia esiteltiin LTT-tapahtumassa (työnantajat, heikossa asemassa olevat, ohjaushenkilöstö ja projektityöntekijät, esihenkilöt) sekä Multiplier-tapahtumissa (työnantajat, alan ammattilaiset ja opiskelijat). Pyydettiin palautetta ja muokattiin vielä lopputulosta.
	Suunnitelmassa oli kolme 4 päivän pituista ohjelmaa erilaisia positiivisia workshoppeja / yksi PICCIS (hankkeen lyhenne) viikko kussakin partneriorganisaatiossa, johon pääsivät mukaan erityisen tuen opiskelijat (3 kustakin maasta)
	Tutustuimme hankkeen aikana jokaisen partneriorganisaatiomme toimintaan. Keskiössä erityisen tuen oppijat ja inklusiivinen taidepedagogiikka. Aktiivisesti poimimme hyviä käytänteitä ja pyrimme tuomaan niitä opetuksen ja opetussuunnitelmatyön tasolle omissa oppilaitoksissamme. Hankkeen aikana julkaistiin artikkeleita, ja teimme aktiivisesti yhteistyötä verkostoituaksemme Euroopan laajuisesti. Tässä onnistuimme hienosti! Hankkeen aikana toiminnassa olivat läsnä tutkimus ja teoria inklusiivisesta taidekasvatuksesta sekä käytännön tekeminen. Hankkeen seminaareista ja workshoppeista tiedottaminen oli laajaa. Tällä pyrimme tavoittamaan myös päättäviä tahoja. Hankkeessa luotiin täydennyskoulutus korkeakoulujen opetushenkilöstölle ja koulutusta pilotoitiin hankkeen aikana. Mukana oli kokemusasiantuntija. Pilotti sitoutti ja innosti osallistujia sekä korosti aiheen ajankohtaisuutta. Vuorovaikutuksen kautta teoriaksi koottu muuttui todeksi ja koskettavaksi. Myös hanketuotosten levitystilaisuudet resonoivat hyvin kohdeyleisössä; Espanjassa tuotosten ympärille suunnitellaan yliopistokursssia.

Mikä oli niistä mielestäsi merkittävin tai innovatiivisin keino?

Merkittävimiksi osallisuuden ja moninaisuuden edistämisen keinoiksi nimettiin osallisuuden ja moninaisuuden tuominen esiin osana yleisiä prosesseja, käyttäjälähtöisyys, palautteen kerääminen eri kohderyhmiltä ja heidän kuulemisensa sekä palautteen hyödyntäminen. Kyselyssä tuotiin esiin, että osallisuuden ja moninaisuuden näkökulmasta hanketoimintaan on tärkeää valita ne oppijat, jotka ovat syystä tai toisesta epäedullisessa asemassa. Erilaisilla oppijoilla tulee olla samanlaiset mahdollisuudet osallistua inklusion edistämiseksi toimintaan. Tämä on heille erittäin merkittävää. Tärkeänä keinona nähtiin osallistuminen kansainvälisiin seminaareihin sekä hankkeen näkyvyyden laaja markkinointi ja tiedottaminen. Koko organisaation osallistaminen hanketoimintaan ja kotikansainvälistyminen nähtiin keskeisenä menestystekijänä.

I would say for sure that they are equally important. Selecting the students that are in disadvantage for one reason or other is important. They have to be able to get the same chances and many times this is more significant for them than for the other students.

To take these topics into discussion and show them in connection to other topics that we dealt with during the scope of this project shows that inclusion can, is and should be part of the general processes for the 21st century skills

Palautteen kerääminen eri kohderyhmiltä (ja heidän kuulemisensa) ja sen hyödyntäminen lopputuotteen muotoilussa. Prosessi eteni käyttäjälähtöisen muotoiluprosessin mukaisesti.

Kaikilla tapaamisilla oli eri positiivisen pedagogiikan teema, joten en osaa sanoa innovatiivisinta. Teimme online-yhteistyötä koronan aikana. Näihin PCCIS-tapahtumiin osallistuivat myös muut oppilaitosten opiskelijat ja henkilökunta monella tavalla, kun oma oppilaitos oli järjestämisvastuussa. Eli kotikansainvälisyys toteutui myös hienosti. Lisäksi erityisen tuen opiskelijoiden tukihenkilöt olivat aina valmistuvia nuoriso- ja yhteisöohjaaja- ja/tai lähihoitajaopiskelijoita, joiden opintoja oli tämä tukihenkilömatka.

Merkittävin osallisuutta edistänyt tekijä tässä hankkeessa oli laaja ja erittäin hyvin onnistunut tiedottaminen/markkinointi. Saimme hankkeelle Euroopan laajuista näkyvyyttä. Loppuseminaarissa Kuopiossa osallistujia oli 12 eri maasta. Saimme merkittävää näkyvyyttä sekä kansallisesti että kansainvälisesti, ja Kuopion seminaarissa ollut EMU:n (European Music School Union) presidentti Philippe Dalarun kutsui meidät esittelemään hankettamme myös EMU:n seminaariin Bulgariaan. Tämä oli tärkeä avaus inklusiivisten arvojen näkyväksi tuomiselle monissa Euroopan maissa.

Hankkeemme huomioitiin kansallisesti: YLE, Savon Sanomat, Opettaja-lehti, Rondo Classic ja Ketju-lehti. Hanke sai näkyvyyttä myös useissa kansainvälisissä julkaisuissa.

Kuvailisitko lyhyesti hankkeessa käytetyn menetelmän tai idean ja siihen liittyvän kehitysprosessin?

Hankkeissa käytettyjen menetelmien ja ideoiden kehitysprosessista jaettiin tietoa kaikille kumppaneille, ja tärkeimmistä aloista keskusteltiin, minkä jälkeen kumppanit ehdottivat ja valitsivat teemat, jotka he kokivat tärkeiksi ja joista heillä oli mielestään eniten annettavaa. Kehitysprosessin taustaksi toteutettiin tarvekartoitus, jonka pohjalta teemat valittiin. Teemat integroituituivat hankkeen tuotoksiin. Hankkeiden kehittämisprosessi lähti osallistujien tarpeista ja oli käyttäjälähtöinen. Opiskelijoille järjestettiin työpajoja, muotoiluprosesseja ja inklusiivista taidekasvatusta. Heille esiteltiin uusia käsitteitä, jotka avasivat heille uusia mahdollisuuksia, ja he ymmärsivät, että joskus hyvästä ideasta löytyy ratkaisu tehdä maailmasta parempi paikka. Työpajatoiminta tuki osallistujien luovuutta ja sai heidät pohtimaan kohdattuja haasteita. Toimintaan liittyi sekä teoriaa että vahvasti myös toiminnallisia elementtejä, jotka koetusti vaikuttavat myös tunnetasolla. Hankkeissa tunnistettiin kansainvälisen yhteistyön merkitys ja eri maiden kumppaneiden erilaiset osaamiset ja tarpeet. Tarvekartoitus auttoi valitsemaan hankkeille sopivat teemat, jotka olivat mukana hankkeen ajan ja osoittautuivat toimiviksi.

The process was shared in fair amount with all partners and the main areas were discussed and then partners suggested ones that they felt the most comfortable with, as well as the ones where they felt they have the most to offer. For us, it was the social entrepreneurship, because we felt it is an important topic to handle, it was a new concept for many of the students and it opened a new world of possibilities for them during the workshop where they realized that sometimes it is an easy way from a good idea to making the world a little bit better place. we also believe this has supported their creativity and made them think about the challenges we face in the current times. It was also interesting to see how students from different countries worked towards the one common solution, having each a different starting point (based on where they were from).

Prosessi eteni seuraten käyttäjälähtöistä muotoiluprosessia, joka soveltui erinomaisesti projektin kehitysprosessiin.

Vuosien saatossa on ollut nähtävissä, että tietoisuuden ja koulutuksen lisääminen inklusiivisen taidepedagogiikan ympärillä on tarpeellista. Kontaktien kautta oli nähty tarve sekä kansallisen että kansainvälisen tarpeen keskustelulle, kehittämistyölle ja koulutukselle. Kansainvälisen ja kaksitasoisen (musiikkikoulut + yliopistot) yhteistyön myötä etsittiin parhaita käytänteitä edistää inklusiivista opetusta ja toimintakulttuuria. Hankkeen partnereilla oli sama tahtotila (inkluisio), mutta keskenään erilaista osaamista. Esim. Saksassa monikulttuurisuus ja maahanmuutto olivat jo pitkään olleet paljon suuremmissa roolissa kuin meillä Suomessa. Liettuassa taas inklusioon oltiin vasta heräämässä, ja kansainvälisellä kokemuksella etsittiin heille rohkeutta jatkaa eteenpäin.

Ohjelman taustaksi toteutettiin tarvekartoitus, jonka pohjalta teemat valittiin. Teemat läpileikkasivat kaikki sen jälkeen tuotetut hanketuotokset, ja ne osoittautuivat kestäviksi koekäytössä. Koulutukseen liittyy sekä teoriaa että vahvasti myös toiminnallisia elementtejä, jotka koetusti vaikuttavat myös tunnetasolla.

Miten hankkeessa on huomioitu heikommassa asemassa olevat?

Hankkeissa huomioitiin heikommassa asemassa olevat valitsemalla tarkoin hankkeeseen osallistuvat. Kaikki kumppaniorganisaatiot tekivät työtä heikommassa asemassa olevien osallisuuden edistämiseksi. Erityisen tuen opiskelijat pääsivät osallistumaan ulkomaan vaihtojaksolle, ja he osallistuivat aktiivisesti opintoihin myös omassa oppilaitoksessaan. Hankkeiden aikana osallistujat saivat kokea inklusiivisia hetkiä yhteisten taidekasvatustyöpajojen ja keskusteluiden myötä. Heikossa asemassa olevat kertoivat kokemuksistaan ja musiikin merkityksestä heille. Musiikin avulla luotiin yhteys, kun yhteistä kieltä ei ollut. Loppuseminaarissa oli mukana myös erityistä tukea tarvitsevan henkilön näkökulma aiheeseen liittyen esityksen ja puheenvuoron muodossa. Heikommassa asemassa olevat korkeakouluopiskelijat saivat lisää tietoa oppimisvaikeuksista ja apua vaikeuksiinsa. Tietoisuus auttaa hälventämään leimautumista.

We were trying to be fair and select students with various forms of challenges and disadvantages

Hankkeen sekundäärinen kohderyhmä on heikommassa asemassa olevat. Kaikki kumppaniorganisaatiot tekevät työtä tämän kohderyhmän kanssa, joten heikommassa asemassa olevat huomioitiin kaikessa toiminnassa. Tämän kohderyhmän edustajia oli mukana LTT-tapahtumassa.

Erityisen tuen opiskelijat pääsivät osallistumaan ulkomaan vaihtojaksolle, samoin kuin PICCIS-viikolle omassa oppilaitoksessa osana opintoja.

Hankkeen keskeinen tehtävä oli löytää keinoja edistää heikommassa asemassa olevien osallisuutta taidekasvatukseen sekä tukea heidän oikeuttaan harrastaa musiikkia ja taiteita. Hankkeen aikana saimme kokea monia hienoja hetkiä yhteisten workshoppien ja keskusteluiden myötä. Kuulimme heidän kokemuksistaan ja musiikin merkityksestä heille. Musiikin kautta on helppoa luoda yhteys, jos yhteistä kieltä ei ole. Loppuseminaarissamme Kuopiossa oli mukana myös erityistä tukea tarvitsevan henkilön näkökulma aiheeseen hänen esityksensä ja puheenvuoronsa myötä.

Hankkeen tuotosten on tarkoitus viime kädessä palvella korkeakouluopiskelijoita, joilla on oppimisen vaikeuksia. Tietoisuus auttaa hälventämään stigmaa.

Millaisia osallisuuteen ja moninaisuuteen liittyviä menetelmiä, käytännön sovelluksia tai osaamista hankkeen avulla kehitettiin?

Osallistujat ovat kokemuksensa mukaan saaneet hankkeiden aikana syvällisemmän ymmärryksen osallisuudesta ja moninaisuudesta sekä luoneet kestäviä suhteita ja verkostoja. Osallistujat ovat itsenäistyneet, avautuneet maailmalle, parantaneet kielitaitoaan, digitaalisia taitoja ja ihmissuhdetaitoja. Hankkeissa laadittiin osallistavia menetelmiä esittelevää materiaalia. Moninaisuuteen ja osallisuuteen liittyviä menetelmiä ovat olleet työpajojen tuomat kokemukset erilaisista osallistavista pedagogisista menetelmistä ja mahdollisuuksista. Opettajat ovat rohkaistuneet kehittämään omaa pedagogiikkaansa. Keskeistä on ollut laaja keskustelu ja sen tuoma usko omaan tekemiseen sekä arvopohjan vahvistuminen. Positiivisen pedagogiikan käyttöönotto on parantanut kouluyhteisön arkea.

Hankkeen avulla kehitetyt menetelmät, käytännön sovellukset tai osaaminen.	The students have gained for sure a deeper understanding of the issues that this project was dealing with, they created relationships and networks that will hopefully last for some time, they gained high level of independence, they opened up to the world, they gained and improved linguistic skills, digital skills, interpersonal skills and the list goes on and on.
	Ei varsinaisesti uusia menetelmiä, mutta tuotokset löytyvät linkin kautta. https://www.livesaatio.fi/hankkeet/create-future
	Tämä oli strateginen kumppanuushanke, jolloin keskiössä oli toistemme oppilaitoksiin ja positiivisen pedagogiikan käyttö arjessa.
	Merkittävimpiä moninaisuuteen tai osallisuuteen liittyviä menetelmiä ovat varmasti olleet workshoppien tuomat kokemukset erilaisista pedagogisista mahdollisuuksista, joiden myötä opettajat ovat rohkaistuneet kehittämään omaa pedagogiikkaansa. Yhtä yksittäistä menetelmää tai käytännön sovellusta on vaikea nimetä. Keskeistä on ollut laaja keskustelu ja sen tuoma usko omaan tekemiseen. Arvopohjan vahvistuminen.
	Hankkeessa tuotettiin osallistavia menetelmiä esittelevä käsikirja korkeakouluopetukseen.

Miten hankkeessa syntynyttä osaamista, konkreettisia menetelmiä ja käytännön sovelluksia hyödynnettiin?

Hankkeiden tavoitteena oli herättää opiskelijoiden ajattelua osallisuudesta, moninaisuudesta, kestävyydestä ja hyvinvoinnista sekä kannustaa heitä soveltamaan oppimaansa tulevaisuutta varten. Opiskelijoille järjestettiin työpaja ammattimaisen videoidun ansioluettelon tekemisestä. Hankkeissa syntynyttä osaamista on hyödynnetty sekä opetuksen että opetussuunnitelmatyön kehittämisessä. Lisäksi hankkeiden tuloksia on käytetty uusien pedagogisten menetelmien luomisessa ja kokeiluissa. Hankkeiden tulosten pohjalta rakentui jatkohankkeita. On otettu käyttöön uusia opetusmenetelmiä, jotka on kirjattu oppilaitosten päivitettyihin pedagogisiin linjauksiin.

Osaamisen, menetelmien ja käytännön sovellusten hyödyntäminen	We can see on the final product of each LTT that the students have learned something. The main idea is to let them start thinking about some issues we brought up (sustainability, well-being etc.) and let them apply what they have learned for the future (hence the name of the project). One example, in Finland we had a workshop for the students on how to make a professional video CV – which is a practical skill they will for sure need to apply one day in the near future
	Hankkeessa syntynyttä osaamista on hyödynnetty sekä käytännön opetustyössä että opetussuunnitelmatyössä. Hankkeen tulosten pohjalta rakentui myös jatkohanke.
	Esimerkiksi omassa oppilaitoksessamme hankkeessa tutuksi tullut Universal Design for learning on innostanut kokeiluihin. Hankkeen tulokset on myös tuotu mukaan Laurean uusiin pedagogisiin linjauksiin.

Synnyttikö hanke uuden idean, jota mielestäsi voisi jatkokehittää? Jos, niin minkä?

Hankkeissa syntyi seuraavia uusia jatkokehitysideoita, joita voidaan kehittää uusissa hankkeissa:

- Tekoälyn hyödyntäminen ja mitä on otettava huomioon työskentelyssä tekoälyn avulla tulevaisuudessa.
- Monimuotoisuuskoulutus ja Monimuotoisuuden johtamiskoulutus. Uusi osallisuutta edistävä hanke, jossa laaditaan työkalupakki opettajille.
- Uusi kansainvälinen ja osallistava taideyhteiskuntahanke.
- Oppimisvaikeuksien aiheuttamien esteiden ja mahdollisen potentiaalin käyttöönotto toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen välillä, siten että erityisen tuen opiskelijat voivat paremmin saavuttaa korkeakoulutavoitteensa.

Uusi idea, jota voisi jatkokehittää.	Yes, we actually did discuss an idea for a project related to the AI and maybe we will work on it in the near future. We feel this could be very rewarding project that would show the benefits and what to be aware of when working with the AI.
	Kyllä olemmekin jo jatkokehilleet monimuotoisuuskoulutusta ja jatkokehitämme koulutusta myös monimuotoisuuden johtamiseen.
	Hanketta on pyydetty mukaan laajempaan osallisuuden edistämiseen keskittyvään hankkeeseen. Siinä tulossa erilaisia tuotoksia mm. tehdään tutkimus sekä toolkit opettajille.
	Hankkeen pohjalta syntyi jatkohanke ALIISA (All In – International Inclusive Society in Arts). https://aliisa.savonia.fi/ Tätä jatkohanketta on hallinnoinut Savonia ammattikorkeakoulu.
	Oppimisvaikeudet luovat esteitä kaikilla asteilla. Paljon käyttämätöntä potentiaalia lieene esimerkiksi toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen välillä siksi, että opiskelijoilla on yhtäältä käsitys itsestään heikkoina oppijoina ja toisaalta käsitys korkeakouluista saavuttamattomina. Näin ei tarvitsisi olla, vaan näitä käsityksiä pitäisi kyseenalaistaa ja murtaa!

Onko luotu pysyviä osallisuutta ja moninaisuutta tukevia toimintatapoja ja innovatiivisia käytäntöjä? Jos on, niin millaisia?

Hankkeiden jälkeen syntyneitä ideoita on sovellettu kansainvälisten opintojen opetussuunnitelmaan keskittyen hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen. Henkilöstö on osallistunut monimuotoisuuskoulutuksiin. Osallisuutta kehitetään ottamalla asiakkaat mukaan palveluiden suunnitteluun ja muotoiluun. Erityisen tuen opiskelijat ovat käynnistäneet sisäisen yrittäjyystoiminnan oppilaitoksessa. Näitä ideoita halutaan syventää ja käsitellä yksityiskohtaisemmin opiskelijoiden kanssa. Partneriorganisaatioiden toimintatavat, johdon kouluttautuminen ja monimuotoisuuden johtaminen ovat jatkuvasti esillä. Hanketoimijat ovat arvioineet opetussuunnitelmiaan ja opetusten toteutusta sekä tarkistaneet opetussuunnitelmiaan ja opetuksen käytännön toteutusta.

Yhteistyö hanketoimijoiden välillä on jatkunut hankkeiden jälkeen.

Pysyviä osallisuutta ja moninaisuutta tukevia toimintatapoja ja innovatiivisia käytäntöjä.	We have applied some of the ideas to the curriculum of our international studies courses, especially the well-being, digital CV and social entrepreneurship ideas that we will want to discuss in more details and dedicate some time with the students on.
	Näiden toimintatapojen kehittäminen on koko ajan agendalla organisaatiossamme. Johto kouluttautuu monimuotoisuuden johtamiseen parhaillaan. Osallisuutta kehitetään myös jatkuvasti, asiakkaita otetaan yhä useammin mukaan palveluiden suunnitteluun ja muotoiluprosesseja hyödynnetään käytännössä. Muotoilun menetelmät soveltuvat hyvin osallisuuden lisäämiseen.
	Kyllä oppilaitoksissa on luotu, esim. meillä PukiPuhdas-pesula kampuksella: erityisen tuen opiskelijat opettajien ohjauksessa pyörittävät tätä osana kodinhuoltaja-puhtaanapito-opintoja. Meillä kauneushoitola kampuksella myös, joten pyyhkepyykinä tulee. Tämä siis ei ollut PICCIS-hankkeen tuoma idea, mutta tämä sama tiimi on innovatiivinen osallisuuteen liittyen ja kaikki vaikuttaa kaikkeen.
	Hankkeen myötä eri organisaatiot ovat tarkastelleet opetussuunnitelmiaan ja opetusten toteutusta.
Yliopistoyhteistyö Espanjassa ja pedagoginen suunnittelu Suomessa.	

Millaisia vaikutuksia hankkeella on ollut jokapäiväiseen työhön, osaamiseen ja ammatilliseen kehittymiseen?

Hankkeiden päättymisen jälkeen on otettu käyttöön uusia opetus- ja valmennusmenetelmiä. Muotoiluprosessia on hyödynnetty monimuotoisuuden edistämiseksi. Opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksia on lisätty. Positiivisen pedagogiikan käytänteet ovat luontevasti mukana arjessa. Hankkeet ovat tukeneet henkilöstön ammatillista kehittymistä ja vahvistaneet oppilaitoksen arvopohjaa. Hankkeiden päättymisen jälkeen tiedostetaan, mitä vielä on tehtävä erilaisten kohderyhmien tavoittamiseksi. Hankkeiden osallistujat saivat kiitosta loistavasta yhteistyöstä ja hyvästä ilmapiiristä. Monimuotoisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen parani projektikumppaniorganisaatioiden työntekijöillä ja koulutuksiin osallistuneilla. Partneriorganisaatiot kokivat hankkeet merkityksellisiksi. Kaikki hankkeisiin osallistuneet ilmoittivat saaneensa uusia näkökulmia, erityisesti siitä, kuinka pienillä toimenpiteillä voidaan helpottaa monien opiskelijoiden asemaa.

Vaikutukset jokapäiväiseen työhön, osaamiseen ja ammatilliseen kehittymiseen.	Partners and participating students were amazing, and the atmosphere was great – for more details see previous answers.
	Valmennusosaamisen menetelmät ovat lisääntyneet. Muotoiluprosessin hyödyntäminen projektien kehittämistyössä. Monimuotoisuuden huomioiminen ja laajempi ymmärtäminen on lisääntynyt sekä projektikumppaniorganisaatioiden työntekijöillä että monimuotoisuuteen liittyviin koulutuksiin osallistuneilla.
	Myös partnerit ovat olleet tyytyväisiä, tämä on ollut heille/meille kaikille merkityksellinen hanke. Positiivisen pedagogiikan käytänteet ovat luontevasti mukana arjessa.
	Hanke on tukenut ammatillista kehittymistä ja vahvistanut oppilaitoksen arvopohjaa. Tiedostamme vielä keskeisemmin sen työn, mitä on tehtävä erilaisten kohderyhmien tavoittamiseksi.
Kaikki hanketyöhön osallistuneet ovat kertoneet silmiensä auenneen: lopulta pieninkin keinoin voidaan helpottaa monien opiskelijoiden asemaa.	

Millaista lisäarvoa kansainvälinen yhteistyö toi hankkeelle ja organisaatiolle?

Osallistujat saivat lisää kokemusta kansainvälisen hankkeen vetämisestä ja pääsivät hankkeen päätyttyä mukaan uuteen, laajempaan hankkeeseen. Kansainvälisen yhteistyön avulla löydettiin monipuolisia näkökulmia monimuotoisuuteen sekä heikossa asemassa olevien kouluttamiseen ja valmentamiseen yhteisten arvojen ja kiinnostuksen pohjalta.

Moninaiset kumppanit lisäsivät keskustelujen arvoa ja sitoutumista kehittämistyön aikana. Henkilöstöllä oli mahdollisuus ammatilliseen kasvuun. Kansainvälinen yhteistyö antoi tilaisuuden tarkastella ja reflektoida oman organisaation toimintaa kehittämistyön näkökulmasta. Osallistujat saivat arvokasta kokemusta kansainvälisistä projekteista ja osallistuivat laajempaan hankkeeseen. Ammatillisen kasvun mahdollisuus koettiin erittäin tärkeänä kaikille oppilaitoksille erityisesti koulutusviennin näkökulmasta.

Lisäarvo hankkeelle ja organisaatiolle.	Monipuolisesti näkökulmia monimuotoisuuteen sekä heikossa asemassa olevien kouluttamiseen ja valmentamiseen. Huomattu, että on yhteiset arvot ja kiinnostus tehdä työtä kohderyhmän eteen.
	Lisää kokemusta kansainvälisen projektin vetämisestä, ja pääsimme mukaan uuteen, laajempaan hankkeeseen, jos se hyväksytään. Hankekoordinaatio tällä kertaa Hollannissa.
	Kansainvälisen yhteistyön myötä tarjoutui hyvä mahdollisuus tarkastella oman organisaation toimintaa ja peilata sitä suhteessa heidän toimintaansa. Hyvä pohja reflektiolle ja oman toiminnan kehittämiseksi.
	Kumppanit edustivat aidosti moninaisuutta, ja se lisäsi keskustelujen arvoa kehitystyön aikana. Suomalainen koululaitos saattaa olla itsetyytyväisyydessä aika sisäänpäin kääntynyt, eikä se tee kehitykselle hyvää. Käsitteet oppimisesta, erilaisista rooleista ja tulevaisuuden tavoitteista eivät ole itsestään selviä, vaan ne kumpuavat erilaisista todellisuuksista ja arvostuksista. Esimerkiksi koulutusviennin näkökulmasta tällainen ammatillinen kasvu olisi kaikille oppilaitoksille erittäin tärkeää.

Miten Erasmus+ -ohjelman mahdollisuuksia voisi paremmin hyödyntää osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi?

Hanketoimijat kokivat, että Erasmus+ -ohjelman kaikki mahdollisuudet tulisi ottaa käyttöön. Hankkeissa käytettävää henkilöstöresurssia ja vaihtojaksoille tarvittavia työpaikkoja tulisi lisätä. Erasmus+ -ohjelman roolia osallisuuden, moninaisuuden ja rauhan rakentajana korostettiin. Kansainvälistä yhteistyötä tulee jatkaa ja tärkeät teemat on pidettävä agendalla. Hanketoiminta auttoi konkreettisesti ymmärtämään, mitä vaativan erityisen tuen opiskelijoiden tukeminen tarkoittaa käytännössä.

Erasmus -ohjelman rooli on merkityksellinen vuorovaikutuksen ja rauhan rakentajana. Vuorovaikutuksen avulla voimme oppia ymmärtämään toisiamme ja itseämme sekä luoda yhteisöjä, jotka edistävät aitoa osallisuutta ja yhteistyötä.

Erasmus+ -ohjelman mahdollisuudet.	At least nothing that we could change at the national level.
	Jatkaa työtä ja pitää nämä aiheet agendalla.
	PICCIS osoitti konkreettisesti, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon, kun vaativan erityisen tuen opiskelijoita on mukana matkassa. Meillä ei vielä käytetä kaikkia Erasmus+ -ohjelman mahdollisuuksia. Ongelmana on henkilöstön resurssit ja sopivien ulkomaalaisten työpaikkojen puute, jos erityisen tuen opiskelijoita lähtisi ammatilliselle Erasmus+ -vaihtojaksolle.
	Näinä päivinä mielessäni on usein korostunut Erasmus -ohjelman rooli rauhan rakentajana. Vuorovaikutuksessa opimme ymmärtämään toisiamme – ja itseämme. Niin rakentuvat yhteisöt, jotka eivät käännä selkäänsä, vaan luovat aitoja osallisuuden mahdollisuuksia.

6 ERASMUS+ -OHJELMAN MAHDOLLISUUDET OSALLISUUDEN JA MONINAISUUDEN EDISTÄMISEKSI YHTEISTYÖHANKKEISSA

Opetushallitus järjesti syyskuussa 2023 suomalaisten toimijoiden koordinoimien, jo päättyneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille yhden päivän mittaisen työpajan, jossa keskityttiin osallisuuteen ja moninaisuuteen sekä ympäristövastuullisuuteen painottuneiden Erasmus+ yhteistyöhankkeiden innovatiivisiin käytäntöihin. Työpaja tarjosi ainutlaatuisen tilaisuuden syventyä näihin teemoihin, jakaa kokemuksia ja innovatiivisia käytäntöjä sekä luoda verkostoja vastaavien hankkeiden vastuuhenkilöiden kanssa. Työpajassa kerättiin hyviä käytäntöjä ja merkityksellisiä lähestymistapoja osallisuuden, moninaisuuden sekä ympäristövastuullisuuden edistämiseksi ja pysyvien vaikutusten aikaansaamiseksi.

6.1 Hanketoimintaa edistävät toimintatavat Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa

Työpajapäivän aikana osallistujat kokoontuivat pienryhmissä aluksi painopistealueittain ja sen jälkeen sektoreittain jakamaan kokemuksiaan ja ideoitaan merkityksellisistä lähestymistavoista ja innovatiivista käytännöistä.

Osallistaminen hankkeen ohjaavana periaatteena, oppijoiden vahva rooli aktiivisina toimijoina ja heidän osallistamisensa hankkeen suunnitteluun, toimintaan ja seurantaan mainittiin hankkeiden keskeisenä vahvuutena. Osallisuutta ja moninaisuutta vahvistettiin kokemuksellisen oppimisen ja uusien opetusmenetelmien avulla hankkeille asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Yhteisten opintokokonaisuuksien suunnittelu ja käyttöönotto vahvisti hanketoimijoiden välistä yhteistyötä ja sitoutumista. Hanketoimijat totesivat pienten, yhteisten arjen tekojen vaikuttavan myönteisesti hankkeeseen. Eri sektoreiden ja sidosryhmien välisen yhteistyön koettiin vahvistavan hankkeen etenemistä. Hanketoimijoiden näkemyksen mukaan käytännön ja tutkimuksen välinen yhteistyö edisti hanketyötä. Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden kaikkien neljän painopistealueen sisällyttämisen hankesuunnitelmaan mainittiin parantavan hankkeen vaikuttavuutta ja kokonaiskuvaa. Partnereiden tapaaminen, liikkuvuus ja vuorovaikutus muiden kulttuurien kanssa oli olennaista hankkeen sisällön ja kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Suunnitelmallista sisäistä ja ulkoista viestintää ja yhteydenpitoa hanketoimijoiden ja sidosryhmien välillä pidettiin tärkeänä hankkeen toiminnalle. Verkkoympäristössä tehty, yhdessä suunniteltu ja yhteistyötä tukeva toimintakulttuuri edisti hanketoimintaa ja hankkeen tavoitteiden saavuttamista.

Selvityksen perusteella hankkeet edistivät hanketoimijoiden organisaatioiden

- opetuksen laatua
- jatkuvaa parantamista ja osallistamista
- yhteistyötä ja verkostoitumista
- kansainvälistymistä ja kulttuurienvälistä vuorovaikutusta.

Opetuksen laatu

- Hanketoiminnan avulla edistettiin osallistujien omatoimisuutta, itsenäistymistä, itseluottamusta ja myönteistä tulevaisuuskuva.
- Osallistujien opiskelumahdollisuudet ja työllistymismahdollisuudet paranivat.
- Heikommassa asemassa olevat osallistujat saivat uusia mahdollisuuksia.
- Opettajien ammatillinen kehittyminen, motivaatio ja sitoutuminen opetukseen lisääntyi.
- Yhteistyö ja tiimityö opetushenkilöstön välillä vahvistui.

Jatkuva parantaminen ja osallistaminen

- Oppijoiden aktiivinen rooli oman oppimisen edistämiseksi kehittyi.
- Opetushenkilöstö sai vaikutteita uusiin innovatiivisiin ja innostaviin opetusmenetelmiin.
- Kehitetyissä opetusmenetelmissä yhdistettiin vahvemmin teoria ja käytäntö.
- Oppijoiden ja opetushenkilöstön välinen ymmärrys, arvostus ja yhteistyö syveni.
- Osallistujien digitaaliset taidot paranivat.
- Avoin oppimiskulttuuri kehittyi lisäten sitoutumista, luovuutta ja innovointia.
- Infrastruktuuria ja oppimisympäristön suunnittelua optimoitiin.
- Osallistujat keskittyivät osallisuuden ja moninaisuuden sekä muiden Erasmus+ -ohjelman painopistealueiden edistämiseen.

Yhteistyö ja verkostoituminen

- Yhteistyö ja verkostoituminen partnereiden välillä lisääntyi.
- Sektoreiden välinen yhteistyö lisääntyi ja koettiin myönteiseksi.
- Eri koulutusasteiden välinen yhteistyö lisääntyi.
- Koulutuksen ja tutkimuksen välinen yhteistyö koettiin tärkeäksi.
- Yhteistyö työelämän ja paikallisten toimijoiden sekä sidosryhmien kanssa tiivistyi.
- Kansainvälinen yhteistyö loi uskoa mahdollisuuteen vaikuttaa osallisuuteen, moninaisuuteen verkostoitumalla.
- Mielikuva hankkeeseen osallistuneista toimijoista parani ja kirkastui.

Kansainvälistyminen ja kulttuurien välinen vuorovaikutus

- Hanketoimijoiden kansainvälinen toiminta ja verkostot laajenivat.
- Oppijoiden ja opetushenkilöstön kulttuurienväliset taidot ja kielitaito paranivat.
- Aloitteellisuus kansainvälisissä hankkeissa lisääntyi.
- Kansainvälistyminen vahvisti osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta.
- Osallistujat rohkaistuivat kansainväliseen toimintaan pienin askelin.
- Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden myötä paikalliset ja henkilökohtaiset toimintamahdollisuudet omassa arjessa lisääntyivät.
- Arvostus omaa kulttuuria ja kieltä kohtaan vahvistui.

6.2 Hanketoimijoiden suositukset osallisuuden ja moninaisuuden lisäämiseksi

Selvityksen perusteella pienetkin toimenpiteet vaikuttavat merkittävästi osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi. Aktiivinen osallistuminen toimintaan nähtiin tärkeänä, ja hankkeissa painotettiin ikätasoisia kommunikointia, mikä osoittautui tehokkaaksi opetusmenetelmäksi myös nuorimmille oppijoille.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa kehitetyt ideat on integroitu opetussuunnitelmiin keskittyen hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen. Opetussuunnitelmia on arvioitu, sovellettu ja päivitetty vastaamaan paremmin monimuotoisuuden tarpeisiin. Opinnoille on suunniteltu uusia opintoväyliä, ja useissa hankkeissa sekaryhmät nähtiin hyödyllisinä. Osallisuutta ja moninaisuutta on käsitelty eri näkökulmista, ja oppijoilla on ollut aktiivinen rooli.

Asiakkaat on otettu mukaan palveluiden suunnitteluun osallisuuden lisäämiseksi ja sisäisen yrittäjyyden edistämiseksi. Toisaalta opetus- ja ohjaushenkilöstöä on valmennettu lisäämällä osaamista erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden opettamisesta sekä vahvistamalla työelämä tietoisuutta erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kanssa toimimisesta. Hankkeissa on toteutettu konkreettisia toimia, luotu verkostoja ja käytetty verkko-opetusmenetelmiä osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi. Hanketoimijoiden myönteiset kokemukset liittyivät myös laajempaan vaikuttamiseen ja innovatiivisiin käytäntöihin, kuten esimerkiksi erityisen tuen opiskelijoiden ohjaama pesulatoiminta, joka on aktivoinut oppijoita ja tuonut moninaisuutta opetuksen arkeen. Osallistujat kokivat hankkeen aikana saaneensa syvällisemmän ymmärryksen osallisuudesta ja moninaisuudesta, luoneensa kestäviä suhteita ja verkostoja sekä itsenäistyneensä.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeet ovat tuoneet jokapäiväiseen työhön ja ammatilliseen kehittymiseen uusia opetus- ja valmennusmenetelmiä, vahvistaneet positiivista pedagogiikkaa ja lisänneet tietoisuutta erilaisten kohderyhmien tarpeista. Positiivisen pedagogiikan käytänteet ovat vahvistaneet oppilaitoksen arvopohjaa. Kansainvälisen yhteistyön avulla osallistujat ovat saaneet arvokasta kokemusta kansainvälisestä vuorovaikutuksesta ja ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta sekä kehittyneet ja kasvaneet ammatillisesti luoden samalla kestäviä verkostoja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille on tarjottu mahdollisuus osallistua kansainväliseen toimintaan ja kansainväliseen vaihtoon. Useiden hanketoimijoiden yhteistyö jatkui hankkeiden päättymisen jälkeen.

Haasteina mainittiin komission järjestelmät, korona-aikaan liittyvät muutokset, hankekumppaneiden erilaiset loma-ajat ja koeviikot. Kulttuuriset haasteet, kuten aikakäsityksen erilaisuus, tunnistettiin. Nuoret kaipaavat konkreettisia käytännön toimia osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi.

Hanketoimijat suosittelevat hyödyntämään kaikki Erasmus+ -ohjelman mahdollisuudet ja jatkamaan yhteistyötä eri sektoreiden välillä sekä panostamaan konkreettisiin toimiin ja kestävien verkostojen luomiseen. Erasmus+ -ohjelma nähdään tärkeänä osallisuuden, moninaisuuden ja rauhan rakentajana. Resurssien lisääminen ja vaihtojaksojen tarjoaminen mainitaan keskeisinä ja tarpeellisinä toimina. Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää avointa ja jatkuvaa yhteistyötä eri toimijoiden ja sektoreiden kesken osallisuuden ja moninaisuuden lisäämiseksi. Hanketoimijat kokevat, että Erasmus+ -yhteistyöhankkeet ovat vaikuttaneet onnistuneesti osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi. Niiden tuloksena opetus ja opetussuunnitelmat ovat monipuolistuneet ja uudet käytännöt ovat sekä kokeilevia että innovatiivisia. Kansainvälinen yhteistyö on tuonut lisää kokemusta hankkeen vetämisestä sekä lisäarvoa toimintaan. Samalla se on avannut mahdollisuuden osallistua uusiin, laajempiin hankkeisiin. Moninaiset kumppanit ovat rikastuttaneet keskustelua ja tarjonneet

erilaisia näkökulmia monimuotoisuuteen. Osallistujille kansainvälinen yhteistyö on merkinnyt mahdollisuutta ammatilliseen kasvuun ja oman organisaation toiminnan tarkasteluun kansainvälisestä näkökulmasta.

6.3 Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden pysyvät vaikutukset ja merkitykselliset lähestymistavat

Hankepartnereiden yhteinen arvopohja koettiin tärkeänä vahvistavana tekijänä Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa. Hankkeista on jäänyt partneriorganisaatioiden välisten verkostojen ja yhteistyösuhteiden lisäksi henkilökohtaisia kontakteja. Sektorien välinen yhteistyö, yritys yhteistyö sekä koulutuksen ja tutkimuksen välinen yhteistyö on ollut merkityksellistä, ja siitä on myönteisiä kokemuksia. Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa korostuu konkretia ja Learning by doing -kokemuksellinen oppiminen. Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan joustavuutta, muutосkykyä, sosiokulttuurista ymmärrystä, kielitaitoa, taiteita, tiedonhallinta ja -käsittelyosaamista, yhteistyötaitoja sekä innovatiivisuutta ja luovuutta.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden pysyvinä vaikutuksina mainittiin painopistealueiden jatkuva kehittäminen edelleen ottamalla sidosryhmät vahvemmin mukaan toiminnan suunnitteluun ja muotoiluun. Hankkeissa syntyneitä ideoita on sovellettu edelleen opetussuunnitelmaan ja hankkeiden päättymisen jälkeen on otettu käyttöön uusia opetus- ja valmennusmenetelmiä. Oppilaitokset ovat tarkistaneet opetussuunnitelmiaan ja opetuksen käytännön toteutusta. Opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksia on lisätty. Hankkeiden on koettu tukevan henkilöstön ammatillista kehittymistä ja vahvistavan oppilaitoksen arvopohjaa. Osallisuus ja moninaisuus on integroitu organisaatioiden toimintasuunnitelmiin osaksi jokapäiväistä arkea.

Edunsaajat ovat jatkaneet osallisuuden ja moninaisuuden edistämistä hankkeen päättymisen jälkeen. Yhteistyö hanketoimijoiden välillä on jatkunut hankkeen jälkeen. Hankkeissa kehitettyä oppimateriaalia käytetään ja useat partnerit järjestävät kursseja edelleen. Hankepartnereiden yhteistyö on vahvistunut osaamista jakamalla. Hankkeiden päättymisen jälkeen on tiedostettu, mitä vielä on tehtävä tavoitteiden edistämiseksi ja erilaisten kohderyhmien tavoittamiseksi. Osallisuuden ja moninaisuuden tavoitteet on asetettu ja sisällytetty toimintaan pysyvästi. Useat selvitykseen osallistuneet hanketoimijat ovat hakeutuneet mukaan uuteen Erasmus+ -hankkeeseen tai käynnistäneet jatkohankkeen.

Selvityksessä ilmeni koulutukseen ja oppimiseen liittyviä tekijöitä ja ilmiöitä, jotka vaikuttavat merkittävästi osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseen ja pysyvien vaikutusten aikaansaamiseen tulevaisuudessa:

- digitalisaatio
- verkko-opetus ja verkko-oppiminen
- ilmiöoppiminen, kokemuksellinen oppiminen, moninäkökulmaisuus, yhteistyö
- tiedonhallinta
- yhteiskunnan odotukset
- kykyjen ja taitojen merkityksen korostuminen
- jatkuvan oppimisen merkitys.

Hyvien käytäntöjen ja merkityksellisyyden tukemiseksi sekä pysyvien vaikutusten aikaansaamiseksi tulevaisuudessa koulutuksessa ja opetuksessa tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan mm. seuraavia taitoja:

- joustavuus
- sosiokulttuurinen ymmärrys, kielitaito
- muutoksen sietokyky
- tiedon käsittely, syntetisointi
- yhdessä tekeminen, yhteistyötaidot
- innovatiivisuus ja luovuus
- ennakointitaidot.

Selvitykseen liittyvässä työpajapäivässä tuli esiin epävarmuus siitä, miltä tulevaisuuden työelämä näyttää ja millä tavalla esimerkiksi tekoäly voi vaikuttaa ja muuttaa sitä. On pohdittava, miten opetussuunnitelmaa tulisi suunnitella tilanteessa, jossa emme tiedä, miten työelämä tulee muuttumaan tulevissa mullistuksissa. Yhtenä vastauksena voisivat olla pienemmät ja ketterämmät koulutuskonaisuudet. Myös väyläopinnot koulutusasteelta toiselle koettiin toimivana ratkaisuna. Oppimisen laatu nähtiin ohjaavana tekijänä, ei pelkästään tutkintojen ja opintopisteiden määrää. Hanketoimijat kokivat, että myös rakenteiden ja rahoitusmallien täytyy muuttua. Taidelähtöiset menetelmät sekä kehoellinen ja intuitiivinen ymmärrys nähtiin yhtenä keinona muutосkyvyn kehittämiseksi. Tulevaisuudessa muuttoliike lisääntyy, jolloin tarvitaan lisää maahanmuuttajien aiemman osaamisen tunnistamisen keinoja, kielikoulutusta ja valmentavaa koulutusta. Koulutusinstituutioiden, yksittäisten opetushenkilöstön jäsenten ja oppijoiden rooli muutosagentteina sekä osallisuuden kokemukset ja vaikutusmahdollisuudet koettiin merkityksellisiksi.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Erasmus+ KA2 -yhteistyöhankkeissa on valittu yhteisiin arvoihin sopivat teemat ja käsitelty paino-alueita monipuolisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Hanketoiminta on koettu merkitykselliseksi, koska se on tarjonnut mahdollisuuden kulttuurienväliseen vuorovaikutukseen sekä tilaisuuden oppia ymmärtämään eri maiden ympäristöjen monimuotoisuutta ja erilaisia lähestymistapoja osallisuuteen, moninaisuuteen ja ympäristövastuullisuuteen. Toisaalta kulttuurien ja aikakäsityksen erilaisuus on ollut haasteellista. Monipuolinen tarkastelu on rikastuttanut oppijoiden ja opettajien näkemyksiä ja innostanut uudenlaiseen ajatteluun ja aktiiviseen osallistumiseen. Kansainvälinen yhteistyö on luonut uskoa ja toivoa mahdollisuuteen edistää osallisuutta ja moninaisuutta verkostoitumalla kansainvälisesti. Osallisuus ja moninaisuus on otettu pysyväksi ja jokapäiväiseksi sisällöksi toimintaan, opetukseen, hallintoon ja käytäntöihin.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden lähtökohtana ja vahvuutena on koettu paikallisuus ja henkilökohtaisuus sekä toimintamahdollisuudet omassa arjessa. Hankkeet ovat kannustaneet osallistujia toimimaan aktiivisesti Erasmus+ -ohjelman painopistealueiden tutkimisessa ja edistämisessä. Osallistujia on luotsattu osallistamaan ja moninaiseen sekä vastuulliseen toimintaan omassa elämässään. Hankkeissa on opittu ymmärtämään ja arvostamaan muita ja omaa kulttuuria, huomaamaan eri maiden kulttuurieroja ja yhtäläisyyksiä sekä parantamaan osallistujien valmiuksia toimia kansainvälisessä ympäristössä. Osallisuutta ja moninaisuutta on edistetty lisäämällä tietoisuutta monimuotoisuudesta sekä sen erilaisista vaikutuksista eri puolilla maailmaa. Hankkeissa on kehitetty opetus- ja ohjaushenkilöstön ammattitaitoa ja -osaamista. Opettajat ovat luoneet yhteistyössä uusia yhteistoiminnallisia, tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäviä materiaaleja ja opetusmenetelmiä osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi. Vanhemmat on haastettu hanketyön tueksi ja saatu aktiivisesti mukaan toteuttamaan osallisuuden ja moninaisuuden tulevaisuuden periaatteita. Myös oppijat on otettu mukaan hankkeiden suunnitteluun, jotta he saavat luottamusta mahdollisuuksiinsa toimia ja vaikuttaa. Samalla heidän kriittisen ajattelun taitonsa ja sosiaaliset taitonsa ovat kehittyneet. Osallistuvaa ja monimuotoista teknologiaa on kehitetty yhteistyössä partnereiden kanssa.

Hanketoimijat ovat kokeneet, että pienet asiat vaikuttavat hankkeiden tavoitteiden saavuttamiseen ja monet käytännöt ovat jääneet pysyvästi elämään organisaatioissa. Hankkeissa oppijoista on tullut aktiivisia toimijoita. Oppijoiden osallistaminen on ollut merkityksellistä, ja pienetkin lapset ovat oppineet, kun opetus on suunniteltu ikätason mukaisesti. Osallisuuden ja moninaisuuden teemoja on käsitelty arjen asioissa. Liikkuvuusjaksot on koettu tärkeiksi ja hankepartnereiden välistä yhteistyötä merkittävästi syventäviksi. Kansainväliset kumppanit ovat olleet tärkeitä ja useiden partnereiden yhteistyö jatkuu. Verkko-opintoja on kehitetty yhteistyössä, ja ne ovat edelleen käytössä monilla hanketoimijoilla. Hankkeissa on tarkasteltu hankkeiden vaikuttavuutta arvioimalla kansainvälisen hankkeen tuomaa myönteistä muutosta asenteisiin. Hanketoimijat ovat kokeneet, että Euroopan ja maailman asioihin vaikuttaminen yhdessä luo uskoa siihen, että yhdessä tekemällä pienillä teoilla syntyy iso vaikuttavuus.

Pandemia-aika on ollut haasteellista hanketoiminnalle, ja se on vaikuttanut hankkeiden käytännön järjestelyihin ja yhteydenpitoon. Toisaalta digitaaliset työkalut ja virtuaalinen yhteydenpito hybridinä ja etänä ovat tulleet tutuiksi ja verkostoyhteistyöhön on tullut uusia toimintamalleja. Hankkeen jälkeen on ollut helppo pitää yhteyttä virtuaalisesti.

Selvitykseen liittyvässä työpajapäivässä todettiin, että tulevaisuutta luodaan vaikuttamalla yksilö- ja organisaatiotasolla tekemällä arvojen mukaista ja toivottua tulevaisuutta. Tulevaisuudessa nähtiin

useita vaihtoehtoisia, globaaleja ja kompleksisia vaihtoehtoja, jotka liittyvät toisiinsa. Tiedon määrän kasvu, käyttö ja hallinta koettiin haasteellisenä.

Tulevaisuuden toimintaympäristössä monitieteiset ja -alaiset asiat kytkeytyvät yhteen. Selvityksessä tarkastelluissa Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa tavoitteiksi ja kehitysideoiksi nousivat arvot ja asenteet, joiden avulla määriteltiin tahtotila siitä, mitä haluamme olla ja mitä haluamme yhteisöllisesti oppia. Tulevaisuudessa merkityksellisenä lähestymistapana nähtiin taidelähtöiset menetelmät sekä taiteen ja luovuuden rooli, uudet kokeilut ja tulevaisuususkon muutoksiin sopeutumisessa halutun maailman rakentamiseksi. Koettiin, että toimintaympäristön muutoksessa asiat kytkeytyvät toisiinsa, jolloin tarvitaan uusien ratkaisumallien lisäksi myös perinteisiä toimintamalleja megatrendien ja trendien tunnistamiseksi sekä yllätyksiin varautumiseksi. Jatkokehittämistä ja osaamista tarvitaan ilmastonmuutoksen hidastamisen ja sopeuttamisen keinoin selvittämällä, onko planeetalla, ekosysteemillä, eläimillä tai maisemilla oikeuksia.

Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden innovaationa koettiin mahdollisuus tehdä yhteistyössä kumppaneiden kanssa päivittäisiä tekoja tulevaisuuden eteen, koska tulevaisuus ei ole ennalta määrätty. Tähän tarvitaan osaamista ja motivaatiota. Mahdollisuuksina nähtiin erilaisia ratkaisun avaimia, joiden avulla pystytään yhdessä vaikuttamaan isoihinkin asioihin pienillä arjen teoilla ja kokemuksellisen oppimisen avulla. Osallistamisen kannalta koettiin tärkeäksi, mitä osallistamisen edistämiseksi tehdään, miten osallistaminen tehdään, mitä tuotoksia syntyy ja miten ne konkretisoituvat.

Tämän päivän lapsista kasvaa huomisen tulevaisuuden tekijöitä ja vaikuttajia. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että koulutusjärjestelmämme ei vain opeta, vaan myös näyttää konkreettisesti esimerkiksi osallisuuden ja moninaisuuden sekä ympäristövastuullisuuden merkityksellisyyden ja periaatteet. Kansainvälisissä yhteistyöhankkeissa, kuten Erasmus+ -ohjelmassa, on mahdollista edistää osallisuutta ja moninaisuutta sekä ohjelman kaikkia yhteisiä eurooppalaisia painopistealueita. Osallisuus ja moninaisuus tulee nostaa keskiöön paikallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa elinvoimaisen ja saavutettavan tulevaisuuden takaamiseksi tuleville sukupolville.

LIITE 1. Valitut suomalaisten toimijoiden koordinoimat Erasmus+ KA2 -hankkeet

Hate speech disarmament – Equipping youth workers to manage and transform hate speech 2017–1-FI01-KA205-034627 Nuorisotalan koulutushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli edistää koulutusta, nuorisotyötä ja kansalaisyhteiskunnan kehittämistä Erasmus+ -ohjelman puitteissa. Hankkeen avulla pyrittiin tukemaan nuorisotyöntekijöitä ja vahvistamaan heidän valmiuksiaan käsitellä ja muuttaa vihapuhetta.

Tavoitteet: Tavoitteena oli tehdä nuorisotyöstä Euroopassa osallistavampaa ja turvallisempaa. Pyrkimyksenä oli luoda yhdessä eurooppalaisten kouluttajien ja asiantuntijoiden verkosto, joka tarjoaa nuorisotyöntekijöille laadukasta koulutusta ja työkaluja, joiden avulla he voivat tunnistaa, hallita ja muuttaa vihamielistä puhetta ja käyttäytymistä jokapäiväisessä työssään nuorten kanssa. Hankkeessa pyrittiin lisäämään tietoisuutta vihapuheen vaikutuksista ja edistämään positiivista vuorovaikutusta erilaisten yhteisöjen välillä.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin seuraamalla osallistujien määrää, koulutusten ja työpajojen laatua, osallistujien oppimisen ja asenteiden muutoksia sekä hankkeen tuottamien resurssien ja työkalujen käyttöastetta. Arviointiprosessi oli systemaattinen ja seuranta- ja arviointisuunnitelma laadukas.

Menetelmät: Menetelminä käytettiin koulutuksia, työpajoja, seminaareja, vertaisoppimista ja verkostoitumista. Hankkeessa kerättiin ideoita ja luotiin konkreettisia uusia työkaluja, lähestymistapoja ja menetelmiä siitä, miten nuorisotyöntekijöitä voidaan tukea tunnistamaan ja puuttumaan tilanteisiin, joissa vihapuhetta esiintyy nuorisoyhteisöissä. Inklusio oli hankkeen lähtökohta ja sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan. Hankkeen ytimessä oli antaa usein vaiennettujen ja sorrettujen äänien olla keskeisessä asemassa kaikissa toiminnoissa ja sisällön kehittämisessä hankkeen aikana.

Tuotokset: Nuorisotyöntekijät saivat tarvittavat taidot ja tiedot tunnistaa, käsitellä ja ennaltaehkäistä vihapuhetta nuorisotyössä. Nuorisotyöntekijät oppivat erilaisia menetelmiä ja työkaluja, joilla he voivat muuntaa vihapuhetta rakentavaksi ja kannustavaksi vuoropuheluksi. Hankkeen tuloksena nuorisotyöntekijät saivat korkealaatuista koulutusta vihapuheen hallintaan ja muuttamiseen. Nuorisotyöntekijöiden kouluttaminen vihapuheen hallintaan auttoi heitä luomaan turvallisempia ja osallistavampia ympäristöjä, joissa nuoret voivat ilmaista itseään pelkäämättä vihapuhetta. Nuorisotyöntekijät saivat uusia työkaluja ja menetelmiä, joita he voivat hyödyntää omassa työssään pitkällä aikavälillä. Koulutusohjelman ja sen myötä hankitun uuden osaamisen tuloksena vastavalmistuneiden kouluttajien ryhmä on ollut mukana luomassa käytännön käsikirjaa muille nuorisotyöntekijöille sekä laatimassa sisältöä nuorisotyöntekijöille suunnattua koulutusohjelmaa varten. Hankkeen vahva visio ja taustoitus, aidosti inklusiivinen toteutustapa sekä sen tuottamat laadukkaat materiaalit vihapuheen vastaiseen työhön tekivät siitä Best Practice -hankkeen.

Innovaatiot: Nuorisotyöntekijöiden kouluttamisessa ja tukemisessa hyödynnettiin digitaalisia välineitä ja online-yhteisöjä. Ainutlaatuinen piirre tässä hankkeessa oli se, että tämä uusi kouluttajaverkosto koostuu viiden maan nuorisotyöntekijöistä ja tasa-arvoasiantuntijoista, jotka itse kuuluvat pääasiassa vähemmistö- ja syrjäytyneisiin ryhmiin. Nämä ryhmät ovat edelleen huomattavasti aliedustettuina kansallisissa ja kansainvälisissä nuorisotyön koulutusrakenteissa ja asiantuntijoiden joukossa. Osallistujien valintaan panostettiin, jotta ryhmään saatiin aidosti marginalisoiduista ryhmistä ja/tai vähemmistötaustoista tulevia osallistujia. Hankkeella oli vahva teoreettinen viitekehys. Tuotettu manuaali on kattava opas vihapuheen vastaiseen työhön. Mentorointiohjelman rakenne oli tarkasti suunniteltu.

Pysyvät käytännöt: Käytännön käsikirja ja sähköinen koulutusfoorumi tarjoavat edelleen käytännön menetelmiä ja tietoa nuorisotyöntekijöiden tarpeisiin nykypäivän Euroopassa – miten tarjota turvallisempi tila kaikille nuorille ja miten puuttua vihamieliseen puheeseen ja käyttäytymiseen siten, että syrjiviä asenteita ja käyttäytymistä harjoittavien nuorten keskuudessa voidaan saada aikaan pitkäaikainen muutos. Kohderyhmä on ottanut hyvin vastaan verkkopohjaisen koulutusfoorumin, koulutusvälineet ja käytännön käsikirjan, ja nuorisotyöntekijät käyttävät niitä kaikissa kumppanuusmaissa sekä tavoittavat myös kumppanuuden ulkopuolisia nuorisotyöntekijöitä. Kouluttajarinki on kansainvälinen, ja sen työstämistä jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen. Rauhankasvatusinstituutti on integroinut toiminnan vahvasti omaan työhönsä. Hankkeen kotisivu: [Outside In – Transforming Hate](#)

The Competent Learning Process

2017-1-FI01-KA219-034746 Koulujen välinen strateginen kehittämishanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteinä olivat osallistaminen osaamisperusteisten oppimisprosessien ja lähestymistapojen avulla, hyvien käytäntöjen vaihto ja osaamisen kehittäminen.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää lapsikeskeisempää pedagogiikkaa, jossa lapset nähdään oman koulutuksensa tekijöinä. Tavoitteena oli edistää monipuolisten oppimisympäristöjen käyttöä sekä lisätä liikuntaa opetuksessa. Hankkeeseen osallistui varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppilaitoksia. Mukana oli oppilaitoksia, jotka antavat opetusta 1–11-vuotiaille lapsille. Yhteistyökumppanit edustivat erilaisia koulutuskulttuureja kunkin maan erilaisen osaamisen ja tietotaidon jakamiseksi.

Mittarit: Hankkeen tavoitteiden toteutumista mitattiin seuraamalla seuraavia näkökohtia:

1. Vähemmän istumista päivittäisissä rutiineissa.
2. Liikunnan lisääminen koulutoiminnassa.
3. Liikunnasta keskeinen osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Lisäksi hankkeen arvioinnissa keskityttiin tarkastelemaan, miten opettajat kehittävät kykyään nähdä ja tunnistaa lapset ja antavat lasten vaikuttaa aktiivisesti käytettyihin menetelmiin. Kehitysprosessi seurattiin dokumentoimalla opetus ja keskustelu sekä arvioimalla prosessi pohdintojen ja keskustelujen avulla. Hanke toteutettiin teemoittain, monialaisina oppimiskokonaisuuksina. Kukin teema suunniteltiin yhteisessä kokouksessa, jotta kaikilla kumppanikouluilla oli yhteisymmärrys tehtävistä ja vastuista työskentelyn aikana. Yhteistyökumppanit kokoontuivat kunkin teeman jälkeen hankekoukuihin, joissa esiteltiin ja keskusteltiin yhteistyökouluissa tehdystä työstä sekä arvioitiin ja suunniteltiin seuraavia teemoja ja tehtäviä.

Menetelmät: Hankkeessa kehitettiin mukaansatempaavia pedagogisia prosesseja, joiden avulla kaikki lapset voivat osallistua aktiivisesti työskentelyyn. Pääpaino on lasten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden havainnoinnissa ja kuuntelemisessa sekä oppimisympäristöjen järjestämisessä siten, että lapset voivat hyödyntää koko potentiaalinsa. Hankkeessa painotettiin oppilaiden motivaation ja sitoutumisen tärkeyttä oppimisessa. Oppilaitokset tekivät yhteistyötä kehittämiseen keskinäisiä pedagogisia opetusmenetelmiä, joilla pyrittiin pedagogiseen jatkuvuuteen varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Kehitetyillä menetelmillä edistetään kaikkien lasten osallisuutta ja tuetaan heitä ottamaan vastuuta koulutuksestaan.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena kehitettiin osaamisperusteisen oppimisprosessin malli (tähän linkki), joka otettiin käyttöön. Oppilaat hyötyivät vakaammista opetusjärjestelyistä ja strategioista. He

tiesivät, mitä heiltä odotettiin, ja he pystyivät käyttämään energiansa osaamisen kehittämiseen ja vahvistamiseen sen sijaan, että he yrittäisivät sopeutua erilaisiin opetuskulttuureihin ja -strategioihin. Ajan myötä syntyi tunne kouluympäristöön kuulumisesta. Pysyvämmät rakenteet edistivät vanhempien osallistumista koulutukseen. Hankkeessa kehitettiin ja käytettiin uusia oppimisen työkaluja, kuten digitaalisia oppimisalustoja, pelillisiä elementtejä ja virtuaalisia ympäristöjä.

Innovaatiot: Opettajat vahvistivat taitojaan nähdä lapset ja tunnistaa heidän kiinnostuksen kohteensa ja tarpeensa. Hankkeen aikana yhteistyökumppanit kehittyivät kohti lapsilähtöisempää ja aktiivisempaa oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä luontevasti. Tämä vaikutti lasten hyvinvointiin, ja he tunsivat olonsa osallistuvammaksi kouluympäristössä. Hanke auttoi opettajia edistämään ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta kouluissa ja yhteisöissä. Opettajat kehittyivät pedagogeina, oppivat hyviä käytäntöjä ja kehittyivät ammatillisesti havainnoimalla, pohtimalla ja saamansa palautteen avulla. Eri koulumuotojen välinen yhteistyö varhaiskasvatuksesta peruskouluun auttoi kumppanikouluja kehittämään pedagogista yhteistyötä omalla alueellaan opetuksellisen jatkuvuuden edistämiseksi. Menetelmiä voidaan käyttää eri koulutusasteilla.

Pysyvät käytännöt: Osaamisperustainen oppimisprosessi on edelleen käytössä kouluissa. Opettaja ovat omaksuneet hankkeessa esitetyt pedagogiset lähestymistavat ryhmätyöskentelyn sekä aktiivisen ja ongelmalähtöisen oppimisen edistämiseksi. Motivaation ja sitoutumisen tukemisen näkökulma on edelleen läsnä toiminnassa. Hankkeessa kehitettyjä työkaluja ja menetelmiä käytetään edelleen opetuksessa. Hankkeen kotisivu: [Erasmus CLP | Bērnudārzs Vārpina \(bernudarzsvarpina.lv\)](https://www.erasmus-clp.eu/Bernudarzs_Varpina)

Improving the Skills and Competencies in Self-Directed Support

2017-1-FI01-KA204-034769 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli edistää työelämän koulutusta ja ammatillista kehittymistä Erasmus+ -ohjelman puitteissa. Hankkeessa keskityttiin itseohjautuvan tuen taitojen ja kompetenssin parantamiseen.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää itseohjautuvan tuen taitoja ja kompetensseja, joita tarvitaan esimerkiksi avustavassa työssä, sosiaali- ja terveysalalla sekä kuntoutuksen parissa. Lisäksi pyrittiin vahvistamaan työntekijöiden valmiuksia tukea yksilöllistä päätöksentekoa ja osallisuutta. Hankkeessa pyrittiin parantamaan kansallista ja kansainvälistä tietämystä itseohjautuvasta tuesta. Lähtökohtana ovat ihmisoikeudet ja se, että jokaisella tukea tarvitsevalla tulisi olla oikeus itseohjautuvaan tukeen sekä oikeus olla osallisena omaa elämäänsä koskevissa päätöksissä. Tavoitteena oli lisätä tietämystä vammaisten ja heidän perheidensä, henkilöstön, eri tahojen toimijoiden ja palveluntarjoajien, koulutusalan ja viranomaisten keskuudessa.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin seuraamalla osallistujien määrää ja koulutusten laatua, osallistujien osaamisen itsearvioinnilla ja ammatillisen kehittymisen kokemuksilla sekä työnantajien palautteella koulutuksen vaikutuksista.

Menetelmät: Hankkeessa käytettiin itseohjautuvan tuen taitojen kehittämistä tukevia taitoja, kuten koulutuksia, työpajoja, rooliharjoituksia, vertaisoppimista ja reflektiota. Osallistujat saivat mahdollisuuden soveltaa oppimaansa käytännön työtehtävissä. Hankkeessa tutkittiin ja määriteltiin, millaisia kestävä kehityksen palvelujärjestelmiä on käytössä Euroopassa sekä miten ne voivat parhaiten tukea vammaisia henkilöitä heidän toimintakykynsä harjoittamisessa ja valinnanvapauden edistämiseksi elämässä. Hanke tarjosi työkalupakin järjestelmän käyttäjille, työntekijöille, käyttäjiä tukevalle

henkilöstölle ja virallisen koulutuksen parissa työskentelevälle henkilöstölle. Skills-hankkeessa luotiin tietokanta sidosryhmistä aktiivisen ja suoran yhteydenpidon luomiseksi suoraan asiantuntijoihin, verkostoihin, yhdistyksiin ja työryhmiin, joihin hankekumppanit kuuluivat paikallisella, alueellisella, kansallisella, eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla. Hankkeessa käytettiin tieto- ja viestintätekniisiä ratkaisuja, joilla pyrittiin luomaan digitaalinen verkkoalusta, jolla kaikki Skills-sisältö saatiin yleisön saataville. Digitaalinen alusta toimi koulutusvälineenä, jonka avulla voidaan parantaa kaikkien sidosryhmien ja vammaisten henkilöiden omia taitoja ja osaamista sekä tunnistaa käyttökelpoisia materiaaleja ja käsitteitä. Lisätietoja: [Home | SDS Network \(selfdirectedsupport.eu\)](https://www.selfdirectedsupport.eu/).

Tuotokset: Hankkeen tuloksena osallistujien itseohjautuvan tuen taidot ja kompetenssit kehittyivät. Työntekijät raportoivat paremmasta ymmärryksestä itsemääräämisoikeuteen liittyen, päätöksenteon tukemisesta ja osallisuudesta. Lisäksi työntekijöiden ammatillinen itsevarmuus kasvoi. Hankkeessa tuotettiin materiaalit ja työkalupakit vammaisille ja heidän läheisilleen, hoitohenkilöstölle ja virallisen koulutuksen parissa työskentelevälle henkilöstölle. Materiaaleihin kuuluvat PowerPointit, elokuvat, työkirja ja tarinat. Tarinoiden jakaminen eri kulttuurien välillä on auttanut lisäämään tietoisuutta vammaisuudesta ja sen merkityksestä. Hankkeessa on tuotettu lobbaustyökalupaketti ja kartoitusraportti siitä, miten laajasti järjestelmää käytetään 15 Euroopan maassa.

Innovaatiot: Hankkeessa hyödynnettiin virtuaalista simulaatioympäristöä itseohjautuvan tuen taitojen kehittämiseksi. Tämä innovatiivinen lähestymistapa mahdollisti osallistujille käytännön harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hankkeessa käytettiin erilaisia digitaalisia työkaluja, verkkopohjaisia oppimisalustoja ja mobiilisovelluksia. Osallistujat saivat työkalujen avulla joustavan ja interaktiivisen oppimiskokemuksen sekä pääsyn ajantasaiseen tietoon. Hanke on osoittanut käytännön tapoja, joilla itseohjautuvalla tuella voi olla eri tavoin myönteistä vaikutusta ihmisiin. Siitä on ollut apua myös vuoropuhelun ja oppimisen käynnistämisessä sellaisten maiden välillä, jotka ovat eri vaiheissa itseohjautuvan tuen kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Pysyvät käytännöt: Hankkeen jälkeen koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen integroinnista itseohjautuvan tuen alalla on tullut pysyvä käytäntö. Työntekijät ja organisaatiot ovat tiedostaneet koulutuksen merkityksen ja jatkavat sen tarjoamista työntekijöilleen. Hankkeessa korostettua yksilöllisen päätöksenteon tukemista ja osallisuutta itseohjautuvassa tuessa on integroitu pysyvästi työskentelytapoihin ja -käytäntöihin. Työntekijät ovat omaksuneet jatkuvan oppimisen ja reflektion merkityksen ja jatkavat itsensä kehittämistä ja ammatillista kasvua pysyvästi. Hanke on edistänyt itseohjautuvan tuen johdonmukaista muotoilua Euroopan tasolla, joka on jatkossa hyödyllistä, kun käytäntöjä kehitetään edelleen. Hankkeen esittely: [Skills – Täysi kansalaisuus myös erityistä tukea tarvitseville | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Inclusive Pedagogics in Arts – Europe (IPA-E)

2017-1-FI01-KA201-034810 Yleissivistävän sektorin strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli edistää koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamista taiteen alalla. Hankkeessa keskityttiin osallistavaan pedagogiikkaan ja sen soveltamiseen taiteen opetuksessa.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää osallistavaa pedagogiikkaa taiteen opetuksessa. Tavoitteena oli luoda menetelmiä ja käytäntöjä, jotka mahdollistavat kaikkien oppijoiden osallistumisen ja oppimisen taiteen kontekstissa. Osallisuutta lähestyttiin eri tavoin; parhaita käytäntöjä ei havaittu ainoastaan konkreettisina pedagogisina ja metodologisina harjoituksina. Tärkeää oli myös löytää parhaat käytännöt asenteisiin vaikuttamiseksi ja esteettömyyden edistämiseksi.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin seuraamalla osallistujien määrää, koulutusten laatua, osallistujien itsearvioitua osaamista, oppijoiden kokemuksia ja palautteita sekä koulutuksen vaikutusta osallistujien ammatilliseen kehittymiseen.

Menetelmät: Hankkeessa käytettiin monipuolisia menetelmiä osallistavan pedagogiikan kehittämiseksi taiteen opetuksessa. Tämä sisälsi koulutuksia, työpajoja, mentorointia, vertaisoppimista ja yhteistoiminnallisia oppimismenetelmiä. Todettiin, että osallisuuden edistäminen pedagogiikassa tarkoittaa muutoksia asenteissa, opettajien koulutuksessa, opetussuunnitelmissa, hallinnollisissa toiminnoissa, metodologian kehittämistyössä sekä pedagogisen henkilöstön käytännön ja teoreettisten taitojen vahvistamisessa. Ryhmätyöskentelyn ytimenä oli pohdinta koko hankkeen ajan. Pohdintaa tehtiin havainnoimalla, keskustelemalla, kirjoittamalla, lukemalla, analysoimalla ja tekemällä oppimalla työpajoissa. Jokaisen kokouksen jälkeen selvitettiin seuraavan kokouksen kotitehtävät.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena osallistajat oppivat uusia taitoja ja osaamista osallistavan pedagogiikan soveltamiseen taiteen opetuksessa. Oppijat hyötyivät aktiivisemmasta osallistumisesta, oppimiskokemuksista ja tuloksellisuudesta taideopinnoissa. Saavutettavuuden edistämiseksi yhteistyö erityisesti päiväkotien, koulujen, taidelaitosten (museot, orkesterit) ja kansalaisjärjestöjen kanssa koettiin erittäin tärkeäksi. Vaikutti kuitenkin siltä, että vaikeinta osallisuudessa on muuttaa asenteita, jotka ovat osallisuuden kehittämisen lähtökohta. Opettajien koulutuksessa todettiin tarpeelliseksi harjoittelu erityistarpeita omaavien ihmisten kanssa ja moniammatillisissa tiimeissä. IPA-E-hankkeesta on levitetty tietoa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sanomalehdissä, ammattilehdissä ja kansainvälisten konferenssien julkaisuissa. Opetushenkilöstön kiinnostus Erasmus Job Shadowing -vaihtoa kohtaan kasvoi. Loppuseminaari oli erinomainen foorumi kansalliselle ja kansainväliselle verkostoitumiselle opettajille, opiskelijoille, tutkijoille, taiteilijoille ja eri kulttuuri-organisaatioiden työntekijöille. Uusia hanke- ja yhteistyöideoita syntyi. Seminaarin jälkeen osallistajat ovat saaneet useita pyyntöjä tulla puhumaan osallistavasta taidekasvatuksesta ja osallistavasta opettajuudesta. Keskeisinä kysymyksinä olivat "Kenellä on oikeus korkeatasoiseen musiikkikasvatukseen?" sekä "Onko erityistarpeita omaavalla henkilöllä oikeus esiintyä taiteilijana?"

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin ja käytettiin innovatiivisia käytäntöjä osallistavan pedagogiikan edistämiseksi taiteen alalla. Esimerkiksi luovat ja taiteelliset menetelmät, oppimisympäristöjen monimuotoisuuden lisääminen sekä yhteisöllisen oppimisen edistäminen olivat keskeisiä innovaatioita. Hankkeen pitkän aikavälin hyöty ja innovaatio oli olla tietoinen ja vakuuttunut siitä, että osallisuus on ihmisyyden jakamista ja ihmisten rakastamista kaikkine rajoituksineen ja erityispiirteineen.

Pysyvät käytännöt: Osallistava pedagogiikka on vakiintunut pysyväksi käytännöksi taiteen opetuksessa. Hankkeessa kehitetyt menetelmät on otettu käyttöön laajasti ja opettajat jatkavat osallistavan pedagogiikan soveltamista opetuksessa. Hankkeessa korostettiin inklusiivisten oppimisympäristöjen merkitystä. Oppilaitoksissa on luotu monimuotoisia ja kaikkia oppijoita huomioivia oppimisympäristöjä. Esteettömyys, erilaisten oppimistarpeiden huomioiminen ja osallisuuden edistäminen ovat tärkeitä näkökulmia arjessa edelleen. Opetushenkilöstölle tarjotaan jatkuvasti mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin ja verkostoitua muiden kollegoiden kanssa ammattitaidon ylläpitämiseksi. Inklusiivisen taidepedagogiikan parhaat käytännöt johtivat ALIISA-jatkohankkeeseen (Erasmus+ KA201, strateginen kumppanuus). Hankkeen esittely: [Inclusive Pedagogy in Arts – Europe 1.9.2017-31.3.2019](#)
[| Kuopion konservatorio](#)

Kaleidoscope: supporting female migrant entrepreneurs

2017–1-FI01-KA204-034732 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Tässä korkea-asteen hankkeessa keskityttiin moninaisuuden näkökulmasta erityisesti naispuolisten maahanmuuttajayrittäjien työttömyys- ja alityöllisyysasteeseen liittyvään haasteeseen. Hankkeessa kehitettiin yrittäjyyskoulutusta, jossa keskityttiin erityisesti yrittäjyydessä tarvittaviin pehmeisiin taitoihin ja joka oli räätälöity erityisesti maahanmuuttajanaisten tarpeisiin ja heidän tukemiseensa. Painopisteenä oli edistää sosiaalista osallisuutta, yrittäjyyttä ja työllistymistä Erasmus+ -ohjelman puitteissa.

Tavoitteet: Tavoitteena oli tarjota naispuolisille maahanmuuttajayrittäjille työssä tarvittavia taitoja, tiedonlähteitä ja verkostoja menestyksekkään liiketoiminnan harjoittamiseen. Lisäksi tavoitteena oli edistää naisten yrittäjyyttä ja taloudellista itsenäisyyttä. Koska työn puute on yksi maahanmuuttajanaisten suurimmista haasteista, yrittäjyys voi tarjota heille työpaikkoja.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin tarkastelemalla osallistujien määrää, koulutusten ja mentoroinnin laatua, yrittäjävalmiuksien kehittymistä ja liiketoiminnan perustamisen kestävyyttä sekä arvioimalla osallistujien taloudellista itsenäisyyttä. Koulutuksen alussa tehtiin osaamisen arviointi, jonka avulla maahanmuuttajanaiset havaitsivat eniten huomiota vaativat osaamisalueet, ja räätälöitiin yksilölliset koulutuspolut. Koulutuksen lopussa oppimistulosten arviointi osoitti saavutetun edistymisen. Koulutuksen ja osaamisen arvioinnin kehittämisessä hyödynnettiin hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kehitettyä tutkimusta ja Kaleidoskoopin osaamiskehystä maahanmuuttajanaisten yrittäjyyden tukemiseksi.

Menetelmät: Kaleidoskooppi-koulutus koostui kuudesta moduulista, jotka sisälsivät koulutusjaksoja, mentorointia, neuvontaa, verkostoitumista sekä tiedon jakamista eri resursseista ja palveluista. Kaleidoskooppi-yrittäjyyskoulutusta annettiin kasvokkain ja sosiaalisen oppimisen alustalla yhdistelmäopetuksena, jossa käytettiin erilaisia menetelmiä aiheen perusteoriasta, työpajoista, toimintaoppimisesta ja verkko-opiskelusta henkilökohtaiseen valmennukseen. Itseopiskeluun tarkoitettu käsikirja tuki yksilöllistä oppimista ja tarjosi koulutusta täydentävää materiaalia. Moduuleja täydennettiin tarvittaessa lisämateriaaleilla. Koulutuksen epävirallinen luonne ja joustavuus sen toteuttamisessa varmistivat, että oppijoiden kulttuuriset tarpeet ja oppimistyyli otettiin huomioon ja että koulutusta ei rajoittanut koulutukseen osallistumista. Maahanmuuttajanaisten yritysten perustamisen tukeminen on keskeinen strategia, jolla parannettiin maahanmuuttajanaisten integroitumista työmarkkinoille itsenäisen ammatinharjoittamisen myötä ja autettiin heitä saavuttamaan koko potentiaalinsa. Samalla edistettiin lisäarvon luomista, innovointia, tuottavuutta ja integroitumista vastaanottavissa maissa.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena naispuoliset maahanmuuttajayrittäjät saivat tarvittavia taitoja, tukea ja resursseja menestyvän liiketoiminnan harjoittamiseen. Osallistujat perustivat uusia yrityksiä, kehittivät olemassa olevia liiketoimintojaan ja saavuttivat taloudellista itsenäisyyttä. Kaleidoskooppi-koulutusta kokeiltiin hankkeen aikana kaikissa kumppanimaissa 54 maahanmuuttajanaisten kanssa, jotka edustivat 29 eri kansallisuutta ja neljää maanosaa.

Innovatiiviset käytännöt: Hankkeessa kehitettiin ja hyödynnettiin innovatiivisia käytäntöjä, jotka tukivat naispuolisten maahanmuuttajayrittäjien tarpeita. Räätälöidyt koulutusohjelmat, mentorointimallit ja verkostoitumistapahtumat olivat keskeisiä innovaatioita.

Pysyvät käytännöt: Hankkeessa kehitetyt ja toteutetut yrittäjyyskoulutusohjelmat ja mentorointimallit ovat jääneet pysyväksi osaksi tukipalveluita, joita tarjotaan maahanmuuttajayrittäjille myös

tulevaisuudessa. Verkostoituminen on edistänyt pysyvästi yhteistyötä eri organisaatioiden välillä ja mahdollistanut resurssien tehokkaamman hyödyntämisen. Liiketoimintaympäristön monimuotoisuuden ja tasa-arvon avulla varmistetaan, että naisyritykset saavat tasa-arvoisia mahdollisuuksia, sosiaalista vaikuttavuutta, kestävyyttä ja tukea liiketoimintansa kehittämiseen. Koko koulutusmateriaali on vapaasti saatavilla Kaleidoscope Social Learning Platform -alustalla, joka tarjoaa koulutusmateriaalin verkossa ja mahdollistaa keskustelut, oppimisen ja ryhmätyöskentelyn foorumin ja pilvipalvelutyökalujen avulla. Maahanmuuttajanaishallinnalla on myös mahdollisuus ladata alustalle henkilökohtainen miniansiointiluentonsa. Hankeraportit ja käsikirja ovat myös vapaasti saatavilla hankkeen verkkosivujen tulososiossa eri kielillä osoitteessa [Kaleidoscope - Muova](#)

Future Skills for Volunteering

2017-1-FI01-KA204-034696 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli vapaaehtoistyön edistäminen ja vapaaehtoisten osallistaminen sekä vapaaehtoisten tulevaisuuden taitojen ja valmiuksien vahvistaminen.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää ja tarjota vapaaehtoisille tarvittavia taitoja, kuten viestintä-, johtajuus-, kulttuurinen moninaisuus- ja ongelmanratkaisutaitoja. Tavoitteena oli myös edistää vapaaehtoistyön arvostusta ja lisätä sen vaikutusta yhteiskunnassa. Hankkeessa pyrittiin vastaamaan vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden osaamishaasteisiin Euroopassa. Tavoitteena oli herättää keskustelua vapaaehtoistyön tulevaisuudesta Euroopassa ottamalla eri sidosryhmiä mukaan toimintaan, testaukseen, levittämiseen, webinaareihin ja kerrannaisvaikutuksia lisääviin tapahtumiin. Pitkällä aikavälillä hankkeessa pyritään lisäämään vapaaehtoisjärjestöjen ja muiden kolmannen sektorin organisaatioiden kykyä kehittää vapaaehtoisten valmiuksia ymmärtää oppimistarpeitaan, jotta ne vastaisivat tulevaisuuden haasteisiin. Hanke tarjoaa taitokonseptin, joka on hyödyllinen oppijoille ja helppo mukauttaa moniin tilanteisiin. Tätä varten laadittiin kestävyysuunnitelma, jota kumppanit alkoivat toteuttaa.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin seuraamalla vapaaehtoisten osallistujien määrää, koulutusten laatua, osallistujien taitojen kehitystä, vapaaehtoistyön laajuutta ja laatua sekä vapaaehtoisten hyvinvointia.

Menetelmät: Vapaaehtoisten taitojen kehittämiseksi järjestettiin koulutuksia, mentorointia, vertaisoppimista, työpajoja ja käytännön harjoittelua. Hankkeessa suunniteltiin ja testattiin uutta osaamiskonseptia, joka oli suunnattu vapaaehtoisille aikuisoppijoille. Taitokonseptissa yhdistettiin joukko määriteltäviä tulevaisuuden vapaaehtoistyön taitoja, vertaisoppimista ja ennakointitoimia. Skills-taitomallia varten testattiin ja otettiin arviointia varten käyttöön STAR (Situation, Task, Action, Result) -malli, jossa oppija kuvaili ja analysoi taitojaan arvioijan tai vertaisensa avustuksella ratkaistessaan haastavan tilanteen, jossa hän oli osoittanut taitojaan. Muotoiluajattelumalliin kuului toistuva prosessi, jonka avulla yksilöt ja ryhmät tuottivat ratkaisuja itselleen ja yhteisöille määrittelemällä, tutkimalla, testaamalla ja mallintamalla ongelmaa tai ideaa. Vapaaehtoiset tunnistivat vertaistensa avulla omat taitonsa ja heikkoutensa ja määrittelivät strategioita, joilla he voivat kehittää taitojaan itseään tyydyttävälle tasolle. Ennakointityökalun osalta tarkasteltiin ennakoinnin käsitettä tiedonkeruuna, joka johtaa ajatteluun, keskusteluun ja muotoiluun. Hankkeessa otettiin käyttöön Open Badges -taitotodistukset taitojen dokumentoimiseksi.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena vapaaehtoiset saivat tarvittavia taitoja ja valmiuksia, mikä vahvisti heidän kykyään toimia vapaaehtoistehtävissä. Vapaaehtoiset pystyivät hyödyntämään oppimiaan taitoja sekä vaikuttamaan positiivisesti yhteisöihinsä. Hankkeen avulla on onnistuttu osallistumaan

laajempaan keskusteluun yhteiskunnan tulevista osaamistarpeista. Hankkeella vastattiin kah-teen eurooppalaiseen poliittiseen haasteeseen, joihin eurooppalaiset vapaaehtoisjärjestöt ja muut kolmannen sektorin organisaatiot eivät ole täysin valmistautuneet: Euroopan komission suositus epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validoinnista, jossa tunnustetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rooli epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validointiprosessien helpottamisessa ja Euroopan komission suositus epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validoinnista. Hankkeen kumppaneilla ja sidosryhmillä on selkeämpi käsitys vapaaehtoistyön tulevista taitotarpeista ja doku-mentointivälineitä niiden arvioimiseksi sekä paremmat valmiudet ennakointiin.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin osaamiskonsepti vapaaehtoistoiminnan tulevaisuutta varten ja laadittiin kriteerit ja kuvaukset näille taidoille. Osaamiskonsepti, STAR-menetelmä, Open Badges ja taitotodistukset ovat vapaaehtoisten käytettävissä vapaaehtoisten taitojen arvioimiseksi ja doku-mentoimiseksi. Vertaisoppimismenetelmä ja ennakointityökalut suunniteltiin välineiksi, joita kuka tahansa alan toimija voi helposti käyttää. Tulevaisuuden 14 taitoa -osaamismallin avulla vapaaeh-toisjärjestöt/ kansalaisjärjestöt ja vapaaehtoistyöntekijät tulevat tietoisiksi olemassa olevista tai-doista ja osaamisvajeista ja voivat ennakkoinnin ja vertaisoppimisen avulla valmistautua paremmin kohtaamaan tulevaisuuden haasteet.

Pysyvät käytännöt: Hankkeen aikana kehitetyt työkalut, käytännöt ja toimintamallit ovat jääneet pysyväksi osaksi vapaaehtoistyön tukipalveluita. Aikuisopiskelijat (vapaaehtoiset) ovat tulleet tietoi-siksi taidoistaan ja pystyvät entistä paremmin hankkimaan taitoja, joita he voivat käyttää, ja oppivat, miten vapaaehtoistyö liittyy Euroopan kansalaisuuteen. Vapaaehtoistoiminnan johtajilla, vapaa-ehtoisisilla ja muilla kolmannen sektorin toimijoilla on käytettävissään välineet, jotka voivat auttaa vapaaehtoisia ja järjestöjä hankkimaan tulevaisuuden taitoja ja hallitsemaan muutoksia toimintaym-päristössään. Malli antaa vapaaehtoisjärjestöille ja muille kolmannen sektorin organisaatioille edel-leen helppokäyttöisiä työkaluja koulutukseen. Lisäksi testatut toimet tuottavat uutta tietoa vapaaeh-toistyön tulevaisuudesta ruohonjuuritasolla. Myös monet muut sidosryhmät, kuten päättäjät, voivat käyttää konseptia lisätäkseen tietoisuuttaan vapaaehtoissektoriin vaikuttavista kysymyksistä, mikä auttaa heitä kehittämään vapaaehtoistyön infrastruktuuria yleisesti. Materiaalit löytyvät hankkeen kotisivuilta osoitteesta [FutVol-Open-Badges.pdf \(tudasalapitvany.hu\)](https://tudasalapitvany.hu/FutVol-Open-Badges.pdf)

Raising Aspirations for Social Inclusion

2018-1-FI01-KA229-047237 Koulujen välinen vaihtohanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli sosiaalisen osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomisen edistäminen. Raising Aspirations for Social Inclusions -hankkeen vaikut-tavuus heijastaa Erasmus+ -ohjelman painopisteitä.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli tarjota osallistujille mahdollisuuksia kehittää taitojaan ja lisätä itsetuntemusta sekä rohkaista heitä asettamaan korkeampia tavoitteita elämässään. Tavoitteena oli myös lisätä osallistujien sosiaalista osallisuutta yhteisöissään ja vahvistaa heidän luottamustaan omiin kykyihinsä.

Mittarit: Hankkeen vaikuttavuutta mitattiin arvioimalla osallistujien itsetuntemuksen ja itsearvostuk-sen kehittymistä, asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja yhteisötoimintaan osallistumisen määrää. Lisäksi arvioitiin hankkeen vaikutusta osallistujien elämänlaatuun ja hyvinvointiin.

Menetelmät: Hankkeessa käytettiin erilaisia menetelmiä, kuten koulutuksia, mentorointia, ryhmä-keskusteluja ja toiminnallisia harjoituksia. Nämä menetelmät tarjosivat osallistujille tukea, ohjausta

ja mahdollisuuksia kehittää taitojaan ja valmiuksiaan sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Lisäksi osallistujia kannustettiin pohtimaan omia vahvuuksiaan ja tavoitteitaan sekä kehittämään itsetuntemustaan ja vuorovaikutustaitojaan.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena osallistujat saivat lisää itseluottamusta, taitoja ja motivaatiota asettaa korkeampia tavoitteita. Heidän osallisuutensa yhteisöissä parani ja heidän elämänlaatunsa koheni. Osallistujat oppivat uusia taitoja ja valmiuksia työllistymisen edistämiseksi. Hankkeen aikana kehitettiin koulutusohjelmia, tukiohjelmia ja mentorointia, jotka auttavat osallistujia kehittämään taitojaan ja valmiuksiaan sekä parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan. Hankkeen avulla on lisätty tietoisuutta sosiaalisen osallisuuden merkityksestä ja sen edistämiskeinoista. Lisäksi hankkeen avulla syntyi verkostoja ja yhteistyömahdollisuuksia eri toimijoiden välille.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin ja hyödynnettiin tavoitteiden asettamiseen ja seurantaan innovatiivisia käytäntöjä, kuten tuki- ja mentorointiohjelmia, vertaisoppimista ja digitaalisia työkaluja. Näitä käytäntöjä voitiin hyödyntää myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Pysyvät käytännöt: Vaikuttavuuden näkökulmasta hankkeen aikana on saavutettu pysyviä käytäntöjä, jotka jatkavat vaikutuksiaan hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeessa kehitettiin tukiohjelmia ja mentorointia, jotka tarjoavat jatkuvaa tukea ja ohjausta osallistujille. Nämä käytännöt jatkuvat hankkeen päättymisen jälkeen ja tarjoavat tukea tavoitteiden saavuttamiseen ja sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseen.

Hankkeen aikana kehitettiin koulutusohjelmia, jotka auttavat osallistujia kehittämään taitojaan ja valmiuksiaan sekä parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan. Myös nämä koulutusohjelmat jatkuvat hankkeen päättymisen jälkeen ja tarjoavat jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia osallistujille.

Hankkeen avulla luotiin yhteistyöverkostoja eri toimijoiden, kuten koulutusorganisaatioiden, työllisyyspalveluiden ja työnantajien, välille. Nämä verkostot mahdollistavat yhteistyön jatkumisen ja tiedon jakamisen hankkeen päättymisen jälkeen ja edistävät osallistujien työllistymismahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta.

Hankkeen avulla on lisätty tietoisuutta sosiaalisen osallisuuden merkityksestä ja sen edistämiskeinoista. Tämä tietoisuus säilyy hankkeen päättymisen jälkeen ja voi edelleen edistää yhteiskunnallista keskustelua ja toimenpiteitä sosiaalisen osallisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä pysyvät käytännöt tarjoavat jatkossakin tukea ja resursseja osallistujille ja auttavat heitä saavuttamaan korkeampia tavoitteita ja edistämään sosiaalista osallisuutta omassa elämässään. Linkki hankkeen kotisivulle: [RASI 2018-2021 \(webnode.fi\)](https://webnode.fi/rasi-2018-2021)

Safe Schools for All – Teachers Transforming Societies

2018-1-FI01-KA201-047311 Yleissivistävän sektorin strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Painopisteenä oli luoda turvallisempia kouluympäristöjä ja edistää koulutuksen tasa-arvoa, opettajien koulutuksen kehittämistä, koulutuksen laadun parantamista ja syrjinnän vastaista työtä.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kouluympäristön turvallisuuden, inklusiivisuuden, laadun, oppilaiden hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäminen. Lisäksi tavoitteena oli tarjota opettajille valmiuksia luoda turvallisempia oppimisympäristöjä ja käsitellä syrjintään liittyviä kysymyksiä sekä lisätä heidän osaamistaan ja tietoisuuttaan turvallisuudesta ja inklusiivisuudesta.

Mittarit: Kumppanit sopivat mittareista, rooleista ja hankkeen arvioinnista ennen hankkeen toteuttamisen aloittamista. Mittareina käytettiin kyselyitä kouluympäristön turvallisuudesta ja oppilaiden hyvinvoinnista, osallistavia palautetehtäviä sekä yksilö- ja ryhmähaastatteluja. Seuranta toteutettiin dokumentoimalla kaikki toiminnot ja kansainväliset kokoukset. Kouluttajien ja oppijoiden välistä vuorovaikutusta, hankkeen edistymistä, laatua ja saavutuksia reflektointiin ja arvioitiin yhdessä konsortiona. Seurannassa käytettiin "keep it simple" -mallia. Palautetta saatiin pääasiassa esittämällä hyviä kysymyksiä ja antamalla osallistujien vapaasti pohtia omaa oppimistaan.

Menetelmät: Hankkeessa kehitetyt menetelmät, koulutusohjelmat, opetusmateriaalit ja työpajat edistivät turvallisuutta ja tasa-arvoa kouluympäristössä. Menetelmänä käytettiin vertaisoppimista ja verkostoitumista. Menetelmät tarjosivat opettajille ja oppilaille työkaluja ja tietoa turvallisen ja inklusiivien oppimisympäristön luomiseksi. Hankekumppanit työskentelivät yhteistyöhön perustuvan lähestymistavan avulla ja loivat kaikki oppimisprosessin osat yhdessä sekä kansallisen että kansainvälisen tason tarveanalyysin jälkeen. Hankkeeseen sisältyi kuusi toisiinsa kytkeytyvää pitkän aikavälin innovatiivista toimintaa ja useita kansainvälisiä kokouksia, joista viimeiset järjestettiin virtuaalisesti. Metodologinen lähestymistapa perustui kriittisen pedagogiikan, itseohjautuvan oppimisen ja tekemällä oppimisen teorioihin. Oppijoille luotiin turvallista tilaa pohtia, jakaa, testata ja epäonnistua tai onnistua. Innovaatioprosessia tehostettiin teoreettisella ja käytännön tiedolla sekä vertaistuen avulla. Yksilölliset ja ryhmäkohtaiset pohdinnat olivat tärkeä osa koulutusohjelmaa. Ohjelmaan sisältyiluentotyyppejä teoriaistuntoja ja luovia käytännön harjoituksia sekä parityöskentelyä, ryhmissä että yksilöinä. Kunkin istunnon lopussa oli aina ryhmäkeskustelu ja pohdinta äsken tehdystä toiminnasta.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena kouluympäristön turvallisuus parani ja oppilaiden hyvinvointi ja tasa-arvo lisääntyivät. Opettajien osaaminen ja tietoisuus turvallisuudesta ja inklusiivisuudesta kasvoivat, jolloin he saivat valmiuksia edistää turvallisempia ja inklusiivisempia oppimisympäristöjä ja käsitellä syrjintään liittyviä kysymyksiä. Tämä vaikutti positiivisesti oppilaiden hyvinvointiin ja kouluympäristön laatuun. Hankkeen puitteet ja sen eri toiminnot tukivat ja helpottivat opettajien teoreettista ja käytännöllistä jäsentelyä oman työnsä analysoimiseksi ja loivat tilan, jossa voitiin työskennellä ja kehittää yhdessä menetelmiä, lähestymistapoja ja taitoja. Hankkeella oli jatkuvasti suora yhteys koulujen todellisuuteen ja opettajien työympäristöön ja haasteisiin. Hankkeen toiminnot muodostivat johdonmukaisen ja toisiaan täydentävän kokonaisuuden, jossa opettajat ja kansalaisyhteiskuntajärjestöt pystyivät jakamaan kokemuksiaan ja asiantuntemustaan, oppimaan toisiltaan sekä luomaan, testaamaan, arvioimaan ja toteuttamaan yhdessä sovittuja toimia. Hanke myös levitti innovatiivisia uusia menetelmiä, kehyksiä, välineitä, taitoja ja tietoja koulutuksen alalla ja tarjosi paljon kaivattuja uusia lähestymistapoja, menetelmiä ja tietoa siitä, miten syrjintää voidaan torjua.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin innovatiivisia opetusmateriaaleja ja työpajoja, jotka tarjosivat uusia lähestymistapoja turvallisuuden ja tasa-arvon edistämiseen kouluympäristössä ja uusia tapoja käsitellä sekä ehkäistä syrjintää ja väkivaltaa kouluissa. Opettajille tarjottiin uusia menetelmiä ja lähestymistapoja turvallisuuden ja inklusiivisuuden edistämiseen ja ammatilliseen tukeen opettajan työssä.

Pysyvät käytännöt: Opettajien hankkeessa saamat uudet tiedot, taidot ja menetelmät ovat vahvistaneet koulujen turvallisen oppimisympäristön ja inklusiivisuuden edistämistä. Hankkeessa luodut verkostot ja yhteistyömahdollisuudet ovat jääneet pysyviksi käytännöiksi edistäen tiedonvaihtoa ja koulujen oppimisympäristön turvallisuutta ja inklusiivisuutta. Hankkeessa kehitetyt koulutuskokonaisuudet ja opetusmateriaalit ovat käytössä myös hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeessa käytetyt resurssit ovat levinneet laajemmalle opetusyhteisöön ja tukeneet opettajia turvallisen oppimisympäristön ja inklusiivisuuden edistämisessä eri kouluissa. Linkki hankkeen kotisivulle: [Safer – Rauhankasvatusinstituutti](#)

Towards Inclusive eLearning: Improving Accessibility of eLearning in Higher Education from Universal Design for Learning perspective

2018-1-FI01-KA203-047321 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli parantaa heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua korkeakouluopetukseen kehittämällä esteettömiä eLearning-ympäristöjä. Lisäksi painopisteinä olivat osallisuuden, esteettömyyden, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvoisen koulutuksen tukemisen sekä digitaalisen oppimisen ja opetuksen edistäminen.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli mahdollistaa opiskelijoille esteetön pääsy eLearning oppimisympäristöihin, oppimateriaaleihin ja oppimiskokemuksiin sekä parantaa opiskelumotivaatiota.

Mittarit: Hankkeen vaikutusten arvioinnissa käytettiin mittareina esteettömän eLearning-ympäristön kehittymistä, opiskelijoiden osallistumista ja heidän kokemaansa esteettömyyden tasoa. Kehittämistarpeiden kartoittamiseksi ja arvioimiseksi käytettiin kyselylomaketta.

Menetelmät: Hankkeessa kartoitettiin ja tutkittiin eLearningin osallistavia käytänteitä korkeakouluissa ja hyödynnettiin Universal Design for Learning -näkökulmaa, joka edistää oppimisympäristöjen esteettömyyttä ja joustavuutta. Käytetyt menetelmät sisälsivät koulutusta, ohjeistusta ja eLearning-ympäristöjen testausta. Nämä menetelmät mahdollistivat opiskelijoille esteettömän pääsyn oppimateriaaleihin ja -kokemuksiin.

Tuotokset: Korkeakoulujen eLearning-ympäristöt muuttuivat esteettömimmiksi ja saavutettavimmiksi. Opiskelijat kokivat osallistumismahdollisuuksiensa ja kokemuksensa esteettömyydestä parantuneen. Tämä vaikutti positiivisesti heidän oppimistuloksiinsa ja opiskelumotivaatioonsa. Hankkeen yhteiskunnallinen vaikuttavuus saavutettiin osaavien ihmisten, yhteistyön ja vuorovaikutuksen avulla sekä levittämällä tuloksia. Tuloksia esiteltiin ja levitettiin kahdessa kansainvälisessä konferenssissa ja hankkeen verkkosivuilla, joilla tulokset ja materiaalit ovat saatavilla vähintään viisi vuotta. Päättökongresssiin osallistui osallistujia kymmenestä eri maasta eri puolilta maailmaa.

Hanke edisti hyvin mukana olleiden organisaatioiden ja henkilöstön olemassa olevaa tietämystä, osaamista ja käytäntöjä. Henkilöstölle annettiin uutta tietoa sosiaalisen, etnisen, kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtämiseksi ja huomioon ottamiseksi. Kulttuurisen monimuotoisuuden kehittämiseksi kokeiltiin osallistavia verkko-opetuskäytäntöjä ja Universal Design Learningin hyödyntämistä korkeakouluopiskelijoiden erilaisiin tarpeisiin kansainvälisellä ja kansallisella tasolla. Opettajat ja opiskelijat innostuivat ja motivoituivat innovatiivisista pedagogisista ja teknologisista taidoista. Opettajille luotiin tukiverkosto osallistavan verkko-opetuksen suunnitteluun ja siihen liittyviin kysymyksiin vastaamiseksi.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin opetusmateriaaleja ja oppimisalustoja, jotka noudattivat Universal Design for Learning -periaatteita. Nämä käytännöt mahdollistivat oppimisympäristöjen yksilöllisen soveltuvuuden ja tuottivat paremman oppimiskokemuksen kaikille opiskelijoille. Kehittämislähtöistä arviointivälinettä voidaan soveltaa korkeakoulujen laadunhallintajärjestelmiin ja strategiatyöhön ja käyttää yksittäisen oppilaitoksen räätälöityihin tarkoituksiin tulosten keräämiseksi ja arvioimiseksi. Koulutusmallia voidaan sellaisenaan soveltaa erilaisiin intensiivisiin ja pidempiaikaisiin koulutustarkoituksiin. Kontekstikortteja voidaan käyttää korkeakoulujen henkilöstön herkistämiseen erilaisten opiskelijoiden tarpeiden huomioimiseksi. Opiskelijoiden oppimistarpeita käsitteleviä tapausvideoita voidaan käyttää materiaalina erilaisissa opettajankoulutuksissa.

Pysyvät käytännöt: Hankkeessa kehitetyt toimenpiteet, periaatteet ja suositukset edistävät eLearning-materiaalien saavutettavuutta edelleen. Tällä on pitkäaikaisia vaikutuksia korkeakoulujen eLearning-ympäristöihin, ja saavutettavuuden tärkeys voi jatkossa ohjata opetuksen ja materiaalien tuottamista. Hankkeessa koulutetut opettajat saivat uutta tietoa ja taitoja esteettömän eLearningin suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tämä osaaminen jatkuu heidän ammatillisessa työssään ja vaikuttaa siten pysyvästi korkeakoulujen opetuskäytäntöihin.

Hankkeen aikana luodut yhteistyöverkostot ja tiedonvaihto jäävät pysyviksi käytännöiksi. Tämä voi edistää jatkuvaa oppimista, tiedon jakamista ja hyvien käytäntöjen levittämistä korkeakoulu yhteisössä. Hankkeen verkkosivut säilyvät portaalissa vähintään viisi vuotta. Kaikki tuotetut tulokset ja materiaalit ovat avoimesti saatavilla hankkeen verkkosivulla. Artikkelikokoelma ja erikseen julkaistut artikkelit ovat saatavilla myös kustantajien verkkosivuilta. Universal Design for eLearning koskettaa kaikkia koulutustasoja, ei vain korkeakouluja. Myös muut oppilaitokset voivat hyötyä hankkeessa kehitetyistä menetelmistä. Linkki hankkeen kotisivulle: [TINEL - Häme University of applied sciences \(hamk.fi\)](https://www.hamk.fi/tinel)

EU Inclusion Approaches

2018-1-FI01-KA229-047288 Koulujen välinen vaihtohanke

Painopisteet: EU Inclusion Approaches -hankkeessa keskityttiin edistämään osallisuutta ja moninaisuutta Euroopan unionin koulutusjärjestelmissä.

Tavoitteet: Tavoitteena oli tarjota tietopaketti ja työkalu sosiaalisen osallisuuden haasteiden käsittelyyn ja ehdottaa tapoja, joilla tämä prosessi voidaan toteuttaa. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli kehittää ja jakaa hyviä käytäntöjä, menetelmiä ja materiaaleja, jotka tukevat kaikkien oppijoiden osallisuutta ja oppimista sekä levittää tietoa ja parhaita käytäntöjä sosiaalisesta osallisuudesta. Hankkeen tarkoituksena oli myös luoda foorumi, jolla opiskelijat voivat työskennellä sosiaalisen osallisuuden parissa ja löytää parhaita käytäntöjä, joita voidaan jakaa.

Mittarit: Hankkeen mittareina käytettiin osallistujien määrää koulutustapahtumissa, kyselyitä ja arviointilomakkeita, joilla voitiin seurata osallistujien tyytyväisyyttä, oppimistuloksia ja hankkeen vaikutusta koulutusjärjestelmiin.

Menetelmät: Hankkeessa hyödynnettyjä menetelmiä olivat koulutustapahtumat, työpajat, webinaarit ja verkkomateriaalit. Valittujen menetelmien avulla pyrittiin levittämään tietoa ja kehittämään osallisuutta ja moninaisuutta edistäviä käytäntöjä. Kukin kumppani ehdotti uutta osallisuuden muotoa, joka oli sopusoinnussa hankkeen painopisteiden ja oppilaitosten tarpeiden kanssa. Oppilaitokset pyrkivät mahdollisuuksien mukaan soveltamaan mahdollisimman paljon resurssejaan, taitojaan ja osaamistaan, joita voitiin jakaa muiden kumppaneiden kanssa. Tärkein tapa kouluttaa ja jakaa taitoja olivat viisi koulutusta, joista yksi oli virtuaalinen. Hankkeen suunnitteluprosessin aikana kukin kumppani määritteli yhden sosiaalisen osallisuuden lähestymistavan. Menetelminä olivat kansallisten kielten käyttäminen keinona murtaa esteitä, lisätä suvaitsevaisuutta ja ymmärrystä sekä oppia uutta, innovatiiviset opetusmenetelmät koulunkäynnin keskeyttämisvaarassa olevien, etnisten vähemmistöjen ja akateemisten oppilaiden motivoimiseksi, sukupolvien välisen ja kulttuurienvälisen toiminnan edistäminen, oppijoiden osallistaminen toimintaan eläinten avulla, käytännönläheisen lähestymistavan käyttäminen oppimisympäristöjen luomiseksi viljelykasvien tuottamisen ympärille ja ruoanvalmistus keinona lisätä mahdollisuuksia sosiaaliseen osallisuuteen. Tietoa levitettiin konferenssissa, jossa oli vierailevina puhujina eri kansalaisjärjestöjen asiantuntijoita, jotka tukivat osallisuutta, sosiaalista osallisuutta ja sellaisten ihmisten osallisuutta, jotka ovat joutuneet yhteiskunnan hierarkian alapäähän, sekä etnisten vähemmistöjen, erityisesti romanivähemmistöjen, osallisuutta.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena syntyi uusia oppimateriaaleja, opetusmenetelmiä ja käytäntöjä, jotka tukevat osallisuutta ja moninaisuutta koulutuksessa. Saavutettuja tuloksia voidaan hyödyntää koulutusjärjestelmien kehittämisessä ja parantamisessa. Osana kutakin koulutusta opiskelijat laativat kyselytutkimuksia, joita jaettiin paikallisyhteisöissä ja jotka kuvastivat yleistä asennetta tai tietämystä kutakin aihetta kohtaan. Niitä käytettiin myöhemmin aineistona, jota voitiin analysoida käsityksen saamiseksi yhteisöstä, josta opiskelijat tulevat. Kehitetty vertailutyökalu muodosti vakaan rakennepohjan myöhemmille tutkimuksille Euroopan tasolla ja toimi yhteisen keskustelun pohjana. Jokaisessa koulutuksessa järjestettiin vähintään kaksi työpajaa, jotka toimivat opetusmenetelmänä ja parhaiden käytäntöjen jakamiseen kunkin aihepiirin osalta ja koulutusfoorumina kaikille osallistujille. Isäntien vierailevat puhujat valmistelivat informatiivisen asialistan, joka laajensi tietoa, jota osallistujat toivat mukanaan keskustelufoorumiin. Kerätyt taidot ja tiedot voitiin siirtää kaikkien osallistuvien koulujen opetukseen ja kouluyhteisöihin. Hankkeessa painotettiin innovatiivisia käytäntöjä ja uusien lähestymistapojen kehittämistä osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi. Hankkeessa korostettiin inklusiivisen opetusympäristön suunnittelua sekä opettajien koulutusta ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Innovaatiot: Hankkeen aikana laadittiin sosiaalisen osallisuuden käsikirja ladattavan e-kirjan muodossa. Käsikirja on saatavilla hankkeen sosiaalisessa mediassa ja verkkosivulla, josta se voidaan helposti jakaa kaikille kiinnostuneille. Se on hyödyllinen apuväline kaikissa luokahuoneissa tai koulun ulkopuolisessa toiminnassa, ja kuka tahansa voi käyttää sitä maksutta ja rohkaisevasti.

Pysyvät käytännöt: Hankkeen aikana kehitetyt käytännöt ja materiaalit jäävät pysyviksi käytännöiksi koulutukseen. Hankkeessa kehitetyt käytännöt ja osallisuuden käsikirja voivat tukea opettajien ammatillista kehittymistä sekä edistää osallisuutta ja moninaisuutta pitkällä aikavälillä.

Yhteenveto hankkeesta: [compendio.pdf \(sepie.es\)](#)

Strengthening Inclusion of students with special needs through Positive Pedagogy

2019-1-FI01-KA202-060766 Ammatillisen koulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli vahvistaa oppilaiden osallisuutta, erityistarpeiden huomioimista, oikeudenmukaisuutta ja inklusiota positiivisen pedagogiikan avulla. Lisäksi painopisteenä oli kulttuurien ja sukupolvien välinen oppiminen.

Tavoitteet: Pää tavoitteena oli, että opiskelijat tutustuvat toistensa organisaatioihin erityisen tuen ja osallisuuden näkökulmasta. Hankkeessa kehitettiin opetusmenetelmiä ja käytäntöjä, jotka tukevat erityistarpeita omaavien opiskelijoiden osallisuutta ja oppimista. Hankkeen tavoitteena oli luoda pysyviä käytäntöjä, jotka edistävät erityistarpeita omaavien oppilaiden inklusiota ja osallisuutta. Tavoitteena oli ymmärtää paremmin, miten opiskelijoita voidaan valmistaa työmarkkinoille pääsemiseen tunnistamalla heidän vahvuutensa ja hyödyntämällä niitä aktiivisesti samalla, kun he oppivat ammatillista tietoa ja osaamista. Tavoitteena oli tunnistaa maiden väliset erot ja parhaat käytännöt ja siirtää tämä tieto konkreettisiin toimiin. Tavoitteena oli myös oppia, miten yhdistää positiivinen opetus ja tekemällä oppiminen. Kussakin maassa oli myös tarkoitus vierailla työpaikoilla, jotka palkkaavat vammaisia henkilöitä.

Mittarit: Osallistujien tyytyväisyyttä mitattiin kyselyiden ja arviointilomakkeiden avulla. Mittareita olivat lisäksi oppilaiden oppimistuloksia seuraavat arvioinnit sekä opettajien ja kouluyhteisön sitoutumista mittaavat mittarit. Käytettyjen mittareiden avulla voitiin arvioida hankkeen vaikutusta ja seurata sen onnistumista.

Menetelmät: Hankkeessa kehitettiin ja testattiin uusia opetusmenetelmiä, käytäntöjä ja materiaaleja sekä käytettiin positiivisen pedagogiikan lähestymistapaa, joka korostaa oppilaiden vahvuuksien ja positiivisten resurssien tunnistamista. Menetelmät sisälsivät muun muassa koulutustapahtumia, työpajoja, vertaisoppimista ja yhteisöllistä oppimista. Menetelmänä hyödynnettiin positiivista pedagogiikkaa, oppilaiden vahvuuksien ja positiivisten resurssien tunnistamista sekä inklusiivisen oppimisympäristön luomista. Näiden käytäntöjen avulla opettajat voivat paremmin vastata erityistarpeita omaavien oppilaiden tarpeisiin ja tukea heidän oppimistaan.

Tuotokset: Hankkeessa kehitettiin uusia opetusmenetelmiä ja käytäntöjä, jotka edistävät erityistarpeita omaavien oppilaiden osallisuutta ja oppimista. Opettajien käyttöön kehitettiin uusia koulutusmateriaaleja, tukimateriaaleja oppilaille sekä toimintamalleja, jotka tukevat inklusiivista oppimisympäristöä. Jokaisessa osallistuvassa organisaatiossa käytettiin systemaattisesti positiivisen pedagogiikan voimavaramenetelmiä opetuksessa ja ohjauksessa. Opettajat ja valmentajat pystyivät jakamaan uusia ideoita kansainvälisesti. Hanke lisäsi yhtäläisiä mahdollisuuksia erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille osallistua kansainväliseen toimintaan. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat saivat tietoa omista vahvuuksistaan ja oppivat ohjaamaan omaa toimintaansa. Kansainvälisessä kulttuurissa he oppivat toimimaan yhdessä ja tukemaan toisiaan myönteisellä tavalla, kokivat onnistuvansa ja oppivat arvostamaan itseään.

Eurooppalainen verkosto tarjosi loistavan vertaisoppimisympäristön, jossa kansainvälistä toimintaa voitiin kehittää, kun kumppanimaiden opiskelijat osallistuvat koulutukseen yhdessä isäntämaan opiskelijoiden kanssa. Kunkin organisaation opiskelijat osallistuivat erittäin aktiivisesti vieraiden vastaanottamiseen omassa organisaatiossaan. Tämä edisti opiskelijoiden hyvinvointia ja myönteistä minäkuvaa. Opintojen aikana saadut myönteiset kokemukset vähensivät opintojen keskeyttämistä ja työllistymistä. Opettajat sisällyttivät positiivisen pedagogiikan menetelmät luontevaksi osaksi opetusta oppilaitosten jokapäiväiseen elämään hankkeen päätyttyä.

Innovaatiot: Hankkeessa painotettiin innovatiivisena käytäntönä positiivisen pedagogiikan soveltamista erityisopetuksessa. Tämä lähestymistapa tarjoaa uudenlaisia tapoja edistää oppilaiden osallisuutta ja oppimista sekä lisätä opettajien ammatillista kehittymistä.

Pysyvät käytännöt: Hankkeen päätyttyä pysyväksi käytännöksi ovat jääneet opettajien koulutusmateriaalit, ohjeistukset ja suositukset inklusiivisen opetuksen toteuttamiseen ja vertaisoppimiseen. Yhteisöllisen oppimisen menetelmät sekä oppilaiden tukimateriaalit voivat jatkossa tukea erityistarpeita omaavien oppilaiden inklusiota. Positiivinen pedagogiikka jäi jokapäiväiseksi opetuksen perustaksi jokaiseen hankkeen organisaatioon. Pysyvät käytännöt ovat merkittäviä, koska ne mahdollistavat hankkeen tulosten hyödyntämisen pitkällä aikavälillä. Ne edistävät erityistarpeita omaavien oppilaiden inklusiota ja osallisuutta kouluyhteisöissä sekä tukevat opettajien ammatillista kehittymistä. Hankkeen vaikutus jää elämään ja vaikuttamaan koulutusjärjestelmiin myös hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeen esittely: [Erasmus - Strengthening Inclusion of students with special needs through Positive Pedagogy - Suomen Diakoniaopisto \(sdo.fi\)](https://www.sdo.fi/erasmus-strengthening-inclusion-of-students-with-special-needs-through-positive-pedagogy)

Lessons from less heard

2020-1-FI01-KA204-066560 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Monimuotoisuuden, yhdenvertaisten mahdollisuuksien, tasa-arvoisen kohtelun, laadukkaan koulutuksen sekä kuulluksi tulemisen ja osallisuuden edistäminen vähemmistöjen, marginalisoitujen ryhmien ja vähävaraisten opiskelijoiden keskuudessa.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa vähemmistöryhmien edustajien osallisuutta koulutuksessa ja yhteiskunnassa, kehittää ja jakaa innovatiivisia menetelmiä ja käytäntöjä, jotka edistävät vähemmistöjen, marginalisoitujen ryhmien ja vähävaraisten opiskelijoiden osallistumista ja oppimista kouluympäristössä.

Mittarit: Kyselylomakkeiden, haastatteluiden ja havainnoinnin avulla hankkeessa arvioitiin osallisuuden ja kuulluksi tulemisen edistymistä sekä opiskelijoiden kokemuksia ja oppimistuloksia. Laadittujen mittareiden avulla mitattiin osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kehittymistä, oppimistuloksia, osallistujien kokemuksia sekä hankkeen toteutusta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Menetelmät: Hankkeessa hyödynnettiin osallistavaa oppimista, vertaisoppimista, kulttuurisen moninaisuuden huomioimista, osallistavaa pedagogiikkaa ja kumppanuuslähtöistä työskentelytapaa. Opiskelijoiden aktiivista roolia tuettiin oppimisprosessissa. Näiden menetelmien avulla pyrittiin luomaan turvallinen ja inklusiivinen oppimisympäristö, jossa jokainen opiskelija saa äänensä kuuluviin ja tulee kohdatuksi yksilönä.

Tuotokset: Osallistujat kokivat osaamisensa parantuneen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääntyneen itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen avulla. Opiskelijoiden oppimistulokset ja akateeminen menestys paranivat. Hankkeen tuloksena syntyi uusia opetusmateriaaleja, työpajakonsepteja ja toimintamalleja, jotka ovat hyödyllisiä opettajille ja kouluille osallisuuden edistämiseksi. Näiden toimintamallien avulla luotiin inklusiivinen oppimisympäristö, jossa jokainen opiskelija voi osallistua ja oppia omista lähtökohdistaan käsin. Tulokset levisivät laajemmalle kouluyhteisöön ja vaikuttivat positiivisesti vähemmistöjen ja marginalisoitujen ryhmien oppimiskokemuksiin. Hankkekumppaneiden kanssa käydyn vuorovaikutuksen ja tietojen vaihdon avulla saatiin lisää tietoa kulttuuripalvelujen tuottamisen mahdollisuuksista. Maahanmuuttajataustaisille aikuisille esiteltiin kulttuuriympäristönäkökulmaa luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa.

Hankkeessa vahvistettiin verkostoa, joka koostui paikallisista sidosryhmistä ja loi lisää mahdollisuuksia maahanmuuttajien sosiaaliselle osallisuudelle kulttuuritoiminnalla, joka stimuloi suoraa ja aktiivista osallistumista. Osallistujat saivat käytännön tietoa ja inspiraatiota toimintakentän laajentamiseen. Jokaisessa yhteisössä saavutettiin yhteisötasolla paljon ihmisiä ja asetetut odotukset yllettiin monien toimintojen osalta. Vaikutus oli parempi, kun ihmiset tavattiin henkilökohtaisesti eikä verkossa, sillä vuoropuhelu ja tarinankerronta on parasta ja luontevinta kasvokkain, ja erityisesti silloin, kun kohderyhmillä ei ole yhteistä kieltä ja kun heillä on vain vähän taitoja, jotka tukisivat verkko-osallistumista.

Hankkeessa onnistuttiin luomaan neljä tapahtumaa, joissa kulttuurivähemmistöt olivat mukana suunnittelemassa ja tekemässä kulttuuria. Osallistujien sitoutumisen perusteella onnistuttiin lisäämään kulttuuria paikallisyhteisössämme vallitsevien väestöryhmien ulkopuolisille ryhmille. Toiminta teki kulttuurivähemmistöt ja heidän näkemyksensä kulttuuriympäristöstä näkyvämmiksi. Kulttuurin parempi saatavuus edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista sekä vahvistaa yhteisöjä. Pitkällä aikavälillä se lisää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Aikuisien lukutaitokoulutuksessa lähestymistapa vaikutti merkittävästi ryhmän yhteenkuuluvuuteen. Levittämällä tietoa hankkeen menetelmistä ja tuotannoista kukin kumppani on edistänyt ja edistää jatkossakin omalla alueellaan kulttuuri- ja koulutustoimijoiden sekä muiden järjestöjen, yhteisöjen ja ihmisryhmien valmiuksia lisätä sosiaalista ja yhteiskunnallista kehitystä sekä osallisuutta.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin innovatiivisia käytäntöjä osallisuuden ja kuulluksi tulemisen edistämiseksi, kuten osallistavat oppimismenetelmät, vertaisoppimisen muodot, kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen opetuksessa ja kumppanuuslähtöinen työskentely opiskelijoiden kanssa

inklusiivisen oppimisympäristön luomiseksi. Kumppanuudessa yhdistettiin osaaminen, kokemukset ja voimat innovatiivisella tavalla.

Pysyvät käytännöt: Pysyviksi käytännöiksi ovat jääneet opettajien koulutusmateriaalit ja -ohjelmat, jotka vahvistavat osaamista osallisuuden monimuotoisuuden edistämiseksi. Hankkeen tuloksia hyödynnetään edelleen koulutus- ja opetusorganisaatioiden kehittämistyössä ja suunnittelussa osallisuuden ja tasa-arvon periaatteiden vahvistamiseksi osana opetuskäytäntöjä ja koulujen toimintakulttuuria.

Hankkeen kotisivu: [6-kulturel-miras-konulu-proje-örnekleri-broşürü.pdf \(ua.gov.tr\)](#)

Designing and supporting inclusive practices in Higher Education

2020-1-FI01-KA203-066572 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeen painopisteenä oli suunnitella ja tukea inklusiivisia käytäntöjä korkeakoulutuksessa. Hankkeessa keskityttiin edistämään inklusiivisuutta ja tasa-arvoa koulutuksessa.

Tavoitteet: Hankkeen päätavoitteena oli tukea korkea-asteen oppilaitoksia innovatiivisten toimintatapojen ja käytäntöjen kehittämisessä, jotta osallistavat käytännöt voidaan sisällyttää kurssien suunnitteluun ja opetukseen sekä luoda ja kehittää käytännön lähestymistapoja, jotka varmistavat, että kaikki opiskelijat voivat osallistua ja menestyä korkeakoulutuksessa. Hankkeessa keskityttiin suunnittelemaan ja tukemaan inklusiivisia käytäntöjä, jotka varmistavat, että kaikki opiskelijat voivat osallistua ja menestyä korkeakouluympäristössä.

Mittarit: Hankkeen vaikutuksia ja tuloksia arvioitiin kyselylomakkeiden ja haastatteluiden avulla, jotka mittasivat inklusiivisten käytäntöjen toteutumista ja niiden vaikutusta opiskelijoiden osallistumiseen, oppimistuloksiin ja hyvinvointiin. Mittarit tarjosivat objektiivista tietoa hankkeen vaikutuksista ja mahdollistivat jatkuvan seurannan ja arvioinnin.

Menetelmät: Hankkeessa käytettiin yhteistoiminnallista oppimista, teknologian hyödyntämistä ja monimuotoisia oppimisen arviointimenetelmiä, jotka tarjosivat uusia tapoja opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen, tukivat opiskelijoiden erilaisia oppimisstrategioita ja edistivät monimuotoista arviointia.

Korkeakouluja rohkaistiin tarkastelemaan ja pohtimaan itse nykyisiä moninaisuutta ja osallisuutta koskevia toimintatapojaan ja käytäntöjään sekä tarjottiin välineitä ja strategioita, joilla niitä voidaan tukea.

Tuotokset: Hankkeen tuloksena kehitettiin Inclusive Higher Education Toolkit, joka koostuu viitekehyksestä, valmiuksien tarkistuslistasta, Design Canvas -työkalusta, SWOT-analysimallista ja strategiatyökalusta. Se sisältää työkalupakin lisäksi tietokannan, joka sisälsi 47 hyvää toimintatapaa ja käytäntöä eri puolilta Eurooppaa. Työkalupaketin tarkoituksena on tukea korkeakoulujen hallinto-henkilöstöä ja poliittisia päättäjiä kehittämään osallistavaa politiikkaa. Toinen tuotos oli inklusiivisen korkeakoulutuksen koulutuskurssi. Se tarjosi käytännönläheistä koulutusta akateemisille opettajille osallistavien koulutusohjelmien suunnittelusta selkeiden vinkkien ja strategioiden avulla. Kolmas tuotos oli verkko-oppimismateriaali ja massiivinen avoin verkkokurssi (MOOC) osallistavista käytännöistä kaikille, jotka ovat kiinnostuneita oppimisesta ja osallistavasta opetuksesta. MOOC on kaksi viikkoa kestävä itseopiskelukurssi, joka sisältää kuusi interaktiivista oppimismoduulia, joissa on pelillisiä piirteitä. Se on saatavilla viidellä kielellä.

Hanke paransi valmiuksia ja osaamista, laatua, relevanssia, synergiaa ja ymmärrystä osallistavien korkeakoulujen suunnitteluprosesseista ja opetuksesta. Hankkeen tulokset osoittavat, että inklusiiviset käytännöt korkeakoulutuksessa edistävät ja varmistavat opiskelijoiden osallistumista, oppimistuloksia ja hyvinvointia. Opiskelijat kokivat opetuksen ja oppimisen laadun parantuneen sekä tasa-arvon ja osallisuuden lisääntyneen inklusiivisten käytäntöjen ja osallistavien sekä yhteistoiminnallisten menetelmien avulla. Tulokset osoittavat, että myös opettajien ja henkilökunnan ammatillinen osaaminen on kasvanut ja inklusiiviset opetusmenetelmät ja käytännöt ovat vakiintuneet yhteistoiminnallisen oppimisen, teknologian hyödyntämisen ja monimuotoisten arviointimenetelmien käyttöönoton seurauksena.

Innovaatiot: Hankkeessa kehitettiin toiminnallisia käytäntöjä osallisuuden ja kuulluksi tulemisen edistämiseksi. Näitä käytäntöjä olivat osallistavat oppimismenetelmät, vertaisoppimisen muodot, kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen opetuksessa ja kumppanuuslähtöinen työskentely opiskelijoiden kanssa inklusiivisen oppimisympäristön luomiseksi. Osallistavat käytännöt ovat tarjonneet uusia tapoja suunnitella opetusta ja oppimista sekä tukeneet opiskelijoiden erilaisia oppimisstrategioita ja tarpeita. Yhteistoiminnallinen oppiminen on edistänyt ryhmätyöskentelytaitoja, vuorovai-
kutusta ja tiedon jakamista opiskelijoiden kesken. Teknologian hyödyntäminen on mahdollistanut joustavamman ja saavutettavamman oppimisympäristön verkkopohjaisten oppimisalustojen ja sovellusten avulla. Monimuotoiset arviointimenetelmät ovat tarjonneet opiskelijoille erilaisia tapoja osoittaa osaamistaan.

Pysyvät käytännöt: Pysyviksi käytännöiksi ovat jääneet opettajien koulutusmateriaalit ja -ohjelmat, jotka vahvistavat osaamista osallisuuden monimuotoisuuden edistämiseksi. Inklusiivisen opetuksen suunnittelun ja toteutuksen ohjeistukset, koulutusmateriaalit ja verkostot ovat jääneet pysyviksi käytännöiksi hankkeen päätyttyä. Hankkeen tuloksia hyödynnetään edelleen koulutus- ja opetusorganisaatioiden kehittämistyössä ja suunnittelussa osallisuuden ja tasa-arvon periaatteiden vahvistamiseksi osana opetuskäytäntöjä ja koulujen toimintakulttuuria. Hankkeen kotisivu: [Home - InclusiveHE](#)

Inclusion through mediation

2020–1-FI01-KA203-066490 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeessa keskityttiin edistämään osallisuutta ja inklusiivisuutta konfliktien ratkaisemisessa sovittelun avulla. Painopisteenä oli luoda rauhaa, sovintoa ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää sovittelutoimintaan liittyviä käytäntöjä ja osaamista, joiden avulla voidaan edistää yhteistyötä ja konfliktien rakentavaa ratkaisemista eri yhteisöissä. Tavoitteena oli oppijoiden, aktivistien ja maahanmuuttajien voimaannuttaminen vertaissovittelijoiksi omissa yhteisöissään ja laajemmalla alueella.

Mittarit: Hankkeen vaikutuksia ja tuloksia arvioitiin kyselylomakkeiden ja keskusteluryhmähaastatteluiden avulla. Ne mittasivat osallistujien kokemuksia yhteistyön lisääntymisestä, konfliktien ratkaisemisen taitojen kehittymisestä ja väkivallan vähentymisestä. Yhteistyökumppanit kehittivät kyselylomakkeen kirjallisuuden alustavan lukemisen ja asiakirjatutkimuksen perusteella. Hankkeessa toteutettiin EU:n laajuinen tutkimus, jossa kartoitettiin kulttuurienvälisen sovittelun hyviä käytäntöjä eri puolilla Eurooppaa. Hankkeen aikana tehdyissä tapaustutkimuksissa nostettiin esiin erityisiä hyviä esimerkkejä hyvistä käytännöistä sovittelun käyttämisessä välineenä. Arviointiin sisältyi lisäksi käyttäjätestausta ja digitaalisia välineitä käyttäjien käyttäytymisen ja levittämistulosten havainnoimiseksi.

Menetelmät: Hankkeen menetelmiä olivat sovittelutoiminnan koulutus, vertaisoppiminen ja simulaatioharjoitukset. Menetelmät edistivät osallistujien välisten suhteiden parantumista, konfliktien ratkaisemisen taitojen kehittymistä ja rakentavan vuorovaikutuksen vahvistumista. Menetelmät mahdollistivat uusien lähestymistapojen kehittämisen ja loivat pohjan inklusiiviselle konfliktienratkaisulle. Hankkeen aikana kartoitettiin taitoja, mahdollisuuksia ja parhaita käytäntöjä, joiden avulla oppijat, aktivistit ja maahanmuuttajat oppivat toimimaan vertaissovittelijoina yhteisössään ja laajemmalla alueella. Tietoa kerättiin kyselyissä ja tapaustutkimuksessa useista lähteistä laadukkaan näytön hankkimiseksi siitä, miten sovittelua voidaan käyttää välineenä. Käytännön soveltuvuutta esiteltiin tapaustutkimuksissa.

Tuotokset: Hankkeen aikana kehitettiin vuorovaikutteinen opas, jossa esitellään konfliktien ja jännitteiden ratkaisemisen käsitettä sovittelun avulla sekä keinoja integroida pakolaisia ja muita heikommassa asemassa olevia henkilöitä osaksi laajempaa yhteisöä. Opas toimii sosiaalisen osallisuuden oppimisresurssina sidosryhmille, kuten korkeakoulutuksen tarjoajille, kouluttajille, yhteisöjen johtajille ja aktivisteille sekä paikallisille toimijoille ja tukiryhmille. Laadittiin koulutusmateriaali, jonka avulla pyritään kannustamaan opettajia, kouluttajia ja aikuis- ja yhteisökouluttajia käyttämään järjestelmällistä lähestymistapaa ja sisällyttämään sovittelukoulutuksen organisaationsa jatkuvan oppimisen opetussuunnitelmaan. Lisäksi hankkeessa luotiin avoimen lähdekoodin materiaaleja sisältävä IncludeMe Massive Open Online Course (MOOC), joka mahdollistaa joustavan oppimisen kaikille, jotka ovat kiinnostuneet konfliktienratkaisusta, sovittelusta ja sosiaalisesta osallisuudesta. MOOC on itseopiskelukurssi, joka koostuu viidestä moduulista. Hankkeessa saavutettiin merkittäviä edistysaskeleita osallisuuden lisäämisessä ja konfliktien rakentavassa ratkaisemisessä. Osallistujat kokivat yhteistyön parantuneen sekä ratkaisemisen taitojen ja väkivallan vähentyneen välitystoiminnan avulla. Sovittelutoiminnalla on merkittävä vaikutus osallistujien välisiin suhteisiin, konfliktien ratkaisemisen taitoihin ja väkivallan vähentämiseen. Osallistujat raportoivat parantuneesta yhteistyöstä, lisääntyneestä ymmärryksestä eri näkökulmista ja kulttuurien välisestä dialogista.

Tällaiset innovatiiviset käytännöt ovat olennainen osa hankkeen vaikuttavuutta, ja niiden avulla voidaan vastata osallistujien tarpeisiin ja yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Innovaatiot: Hankkeessa luotiin innovatiivisia käytäntöjä kehittämällä sovittelutoiminnan koulutusta, vertaisoppimista ja simulaatioharjoituksia. Nämä innovatiiviset lähestymistavat loivat uusia tapoja kehittää osallistujien konfliktien ratkaisemisen taitoja ja vahvistaa rakentavaa vuorovaikutusta. Ne tarjosivat osallistujille käytännön työkaluja ja kokemuksellisen oppimisen mahdollisuuksia.

Pysyvät käytännöt: Hankkeessa syntyneiksi pysyviksi käytännöiksi ovat jääneet sovittelutoiminnan ohjeistukset, koulutusmateriaalit ja verkostot, jotka edistävät inklusiivista konfliktienratkaisua pitkällä aikavälillä. Pysyvät käytännöt varmistavat hankkeen tulosten ja vaikuttavuuden jatkuvuuden, sillä ne tarjoavat välineitä ja resursseja osallistujille myös hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeen kotisivu: [INCLUSION THROUGH MEDIATION – Empowering learners, activists and migrants \(includemeproject.eu\)](https://inclusionthroughmediation.eu)

Creating support models for participation in future work life

2020-1-FI01-KA202-066664 Ammatillisen koulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeessa luotiin tukimalleja ja -ratkaisuja osallistumiseen tulevaisuuden työelämässä. Painopisteenä oli edistää koulutuksen ja työelämän yhteyksiä sekä tukea työelämävalmiuksia.

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena oli kehittää uusia tukimalleja, menetelmiä, käytäntöjä ja ratkaisuja, jotka auttavat yksilöitä osallistumaan aktiivisesti työelämään ja sopeutumaan tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Mittarit: Osallistujien työelämävalmiuksien kehittymistä, työllistymistä ja työssä menestymistä mitattiin ja arvioitiin kyselylomakkeiden, haastatteluiden ja seurantatietojen avulla. Mittarit tarjosivat objektiivista tietoa hankkeen vaikutuksista ja mahdollistivat jatkuvan seurannan ja arvioinnin. Määrällisinä indikaattoreina oli koulutuksiin ja tiedotustilaisuuksiin osallistuneiden määrä.

Menetelmät: Hankkeen menetelmiä olivat mentorointi, työpajatoiminta, verkostoituminen ja simulaatioharjoitukset. Nämä menetelmät tukivat osallistujien työelämävalmiuksien kehittymistä, ammatillista kasvua ja itsetuntemusta. Ne tarjosivat osallistujille mahdollisuuksia harjoitella tulevaisuuden työelämän tilanteita ja hankkia arvokasta kokemusta. Käytetyt menetelmät edistivät myös yhteistyötä työelämän ja koulutuksen välillä, mikä vahvisti osallistujien mahdollisuuksia työllistyä ja menestyä työelämässä.

Tuotokset: Osallistujien työelämävalmiudet kehittivät huomattavasti. Osallistujat raportoivat lisääntyneestä ammatillisesta itsetunnosta, paremmista valmiuksista sopeutua muuttuviin työelämän vaatimuksiin ja lisääntyneistä työllistymismahdollisuuksista. Hankkeessa kehitetyt tukimallit ja -ratkaisut tarjosivat osallistujille arvokasta tukea ja ohjausta tulevaisuuden työelämään osallistumiseen.

Hankkeessa laadittiin englanninkielinen käyttäjäkeskeisen suunnittelun yhteistyömalli, kolme valmennusmallia, fasilitaattorien opas (kieliversiot englanti, suomi, portugali ja espanja), työkalupakki monimuotoisuuskoulutukseen työnantajille ja tukipalvelujen työntekijöille sekä visualisoitu työkalupakki monimuotoista työelämää varten (kieliversioina englanti, suomi, portugali ja espanja). Hankkeen kouluttajien ja valmentajien koulutustaidot ja pätevyys paranivat. Hankkeen avulla luotiin laajemmat mahdollisuudet yhteistyöhön ja yhteiseen kehittämiseen kumppaneiden kesken verkossa ja hybridimenetelmällä. Kansainvälisen toiminnan ja yhteistyön näkyvyys kumppaniorganisaatioissa on lisääntynyt. Työelämän monimuotoisuutta koskevaa yhteiskehittämistä ja yhteistyötä työelämän ja työnantajien kanssa edistettiin, samoin yhteistyötä, joka mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevien työllistymisen. Osallistuneet organisaatiot kokivat yhteiskehittämisen ja työskentelyn erityistä tukea tarvitsevien kanssa erittäin hyödylliseksi nyky-yhteiskunnassa. Todettiin, että jaamme samanlaisen arvomaailman, jossa heikompia ei jätetä yksin pärjäämään. Tukemalla erityistä tukea tarvitsevia myös heitä ympäröivä yhteisö voi paremmin. Koemme, että sama kunnioitus, aito kohtaaminen ja tuki ovat yleispäteviä keinoja työllistyä ja menestyä opinnoissa.

Innovaatiot: Hankkeessa käytettiin innovatiivisesti mentorointia, työpajoja, verkostoitumista ja simulaatioharjoituksia. Nämä käytännöt tarjosivat osallistujille mahdollisuuden harjoitella työelämän tilanteita, kehittää ammatillisia taitoja ja luoda verkostoja. Innovatiiviset käytännöt edistivät osallistujien työelämävalmiuksia ja paransivat heidän mahdollisuuksiaan menestyä tulevaisuuden työelämässä.

Pysyvät käytännöt: Hankkeessa luotiin pysyviä käytäntöjä, jotka jatkuvat hankkeen päättymisen jälkeen. Työelämävalmiuksia tukevat ohjelmat, koulutusmateriaalit ja yhteistyöverkostot jatkavat toimintaansa. Pysyvät käytännöt varmistavat, että hankkeen tulokset ja vaikuttavuus jatkuvat pitkällä aikavälillä ja tarjoavat resursseja ja tietoa osallistujille tulevaisuudessa.

Jokainen kumppaniorganisaatio käyttää kehitettyjä materiaaleja koulutuksessaan, henkilöstön taitojen kehittämisessä ja yhteistyössä työnantajien kanssa. Coaching Models -opas ja työnantajille suunnattu monimuotoisuuden työkalupakki on käännetty jokaisen hankkeen kumppanimaan kielelle, ja

niitä voidaan käyttää valmentajille, kouluttajille ja työnantajille suunnatuissa koulutustapahtumissa näissä kohdemaissa.

Työnantajille suunnattua monimuotoisuuden työkalupakkia on kehitetty edelleen, ja sitä on käytetty erilaisissa tapahtumissa ja koulutuksissa sidosryhmien kanssa. Työkalupakki toimii hyvänä tuki-materiaalina, kun keskustellaan monimuotoisuuteen liittyvistä teemoista. Kaikki materiaalit ovat vapaasti saatavilla osoitteessa livesaatio.fi/fi/hankkeet-vanha/create-future

Tools for Inclusive Education

2020-1-FI01-KA203-066571 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke

Painopisteet: Hankkeessa kehitettiin innovatiivisia käytäntöjä ja työkaluja tukemaan inklusiivista opetusta ja oppimista. Painopisteenä oli oppijoiden osallisuus, aktiivinen osallistuminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Tavoitteet: Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli kehittää työkaluja ja toimintamalleja, jotka edistävät inklusiivista opetusta ja oppimista sekä tukevat opettajien työtä inklusiivisen opetuksen toteuttamisessa. Lisäksi tavoitteena oli kehittää monipuolisia opetusmenetelmiä ja käytännön vinkkejä erilaisien oppijoiden tarpeiden huomioimiseen ja tukemiseen. Tavoitteena oli edistää kaikkien oppijoiden osallistumista sekä oppimista, erityisesti niiden oppilaiden, joilla on erityistarpeita tai jotka saattavat olla vaarassa syrjäytyä. Lisäksi tavoitteena oli luoda kannustavia ja osallistavia oppimisympäristöjä, jotka rohkaisivat oppijoita ilmaisemaan itseään, kehittämään taitojaan ja osallistumaan yhteistyöhön muiden oppijoiden kanssa. Hankkeessa tuettiin opettajien ammatillista kehittymistä ja osaamisen vahvistamista inklusiivisen opetuksen kehittämiseksi.

Mittarit: Mittarina käytettiin oppijoiden oppimistulosten kehittymistä ja osallistumista inklusiivisiin oppimisympäristöihin ja opetustilanteisiin seuraamalla oppilaiden aktiivista osallistumista ryhmiin, keskusteluihin ja projektitoihin. Opettajilta kerättiin palautetta ja arvioita hankkeen vaikutuksista. Opettajat antoivat palautetta siitä, miten heidän opetus- ja lähestymistapansa olivat kehittyneet hankkeen aikana ja miten he olivat pystyneet tukemaan erilaisia oppijoita paremmin. Hankkeessa toteutettiin kyselyitä ja haastatteluita oppijoille, opettajille ja muille sidosryhmille tietojen keräämiseksi oppijoiden ja opettajien kokemuksista, asenteiden muutoksista ja uusista oppimiskäytännöistä. Oppijoille ja opettajille tarjottiin mahdollisuus itsearviointiin hankkeen aikana oman kehityksen ja oppimisen arvioimiseksi.

Menetelmät: Menetelminä käytettiin vertaisoppimista, yhteistoiminnallisia oppimismenetelmiä ja teknologian hyödyntämistä opetuksessa. Digitaaliset oppimisalustat ja sovellukset tarjosivat erilaisia työkaluja, kuten äänikirjoja, kuvakommunikaatiovälineitä ja lukemisen tukiohjelmia. Menetelmien avulla edistettiin oppilaiden osallistumista ja oppimista sekä tuettiin inklusiivisen oppimisympäristön luomista. Menetelmät tarjosivat uusia tapoja lähestyä opetusta ja oppimista. Hankkeessa korostettiin yhteistoiminnallisen oppimisen merkitystä inklusiivisessa opetuksessa. Ryhmätyöt, vertaisoppimisen käytännöt ja keskinäinen tuki edistivät oppilaiden vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja ja yhteisöllisyyttä. Hankkeessa painotettiin suunnittelun periaatteita inklusiivisen opetuksen perustana. Suunnittelussa luotiin oppimisympäristöjä ja materiaaleja, jotka ovat saavutettavia ja hyödyllisiä kaikille oppilaille riippumatta heidän kyvyistään tai tarpeistaan. Oppimista tukivat selkeät ohjeet, visuaaliset apuvälineet ja moniaistiset materiaalit.

Tuotokset: Hankkeessa kehitettiin eriytettyä opetusta tukevia strategioita ja menetelmiä ottamalla huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Kehitetyt työkalut, yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät,

teknologian hyödyntäminen, innovatiiviset käytännöt ja pysyvät käytännöt tukevat inklusiivisten opetusympäristöjen luomista ja parantavat oppilaiden oppimista ja osallistumista. Ne tarjoavat konkreettisia apuvälineitä ja ideoita opetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen inklusiivisuuden näkökulmasta. Eriyttäminen opetuksen sisällöissä, tavoitteissa, arvioinnissa ja oppimisympäristöissä auttoi oppilaita saavuttamaan tavoitteensa. Opetushenkilöstö on voinut kehittää taitojaan erilaisten oppijoiden tukemisessa ja edistää oppijoiden osallistumista ja oppimista.

Innovaatiot: Digitaaliset oppimisalustat ja sovellukset, kuten äänikirjat, kuvakommunikaatiovälineet ja lukemisen tukiohjelmat, tarjoavat uusia lähestymistapoja, jotka auttavat oppilaita erilaisissa oppimistarpeissa. Hankkeessa kehitetyt ryhmätyömenetelmät, vertaisoppimisen käytännöt ja keskinäinen tuki edistivät oppijoiden vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja ja yhteisöllisyyttä. Eriyttäminen opetuksen sisällöissä, tavoitteissa, arvioinnissa ja oppimisympäristöissä auttoivat oppilaita saavuttamaan tavoitteensa. Opetuksen suunnittelussa luotiin oppimisympäristöjä ja materiaaleja, jotka olivat saavutettavia ja hyödyllisiä kaikille oppilaille riippumatta heidän kyvyistään tai tarpeistaan. Selkeät ohjeet, visuaaliset apuvälineet ja moniaistiset materiaalit tukivat oppimista eri tavoin.

Pysyvät käytännöt: Hankkeessa kehitetyt työkalut ja innovatiiviset käytännöt ovat luonet pohjaa pysyville käytännöille inklusiivisessa opetuksessa. Opettajat voivat jatkossakin hyödyntää hankkeessa kehitettyjä työkaluja ja menetelmiä omassa opetustyössään. Hankkeen tulokset ja kokemukset voivat toimia inspiraationa ja esimerkkinä muille koulutusorganisaatioille inklusiivisen koulutuksen edistämiseksi.

Hankkeen kotisivut: <https://tofie.eu/>

LIITE 2. Erasmus+ KA2 -hanketoimijoille lähetetyt kyselyt

Kysely osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille hankkeiden innovatiivisista käytännöistä

Hyvä Erasmus+ -yhteistyöhankkeen vastuuhenkilö,

Tervetuloa osallistumaan osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuvien Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden sähköiseen ennakokyselyyn sekä syyskuussa järjestettävään työpajaan. Tämä kysely ja syksyn työpaja tarjoavat tilaisuuden jakaa kokemuksia ja innovatiivisia käytäntöjä, oppia parhaista käytännöistä sekä verkostoitua muiden vastaavien hankkeiden vastuuhenkilöiden kanssa.

Opetushallitus haluaa selvittää jo päättäneiden osallisuuteen ja moninaisuuteen painottuneiden Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöiden näkemyksiä hankkeiden potentiaalisista ideoista ja innovatiivisista käytännöistä. Tuloksista julkaistaan selvitys, joka pyrkii kartoittamaan potentiaalisia innovaatioita sekä kannustamaan ja innostamaan hakijoita uudenlaisiin lähestymistapoihin. Kyselyn tuloksia hyödynnetään vastuuhenkilöille suunnatussa työpajassa syyskuussa.

Erasmus+ -ohjelmalla tuetaan hankkeita, joilla edistetään sosiaalista osallisuutta ja pyritään parantamaan sellaisten henkilöiden tavoitettavuutta, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia. Tällaisia henkilöitä ovat muun muassa vammaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt, maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla asuvat henkilöt, sosioekonomisissa vaikeuksissa olevat henkilöt sekä sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliin suuntautumiseen perustuvasta syrjinnästä mahdollisesti kärsivät henkilöt.

Haluamme selvittää tämän lyhyen kyselyn avulla Erasmus+ -ohjelmassa toimivien kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten osallisuutta ja moninaisuutta on edistetty ja minkälaisia innovaatioita hankkeissa on kehitetty. Toivomme, että vastaat mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti hankkeesi kannalta tärkeisiin kysymyksiin. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10–15 minuuttia. Osallistumisesi on erittäin tärkeää. Alustava kiinnostus työpajaan osallistumiseksi kartoitetaan kyselyn lopussa. Syyskuun työpajaan osallistuminen on maksutonta. Opetushallitus vastaa osallistujien matkakuluista sekä tarjoaa osallistujille lounaan ja kahvitarjoilut. Pyydämme täyttämään kyselyn viimeistään 9.6.2023, jotta tulokset ehtivät mukaan syyskuun työpajaan. Vastauksesi on meille erittäin tärkeä.

Pakolliset tiedot merkitty tähdellä (*)

Taustatiedot

Organisaation nimi*

Organisaatiotyyppi*

- ☐ kunnan opetus/sivistys/nuorisotoimi
- ☐ päiväkot
- ☐ peruskoulu
- ☐ lukio/yhtenäiskoulu
- ☐ ammatillinen oppilaitos
- ☐ yliopisto
- ☐ ammattikorkeakoulu
- ☐ vapaa sivistystyö

- ☐ yhdistys/järjestö
- ☐ yritys
- ☐ muu, mikä?

3. Hanketyyppi *

- ☐ KA 201 Yleissivistävän sektorin strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 202 Ammatillisen koulutuksen strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 203 Korkeakoulutuksen strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 204 Aikuiskoulutuksen strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 205 Nuorisoalan strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 219 Koulujen välinen strateginen kumppanuushanke
- ☐ KA 229 Koulujen välinen vaihtohanke

4. Minä vuonna hanke on saanut rahoituksen?

- ☐ 2017
- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ 2020

5. Milloin hanke on päättynyt?

- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ 2020
- ☐ 2021
- ☐ 2022
- ☐ 2023

6. Mikä on hankkeen ensisijainen kohderyhmä? *

- ☐ opettajat / kouluttajat / nuorisotyöntekijät / muu henkilökunta
- ☐ oppijat/opiskelijat/lapset/nuoret
- ☐ työelämä
- ☐ järjestö
- ☐ muu, mikä?
- ☐ kaikki yhtä tärkeitä

Tavoitteet

7. Mihin tarpeeseen hankkeella pyrittiin vastaamaan?

8. Millaista osallisuuteen ja moninaisuuteen liittyvää osaamista hankkeen aikana tavoiteltiin?

9. Mitkä tahot osallistuivat hankkeen suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen?

Toteutus

10. Millä konkreettisilla keinoilla osallisuutta ja moninaisuutta edistettiin?

11. Mikä oli niistä mielestäsi merkittävin/innovatiivisin?

12. Kuvailisitko lyhyesti menetelmän/idean ja siihen liittyvän kehitysprosessin?

13. Miten hankkeessa on huomioitu heikommassa asemassa olevat?

Tulokset

14. Millaisia osallisuuteen ja moninaisuuteen liittyviä menetelmiä, käytännön sovelluksia tai osamista hankkeen avulla kehitettiin?
15. Miten hankkeessa syntynyttä osaamista, konkreettisia menetelmiä ja käytännön sovelluksia hyödynnettiin?
16. Synnyttikö hanke uuden idean, jota mielestäsi voisi jatkokehittää? Jos, niin minkä?
17. Onko luotu pysyviä osallisuutta ja moninaisuutta tukevia toimintatapoja ja innovatiivisia käytäntöjä? Jos on, niin millaisia?
18. Millaisia vaikutuksia hankkeella on ollut jokapäiväiseen työhön, osaamiseen ja ammatilliseen kehittymiseen?
19. Millaista lisäarvoa kansainvälinen yhteistyö toi hankkeelle ja organisaatiolle?
20. Miten Erasmus+ -ohjelman mahdollisuuksia voisi paremmin hyödyntää osallisuuden ja moninaisuuden edistämiseksi?

Syyskuussa järjestettävä työpaja Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille

21. Oletko kiinnostunut osallistumaan Opetushallituksen järjestämään Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden vastuuhenkilöille järjestettävään työpajaan syyskuussa? *
- ☐ Kyllä
- ☐ En
22. Olisiko organisaatiostanne mahdollisesti myös toinen henkilö kiinnostunut osallistumaan työpajaan? *
- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
23. Millaisia aiheita toivot työpajassa käsiteltävän?

LIITE 3. Erasmus+ KA2 -hanketoimijoiden työpajan keskeiset tulokset

TYÖPAJAN OHJELMA

SUOMALAISTEN TOIMIJOIDEN KOORDINOIMIEN ERASMUS+ -YHTEISTYÖHANKKEIDEN KOKEMUKSET OSALLISUUDEN JA MONINAISUUDEN SEKÄ YMPÄRISTÖVASTUULLISUUDEN EDISTÄMISESSÄ

TYÖPAJA ERASMUS+ KA2 -HANKETOIMIJOILLE 29.9.2023

Aika: Perjantai 29.9.2023

Paikka: Original Sokos Hotel Tripla, Fredikanterassi 1 B, 00520, Helsinki

Ohjelma

- 9:00–9:30 Aamukahvit
- 9:30–9:45 Avaus ja esittelyt, *Anita Varsa, OPH*
- 9:45–10:00 Erasmus+ -yhteistyöhankeselvityksen teoriataustan esittely, *Minna Laatu, OPH*
- 10:00–11:00 Mitä opimme?
Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden tulosten lyhyet esittelyt pienryhmissä
- Osallisuus ja moninaisuus
 - Ympäristövastuullisuus
- Fasilitoija Osku Haapasaari, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus*
- 11:00–11:15 Tauko
- 11:15–12:00 Merkitykselliset lähestymistavat, potentiaaliset kehitysideat, innovatiiviset käytännöt
- Osallisuus ja moninaisuus sekä ympäristövastuullisuus /
pienryhmät esittelevät kokemuksensa ja ideansa koko ryhmälle
- Fasilitoija Osku Haapasaari, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus*
- 12:00–13:00 Lounas
- 13:00–14:00 Kestävää yhteiskuntaa rakentamassa kansainvälisessä yhteistyössä
– tulevaisuudentutkijan näkökulma osaamistarpeista
- Juha Kaskinen, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus*
- 14:00–14:45 Kehitysideat, yhteistyön edistäminen ja jatkosuunnitelmat, *työskentely pienryhmissä*
- 14:45–15:15 Yhteenveto ja palaute
- Yhteenveto päivän aikana käydyistä keskusteluista ja ideoista
 - Osallistujien palaute työpajapäivästä ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä
- Fasilitoija Osku Haapasaari, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus*
Seuraavat askeleet, Anita Varsa OPH, Minna Laatu OPH
- 15:15–15:45 Päätöskahvit ja tilaisuuden päätös

TERVETULOA!

TYÖPAJAN SISÄLTÖ JA MENETELMÄT

Työpajan tavoitteet:

- tarjota hankkeiden vastuuhenkilöille tilaisuus jakaa kokemuksia ja innovatiivisia käytäntöjä
- syventää selvityksen kyselyvaiheessa saatuja tuloksia
- oppia parhaista käytännöistä sekä
- verkostoitua muiden vastaavien hankkeiden vastuuhenkilöiden kanssa.

Työpajapäivän hankkeiden teemat: **osallisuus ja moninaisuus sekä ympäristövastuullisuus**

Ennakkovalmistelut

Pienryhmissä kannettavat tietokoneet.

Osallistujille on annettu etukäteen pääsy HowSpace-alustalle, jossa heitä on pyydetty esittäytymään. Työpajassa on käytössä muistiinpanovälineitä (paperia ja kyniä), mutta ensisijaisena ajatusten tallettamisen välineenä käytetään HowSpacea.

Pienryhmätyöskentelyn yleisohjeistus

Pienryhmätyössä avustavilla on työpajassa kolme pääasiallista tehtävää:

1. Huolehtia siitä, että ryhmätyöskentelyn peruseriaatteina ovat tasa-arvo ja dialogisuus ja että kaikille annetaan mahdollisuus esittää kantansa ja ilmaista ajatuksensa. Jokaisessa ryhmässä on luonnostaan puheliaampia ja pohdiskelevampia osallistujia.
2. Ohjata ryhmää niin, että kaikki kysymykset ehditään käsitellä annetussa aikaraamissa. Työvaiheisiin on varattu reilusti aikaa, mutta keskustelun käydessä kiivaana kellon vilkuilu välillä unohtuu. Jos jokin kysymyksistä herättää paljon keskustelua, on mahdollista kuitenkin pyhittää sen käsittelyyn enemmän aikaa kuin muiden.
3. Kirjata keskustelun aikana esiin nousevat keskeiset ajatukset tapahtuman HowSpace-alustalle. Osallistujia voi pyytää kirjoittamaan ajatuksiaan myös paperille, ja kirjata täydennykset HowSpace-alustalle työvaiheen päätyttyä.

Osallistujat istuvat pöytäryhmissä. Jokaisessa pöytäryhmässä on 6–8 osallistujaa.

Pienryhmätyön vetäjät osallistuvat ryhmätyöhön ja voivat tarjota omia näkemyksiään ja kokemuksiaan keskustelun sytykkeeksi.

Pienryhmätyöskentelyn jälkeen ryhmät jakavat työskentelyn tulokset muille osallistujille. Ryhmä valitsee keskuudestaan raportoijan (mielellään hanketoimija).

Ohjelma	Kuvaus
9:00–9:30	Aamukahvit
9:30–9:45	Avas ja esittelyt, Anita Varsa, OPH, Kokoustila Eskola-Kaivola-Alpua
9:45–10:00	Erasmus+ -yhteistyöhankeselvityksen teoriataustan esittely, Minna Laatu, OPH
10:00–11:00	Työvaihe 1: Mitä opimme? Erasmus+ -yhteistyöhankkeiden tulosten lyhyet esittelyt pienryhmissä. (teemoittain) Osallistujat jaetaan pöytäryhmiin sillä perusteella teemoittain. Jokaisessa ryhmässä on kaksi OPH:n osallistujaa. Työskentelyohjeet annetaan työvaiheen alussa, ja fasilitointikysymykset toimitetaan työpajoissa avustaville ennen tapatuman alkua. Ryhmä valitsee keskuudestaan raportoijan (miehellään hanketoimija).
11:00–11:15	Tauko
11:15–12:00	Työvaihe 2: Merkitykselliset lähestymistavat, potentiaaliset kehitysideat, innovatiiviset käytännöt Siirtyminen yhteiseen tilaan (kokoustila Eskola-Kaivola-Alpua) Pienryhmät esittelevät kokemuksensa ja ideansa koko ryhmälle.
12:00–13:00	Lounas, ravintola Original Sokos Hotel Tripla 6. krs
13:00–14:00	Kestävää yhteiskuntaa rakentamassa kansainvälisessä yhteistyössä – tulevaisuudentutkijan näkökulma osaamistarpeista Juha Kaskinen, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Kokoustila Eskola-Kaivola-Alpua
14:00–14:45	Työvaihe 3: Kehitysideat, yhteistyön edistäminen ja jatkosuunnitelmat, työskentely pienryhmissä (sektoreittain) Osallistujat jaetaan uudelleen ryhmiin niin, että he ovat saman koulutussektorin tai edunsaajatahon edustajien kanssa samoissa pöytäryhmissä. Työskentelyohjeet annetaan työvaiheen alussa, ja fasilitointikysymykset toimitetaan työpajoissa avustaville ennen tapahtuman alkua.
14:45–15:15	Yhteenveto ja palaute • Yhteenveto päivän aikana käydyistä keskusteluista ja ideoista • Osallistujien palaute työpajapäivästä ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä Seuraavat askeleet, Anita Varsa OPH, Minna Laatu OPH
	Palaute
15:15–15:45	Päätöskahvit ja tilaisuuden päätös

**ERASMUS+ KA2 -YHTEISTYÖHANKKEET / PIENRYHMÄTYÖSKENTELY – AAMUPÄIVÄ 29.9.2023
MITÄ OPIimme?**

RYHMÄ 1

Mitä opimme? Mitä hankkeen tuotoksia, ideoita tai toimintatapoja jää/jäi elämään hankkeen päätyttyä? Syntyivätkö nämä tuotokset, ideat tai toimintatavat spontaanisti, vai olivatko ne suunniteltu osa hanketoteutusta?

- Opiskelijoiden tietoisuus ympäristövastuullisuudesta, kestävästä kehityksestä ja ilmastonmuutoksesta lisääntyi, pienilläkin asioilla voi vaikuttaa.
- Puhtaan veden tilanne on erilainen eri maissa.
- Lapset olivat aktiivisesti mukana, ihan pienetkin lapset oppivat ympäristövastuullisuuteen liittyviä asioita, kun puhuu asioista ikätasolle sopivalla tavalla.
- Hankkeessa tuotettu kestävään yrittäjyyteen liittyvä oppimateriaali on edelleen käytössä eri maissa, esim. hankkeessa mukana ollut Seinäjoen ammattikorkeakoulu on toteuttanut materiaalin pohjalta kurssin. Materiaalia voi hyödyntää eri koulutusasteilla. Hankkeessa toteutettiin kestävään yrittäjyyteen liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä kilpailuja sekaryhmissä. Toivotaan, että nämä kilpailut eri koulutusasteiden välisissä ryhmissä jäävät elämään. Kilpailuissa tuli innovatiivisia ehdotuksia.
- Ympäristöteemaa käsiteltiin eri näkökulmista. Liikkuvuusjaksoille osallistuneet oppilaat tekivät yhteistyötä ryhmissä. Ympäristöaiheiden lisäksi opittiin vuorovaikutustaitoja, ja kielitaito kehittyi. Ympäristöaiheet näkyvät koulussa vahvasti.

Jos nostaisit esiin yhden asian, jonka olet oppinut hankkeen toteutuksen aikana, mikä se olisi?

- Lapsista tuli aktiivisia toimijoita, ja kestävä kehitys tuli osaksi päiväkodin arkea.
- Kestävään yrittäjyyteen liittyvät kilpailut eri koulutusasteiden kesken toimivat hienosti, ja opiskelijat oppivat paljon uutta.
- Vaikka ympäristöteema oli hankkeen aiheena, opittiin myös muista Erasmus+ -ohjelman painopisteistä (digitaalisuus, osallisuus, aktiivinen kansalaisuus).
- Pohdittiin kestävä kehityksen asioita päivittäisessä elämässä.

Kohtasiko hankkeen toteutus vastoinkäymisiä tai haasteita, ja jos kohtasi, miten selvisitte niistä? Mitä olisit hankkeen toteutuksen aikana tehnyt toisin? Perusta vastauksesi omakohtaisiin kokemuksiin.

- Hankkeen budjetin seuranta ja hankkeen raportointi sekä komission järjestelmien käyttö oli ajoittain haastavaa.
- Korona vaikutti hankkeen toteuttamiseen. Täytyi päivittää hankesuunnitelma ja muokata hankkeen aikataulua.
- Eri maissa lomakaudet eri aikaan, joten välillä haastavaa löytää yhteistä aikaa.
- Lukiossa ylioppilaskirjoitukset ja muiden maiden loppukokeet aiheuttivat aikatauluhaasteita.
- Kansainväliset hankkeet avartavat maailmaa!

RYHMÄ 2

Mitä opimme? Mitä hankkeen tuotoksia, ideoita tai toimintatapoja jää/jäi elämään hankkeen päätyttyä? Syntyivätkö nämä tuotokset, ideat tai toimintatavat spontaanisti, vai olivatko ne suunniteltu osa hanketoteutusta?

- Hankkeessa on mukana eri sektoreilta toimijoita, esim. tutkijoita yliopistossa, jotka keräävät tietoa – jatkokehittäminen hankkeissa.
- Partnerimaissa hankkeessa on myös tanssinopettajana kehitysvammaisia oppilaita – miksi Suomessa ei suhtauduta samoin?
- Vapaaehtoisuus ja yhteisöllisyys tulee muualla Euroopassa paremmin esille.
- Oman organisaation vahvuudet nousevat eri lailla esiin, kun vertaa muihin organisaatioihin.
- Hankkeessa alettiin muodostaa pysyvää, jatkuvaa verkostoa, ei vain hanketta, joka loppuu aikaan.
- Materiaalin tuotannossa: kenelle materiaali on tarkoitettu: tuleeko ammattilaisille, päättäjille, käyttäjille, esim. huomioidaan helppolukuisuus. Aluksi ei ymmärretty ottaa huomioon.
- Hankkeessa luodaan "persoonat", joille tuotoksia luodaan. Luodaan konteksti, missä tuotoksia testataan – tuotoksia testataan kontekstissa ja samalla osallistetaan kohderyhmää testauksessa.
- Palvelumuotoilun työkalut käytössä!
- Yhteinen f2f-aloitus helpottaa jatkotyöskentelyä. Hanketta jo suunniteltaessa mietitään, miten hankkeen tuotokset ja ideat juurrutetaan organisaatioon. Kehittäminen lähtee tarpeesta jokaisen organisaation tarpeet huomioiden.
- Kaikilla on oikeus korkealaatuiseen musiikkiopetukseen – hanke lisännyt kehittämisintoa ja halua jakaa omia käytäntöjä.
- Hyvien käytäntöjen vaihtoja: ideoita partnereilta. Tarinallistamiskoulutus hankkeen aikana lisäsi yhteistyötä myös Covidin aikana.

Jos nostaisit esiin yhden asian, jonka olet oppinut hankkeen toteutuksen aikana, mikä se olisi?

- Partnereilla inklusiotiimi (ohjausryhmä), joka kattaa ammattilaisten lisäksi myös hankkeen kohderyhmää.
- Pysyvän jatkuvan verkoston luominen on erityisen tärkeää.

Kohtasiko hankkeen toteutus vastoinkäymisiä tai haasteita, ja jos kohtasi, miten selvisitte niistä? Mitä olisit hankkeen toteutuksen aikana tehnyt toisin? Perusta vastauksesi omakohtaisiin kokemuksiin.

- Partnerien tarpeet ja resurssit erilaisia. Miten käsitetään erityisen tuen tarve eri maissa
- Resurssit ja tukihenkilöt matkalla, esim. miten saadaan myös vaativan erityisen tuen henkilöt mukaan, kun tuen tarvetta on enemmän kuin yhden opettajan verran
- Brexit
- Kulttuuriset erot suuret – mitkä ovat universaaleja lainalaisuuksia, miten sanoitetaan
- Miten kiteytetään oleellinen
- Covid vaikutti matkustamiseen, tarkoituksena oli, että myös erityisen tuen oppilaat matkustaisivat. Hybridikoulutuksen luominen erityisissä olosuhteissa.
- Hankkeen aikana jo uusia kehitysideoita: inklusiivinen taideopetus myös maahanmuuttajille

RYHMÄ 3

Mitä opimme? Mitä hankkeen tuotoksia, ideoita tai toimintatapoja jää/jäi elämään hankkeen päätyttyä? Syntyivätkö nämä tuotokset, ideat tai toimintatavat spontaanisti, vai olivatko ne suunniteltu osa hanketoteutusta?

- En-ROADS -ilmastosimulaattoriin (climateinteractive.org) kannattaa kaikkien tutustua. Me olemme käyttäneet tätä roolipelinä yläkouluikäisten kanssa.
- Talviseuranta on kansallinen tietokanta, jonka avulla seurataan lumipeitteen syvyyttä ilmastonmuutoksessa. Soveltuu päiväkotikäisistä yläkoulu-/lukioikäisiin. (Voi tunnistaa vaikka eläinten jälkiä lumessa tai tehdä todellista lumitutkimusta lumensyvyyden ja tiheyden tutkimisineen.) Tehdyt havainnot tallennetaan kansalliseen tietokantaan ja näin osallistutaan oikeaan tutkimukseen. www.talviseuranta.fi
- Kontaktit paikallisiin toimijoihin on jääneet.
- Mm. yliopistoyhteistyö on tuonut uusia luentokokonaisuuksia biologian opetukseen (esim. miten soluista tehdään ruokaa).
- Vierailut jatkuvat kumppaniorganisaatioiden kanssa.
- Yhteistyön aiheita käsitelty ja syvennetty oppitunneilla yhteistyöjakson jälkeen
- Digitaalisia työkaluja jaettu keskenään (esim. En-ROADS)
- Vaikuttavuusteot jääneet näkyville myöhemminkin (esim. ilmastonmuutoskyltit)
- Arkielämän linkitykset (esim. ruuantuotanto ja reitti kauppaan)
- Ehdotuksia nuorilta poliitikoille vastuullisuuden kehittämiseen (esim. ruokahävikin seuranta ja vähentäminen)
- Jaetut ideat ja toimintamallit (esim. Earth Hour -tapahtumat)
- Yhdenvertaisuuden teemapäivä workshoppeineen jäänyt koulun vuosikelloon
- Yhdessä toteutettu tutkinnon osa (Data Centre -osaaja) jatkuu hankkeen jälkeen.
- Verkostot vahvistuneet ja alettu suunnittelemaan jo seuraavia hankkeita
- Earth Hour -tapahtuman viettäminen
- Yhdenvertaisuuden workshoppeja pidetään jatkuvasti.
- Data Centre -osaajatutkinnon osa sekä vahva verkosto ja yhteistyö jäivät pysyvästi oppilaitokseen.
- Ympäristöasioiden kautta eurooppalaistuminen/kansainvälistyminen eli opitaan ilmastonmuutoksen erilaisista vaikutuksista eri maissa ja alueilla ja saadaan sitä kautta yhteistä, laajempaa ymmärrystä.
- Datan kerääminen talviseurantatietokantaan (mm. syvälinen lumitutkimus ja -analysointi)
- En-ROADS-simulaattori, joka näyttää graafisesti, miten eri toimenpiteet, esim. hiiliverotus, vaikuttavat ilmastonmuutokseen
- Lumiukkojen mielenosoitus tien varressa, jossa paljon liikennettä, mm. slogan "Snow must go on"

Jos nostaisit esiin yhden asian, jonka olet oppinut hankkeen toteutuksen aikana, mikä se olisi?

- Käytännön tasolla simulaattori En-ROADS
- On lähdetty tekemään merkityksellistä ympäristökasvatusta
- Verkkoysteystyö ja toimintakulttuuri toimii myös ammatillisen koulutuksen saralla.
- Ei pelkästään pinnallista ympäristövastuullisuutta (esim. kierrätysasioissa ei rakenneta jätteestä uutta jätettä), vaan merkityksellistä ja syvällistä ympäristökasvatusta
- Digitaalisuus mukana kansainvälistymisen laajentamisessa, sillä varsinkin koronan myötä toimintamallit vahvistuneet (esim. digitaalinen liikkuvuus mukana)
- Tutut verkostot helpottavat toimintaa ja mahdollistavat tulevaisuudessakin mahdollisuuksia.

Kohtasiko hankkeen toteutus vastoinkäymisiä tai haasteita, ja jos kohtasi, miten selvisitte niistä? Mitä olisit hankkeen toteutuksen aikana tehnyt toisin? Perusta vastauksesi omakohtaisiin kokemuksiin.

- Korona haastoi liikkuvuuksia ja kumppanit odottivat koordinaattorilta päätöksiä.
- Korona haastoi myös aktiviteettien järjestämistä (esim. liikunta-aktiviteetit).
- Sääolosuhteet haastoivat ilmastoon ja lumeen liittyviä harjoituksia ennalta määriteltynä liikkuvuusjaksoina.
- Kulttuuriset eroavaisuudet (esim. aikakäsitys).
- Pandemia sotki hankkeita, mutta Teams nosti yhteistyön tiiviiksi.
- Kansainväliset Teams-palaverit yleistyivät ja toivat uudet yhteydenpitokulttuurit.
- Eri kulttuurien aikahaasteet ja muu kulttuurikasvatus tulee kantapään oppien kautta.

RYHMÄ 4

Mitä opimme? Mitä hankkeen tuotoksia, ideoita tai toimintatapoja jää/jäi elämään hankkeen päätyttyä? Syntyivätkö nämä tuotokset, ideat tai toimintatavat spontaanisti, vai olivatko ne suunniteltu osa hanketoteutusta?

- Nuoret samanlaisia ympäri Eurooppaa ja kaikki kiinnostuneita ympäristöasioista
- Kahdenvälinen jatkohanke yhden partnerin kanssa; partneri sai, mutta ei suomalainen lukio > jatketaan kuitenkin teeman parissa ja omarahoituksella yhteistyötä
- Koko koululle esitelty aiheita, koko koulu tietoinen
- Lukion englannin 7. kurssi on ympäristökurssi, hankkeessa opittu käytössä ko. kurssilla
- Romaanin pohjalta mietittiin, voisiko vesipula olla mahdollinen, ja pohdinnat, miten romaanin dystopia voisi olla tulevaisuudessa todellisuutta
- Lukio: myös erilaisia historiallisia näkökulmia vesistöjen merkityksiin
- Lukio: vesimittaukset (happipitoisuus, sameus, eri pitoisuudet jne.) > näytteet eri maista merivesi, järvivesi, purot, hanavesi, lumi > mitattiin eri pitoisuuksia ja tutkittiin, missä maassa on paras vesi > yhä käytössä biologian tunneilla tässä käytetty laitteisto
- Hankkeessa hankittu laitteisto käytössä edelleen (veden mittaus)

- Lukio: vedenkäytön mittaaminen viikon ajan (itse sekä perheenjäsenet) sekä Suomessa että muissa maissa > erot maiden välillä tuloksissa
- Ilmastonmuutos: energian säästö, miten nopeasti asiat maatuivat, mitä jätteistä syntyy > jäänyt elämään päiväkotiin materiaali (materiaalia pienille oli vain vähän, ja sitä tuotettiin)

Jos nostaisit esiin yhden asian, jonka olet oppinut hankkeen toteutuksen aikana, mikä se olisi?

- Nuoret ovat joka paikassa samanlaisia sekä kiinnostuneita ympäristöasioista.
- Työnjaon tulee olla selkeä jokaisessa organisaatiossa (fokus!).
- Stereotypiat eri kansallisuuksista murenivat.
- Yhteistyö päiväkodin eri ryhmien kesken vahvistui, varhaiskasvatus isoilta piirteiltä samansuuntaista eri maissa, vaikka erojakin toki on koulujärjestelmissä.
- Innostunut joukko hanketta toteuttamassa arjessa ja ajatusten sekä ideoiden jako henkilökunnan ja eri ryhmien kesken.
- Yleishuomio: samaa työtä tehdään samalla tavalla, vaikka tullaan tosi erilaisista taustoista ja erilaisista kouluista (ikähaitari oli 3-vuotiaista lukioikäisiin), suunnitellut kokonaisuudet oli helppo toteuttaa > eurooppalaiset yhteiset arvot.
- Tarvitaan tiivis ydinporukka jakamaan vastuuta hankkeen toteutuksen aikana.

Kohtasiko hankkeen toteutus vastoinikäymisiä tai haasteita, ja jos kohtasi, miten selvisitte niistä? Mitä olisit hankkeen toteutuksen aikana tehnyt toisin? Perusta vastauksesi omakohtaisiin kokemuksiin.

- Korona vaikutti tapaamisiin, mutta oppilaat etänä seminaareissa, joissa pääsivät esittelemään tuotoksiaan toisilleen.

Muita huomioita

- Kansainvälisyysnäkökulma: lukiolaiset matkustivat tapaamaan toisiaan ja osalle ensimmäinen ulkomaanmatka.
- Varhaiskasvatus on Suomessa paljon vapaampaa kuin monessa muussa maassa, eli esiin nousivat myös erot eri maiden välillä.
- Kansainvälisyyden näkyminen lapsille varhaiskasvatuksessa: Teamsin kautta pidettiin yhteyksiä muihin maihin, joten lapsetkin näkivät toisiaan, ja jaettiin käytäntöjä.

RYHMÄ 5

Mitä opimme? Mitä hankkeen tuotoksia, ideoita tai toimintatapoja jää/jäi elämään hankkeen päätyttyä? Syntyivätkö nämä tuotokset, ideat tai toimintatavat spontaanisti, vai olivatko ne suunniteltu osa hanketoteutusta?

- Opiskelijoiden työelämäkontaktit kasvoivat erilaisen hankkeen myötä syntyneen organisaatioyhteistyön kautta.
- Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisyysosaaminen. Opiskelijatkin kokevat, että heillä on jotain annettavaa ja levittävät tietoa mielellään.
- Datakeskus (vihreät energianlähteet), johon yläkoululaisetkin pääsevät tutustumaan.
- Kansainvälisesti suoritettavissa oleva tutkinnon osa.

- Kestävän tulevaisuuden työryhmä, jossa on osallistettu kaikkien Kangasalan koulujen oppilaat.
- Verkostoituminen: runsaasti yhteistyökumppaneita ympäri Eurooppaa. Laaja-alainen hankeyhteistyö syventää organisaation osaamista.
- Yhteistyö on jäänyt elämään, yhteydenpito on tiivistä yhteistyöverkoston kesken.
- Earth hour -päivänä ympäristövastuullisuusteema, esimerkiksi "päivä ilman digilaitteita". Suunniteltu osa hanketoteutusta.
- Sosiaalinen kestävyys: koulussa on käynnissä vuosittainen teemapäivä: kokemusasiantuntijoita eri vähemmistöryhmistä, työpajatyöskentely.
- Spontaanisti syntynyt MOOC – kiitos koronan, joka esti liikkuvuuden. Suorittavia opiskelijoita tälläkin hetkellä laajasti eri lokaatioista. Ympäristö- ja kestävyysmattiikka mukana.

Jos nostaisit esiin yhden asian, jonka olet oppinut hankkeen toteutuksen aikana, mikä se olisi?

- Hankkeissa on mahdollisuus tehdä todella konkreettisia asioita laaja-alaisen organisaatiopoolin vuoksi.
- Kansainvälinen yhteistyö ympäristönsuojelemisessa kasvattaa toivoa ja ymmärrystä siitä, että emme Suomea toimi yksin. Ymmärrys siitä, että olemme osa suurta kokonaisuutta, innostaa entistä enemmän toimimaan.
- Suomi on monessa asiassa jo askeleen edellä siinä, mitä me voimme viedä kumppanimaihin. Sama toimii myös toiseen suuntaan. On tärkeää muistaa, että asiat etenevät eri maissa erilaisessa tahdissa.
- Opiskelijat haluavat edetä tietoisuudesta kohti konkreettisia tekoja. Meidän pitää tarjota mahdollisuuksia tähän. Nuoret tarvitsevat myös konkreettisen sytykkeen toiminnalle – ”poimi roska päivässä” tai maakuntakaavaan vaikuttaminen.
- Nuoret ovat tietoisempia ja kiinnostuneempia ympäristökysymyksistä, kuin voisi edes arvata. Tietoisuus ja into tehdä on yleiseurooppalaista.
- Hyvin eri puolilla Eurooppaa ympäristö- ja osallisuuskysymykset ovat lopulta hyvin samanlaisia. Opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet ponnistaa suomalaisesta yliopistosta vaikkapa Italiaan.
- Vaikuttavuus: pienistäkin teoista kasvaa suuria, kun niitä tekee moni: Suomessa ja muualla Euroopassa.

Kohtasiko hankkeen toteutus vastoinkäymisiä tai haasteita, ja jos kohtasi, miten selvisitte niistä? Mitä olisit hankkeen toteutuksen aikana tehnyt toisin? Perusta vastauksesi omakohtaisiin kokemuksiin.

- Korona haastoi, mutta myös edisti: digiloikka.
- Korona hankaloitti hankkeen toteutumista, mutta hankkeen jatkoaika auttoi. Korona vaikeutti myös liikkuvuusrahan käyttöä, mutta rahoitus saatiin käyttää toisenlaisen toiminnan kehittämiseen koulussa. OPH:lle kiitosta joustavuudesta ja tuesta.
- Kommunikaatio uusien partnereiden kanssa kulttuurierojen vuoksi, esimerkiksi erilaiset hierarkiatasot. Erot kielitaidossa lisäsivät työmäärää.

RYHMÄ 1

Kehittämisisideat, yhteistyön edistäminen, jatkosuunnitelmat

Mitä ajatuksia Juha Kaskisen puheenvuorossa esitelty tulevaisuuden osaamistarpeiden muutos herätti?

- Being international is a future skill; a problem with the Erasmus+ programme is that it is actually not international, but very European.
- A question for Tulevaisuuden tutkimuskeskus: What kind of skills are needed for someone who studies or researches the future?
- In the future, communication skills and empathy will be important, resilience. How can we teach students work ethics? They don't want to make any effort: for example, they think some texts are too long.
- Do we need language skills in the future, if the AI can be used at the same time as we communicate with each other?
- Some students prefer paper books, not e-books.
- ChatGPT can also be used in creating emails or even for lesson plans.
- In using the AI, we have to teach students to be critical. The content created by AI can be biased.
- Social skills are also important in the future, these are skills that can be learned in international projects
- AI will be the biggest change of our time, probably both the biggest threat and possibility. Hopefully there will be training for teachers on the topic. Teachers need to be prepared for the use of AI. Students use Google translate in translating tasks, for example. Students will be using AI in their future jobs.

RYHMÄ 2

Kehittämisisideat, yhteistyön edistäminen, jatkosuunnitelmat

Mitä ajatuksia Juha Kaskisen puheenvuorossa esitelty tulevaisuuden osaamistarpeiden muutos herätti?

- Mitä vapaa sivistystyö voisi antaa tulevaisuudessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamiseen? Esim. nyt tehdään kestävä kehityksen saralla paljon, mutta mitä esim. teknologinen kehitys tuo mukanaan?
- Mitä teknologinen kehitys tuo mukanaan esim. työssä, jota tehdään kehitysvammaisten kanssa? Uhkakuvana, että teknologinen kehitys eriyttää eri ryhmien mahdollisuuksia.
- Ilmiö: vammaisten kohdalla haasteena on transiatio perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen välillä: perusopetuksen puolella tuki ja palvelut toimivat, mutta kun tulee siirtymä, niin jotain muuttuu perustavanlaatuisesti. Nuoret jäävät vaille tarvittavaa tukea (THL:n tutkimuksen tulos). Vastuukysymykset eivät ole selkeät siirtymävaiheessa.
- Kun ajatellaan yhteisöllisyyttä, niin julkiset palvelut eivät pysty luomaan yhteisöllisiä palveluita ja eri ryhmien törmäyttämistä, koska palvelut ovat vahvasti sektoriperusteisia ja "siiloutuneita" (esim. vain vanhuksia tai nuoria yms.).

- Eikö tekoälyn/keinoälyn pitäisi olla esim. mahdollisuus vammaisille auttaa ymmärtämään maailmaa – nyt tämä on kaukana ja pienen ryhmän käsissä.
- Etänä tekeminen vs. kasvotusten työskentely – onko tasapainossa ja miten tasapaino syntyy?
- Tulevaisuuden eteen voi tehdä töitä, ei auta jäädä paikalleen makaamaan. Pitää löytää verkostot ja väylät.
- Usein huomio kiinnittyy negatiivisiin asioihin, eikä huomata pieniä signaaleja arjessa/laajemmin. Nuorille pitää tuoda esiin positiivista kehitystä ja asioille voi tehdä jotain.
- Perinteinen hierarkkinen ajattelu murroksessa: enää ei odoteta signaalia korkeammalta taholta, vaan voidaan alkaa toimia "alhaalta ylöspäin".
- Yritysten ja muiden sektoreiden välinen yhteistyö varmasti tärkeää – esim. palveluiden tuottaminen yhteistyössä. Tässä käytännön haasteita, kuten yritysten ajankäyttö ja prioriteetit.

Millaisia muutostarpeita tunnistatte sektorillanne?

- Ilmiö: vammaisten kohdalla haasteena on transitio perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen välillä: perusopetuksen puolella tuki ja palvelut toimivat, mutta kun tulee siirtymä, niin jotain muuttuu perustavanlaatuisesti. Nuoret jäävät vaille tarvittavaa tukea (THL:n tutkimuksen tulos). Vastuukysymykset eivät ole selkeät siirtymävaiheessa.
- Täytyy tiedostaa, että me olemme merkittäviä «toimijoita» muutoksen tekijöinä – emme mene vain virran mukana. Tämä on tärkeä viesti nuorille. Voimaannutetaan ihmisiä ja ihmisten itsetuntoa.
- Vapaan sivistystyön kautta mahdollisimman monen olisi hyvä päästä mukaan koulutukseen – niiden, joiden ääni kuuluu vähemmän. Osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa on vielä työn sarkaa.
- Suomessa toiminta perustuu luottamukseen, tasa-arvoon ja argumentointiin. Eriarvoistuminen voi murentaa tätä.
- Paikkoja dialogille tarvitaan (eri ihmisryhmien ja tasojen välillä) – epätasa-arvon muodostuminen ja luottamuksen mureneminen.

Turvallinen, yksinkertainen elämä olisi toivottavaa – miten tämä saavutetaan ja millaista tämä elämä olisi?

RYHMÄ 3

Kehittämisideat, yhteistyön edistäminen, jatkosuunnitelmat

Mitä ajatuksia Juha Kaskisen puheenvuorossa esitelty tulevaisuuden osaamistarpeiden muutos herätti?

- Digitaalisuutta ja tekoälyä on hyödynnetty hankkeessa, perusosaamisen taso on tuotava opetukseen.
- Opiskelijoiden asennemuutos – opiskelijoille on sanottu, että robotit viekööt teidän työnne, asenne tulisi saada muutetuksi niin että tekoäly jne. tulevat avuksi.
- Tekoäly muuttaa myös opettajien työtä, uuden opettelu lisää erityisesti iäkkäämpien kuormitusta, toisten tukeminen on tärkeää muutosvaiheessa.

- Koulutuksen tulisi vastata vielä enemmän työelämän tarpeisiin- Miten saataisiin pienempiä koulutuskokonaisuuksia ulos? Am. koulutuksen reformi leikkasi opetusresursseja, joten vaikea yhtälö.
- Rahoittaja ohjaa koulutusta -- pallo OKM:lle, että kentällä on kehittämisinnoituutta, mutta tarvitaan resursseja.- Laatu pitäisi olla ratkaiseva tekijä koulutuksessa, ei opintopisteet ja tutkinnot.
- Tutkintopohjaisuudesta tulisi päästä eroon.

Millaisia muutostarpeita tunnistatte sektorillanne?

- Enemmän työelämäyhteistyötä --> Miten rahoitetaan ja organisoidaan?
- Tutkintorakenteesta pois --> Millä muilla tavoin voidaan osoittaa työn laatu ja osaaminen?
- Opettajien työn uudelleen organisointi ja hyvinvoinnin vahvistaminen --> Millä resursseilla koulutuksen rahoituksesta leikattaessa?
- Ajankohtaisiin työelämän tarpeisiin vastaaminen ja lyhytkoulutusten lisääminen --> Miten varmistaa, että valmistuneiden tiedot eivät ole "vanhentuneita" valmistuessa, vaan valmistavat tulevaisuuden murrokseen?
- Kieli- ja kulttuurikoulutuksen vahvistaminen sekä tutkintojen kansainvälistäminen, kielikoulutuksen järjestäminen jo lähtömaassa, ammatti- ja kieliopetuksen integroiminen, moniammatillisen tuen lisääminen --> Miten vahvistaa tukea kotouttamista ja vahvistaa osaamisperäistä maahanmuuttoa?
- Digitaalisten ja tekoälyn vastuullinen ja kriittinen hyödyntäminen --> Miten vahvistaa realistista mutta toiveikasta asennoitumista tulevaisuuden työkaluihin eri sukupolvissa?
- Taiteen integroiminen opetukseen (esim. luennon kuvittaminen tai musisointi perinteisen tyylin lomassa) --> Miten vaikuttaa ja tunnistaa kehitettävät "perinteiset" taidot muuttuvassa maailmassa?
- Jatkohanke tulisi olla opetushenkilökunnan hyvinvointi – heille on lykätty esim. sihteeritoimia, ja työnkuormittavuuden lisääntyminen on aiheuttanut työn suorittamista. Henkilöstön osaamisen kasvua ei tässä tilanteessa tapahdu – onko tähän osaamisen ja hyvinvoinnin heikkenemiseen Suomella varaa?
- Herkällä korvalla tulisi kuunnella työelämää ja esim. miten tekoäly otetaan / voidaan ottaa mukaan koulutukseen – se vapauttaa resursseja muuhun toimintaan.
- Työperäiseen maahanmuuttoon ja maahanmuuttajaopiskelijoiden integroimiseen ammatillisiin opintoihin tulee varustautua ja muokata koulutusta myös sen mukaan (kielivalmennus).
- Ukrainalaisia on pyritty saamaan mukaan koulutukseen, mm. hankkeiden avulla.
- Kielikoulutusta ja valmentavaa koulutusta tarvitaan ennen varsinaista ammatillista koulutusta.
- Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen tulee kehittää työkaluja ja tunnistamisen keinoja.
- Musiikkia on alettu käyttää maahanmuuttajalapsien suomen kielen oppimisessa.
- Maahanmuuttajaopiskelijoiden koulutukseen tarvitaan myös sellaisia resursseja, mitä opettajilla ei ole, esim. psykologia, kulttuuritulkkeja... Kokonaiseen integraatioprosessiin tarvitaan muutakin kuin koulu/oppilaitos --> Seinäjoki-malli / hankkeessa Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa ollaan rakentamassa tällaista monialaista integraation tukimallia.
- Opettajien hyvinvointiin pitäisi keskittyä – työn luonne ja työt ovat lisääntyneet, kuormittavuus on kasvanut.

- Nopeampia työllisyysratkaisuja – tutkintojen merkitystä tulisi häivyttää.
- Rahoitusmallin pitäisi suoristua – opettajien pitäisi pystyä keskittymään työhönsä.
- Yhteisopettaminen ja käytännön harjoittelutilanteet ja simulaatiot esim. kielenoppimisessa ovat hyödyntäneet oppimistuloksia.
- Musiikin tai esim. esityksen piirtäminen sarjakuvaksi koulutuksen/esitysten tukena tuo mielekkyyttä mukaan koulutukseen. Luovat ratkaisut voivat johtaa vaikuttavampaan tulokseen.
- Aikuiskoulutustuen leikkaaminen on huolestuttavaa aikuisten koulutuksen suhteen, työnvaihtajien koulutus ja täydentävä kouluttautuminen uhkaa vaarantua.

RYHMÄ 4

Kehittämisideat, yhteistyön edistäminen, jatkosuunnitelmat

Mitä ajatuksia Juha Kaskisen puheenvuorossa esitelty tulevaisuuden osaamistarpeiden muutos herätti?

- Digitalisaatio vaikuttaa myös yhteydenpitoon ja luo uusia tapoja toimia ja verkostoitua.
- Hankkeet ja lentäminen vs. ympäristö.
- Erityiset tilanteet luovat uusia ratkaisuja: esim. digikehitys COVID-19:n myötä, nykyään normaali oli ennen haaste.
- Uusia ammatteja syntyy ja oppimista eri medioiden kautta – esim. oppimista YouTubesta.
- Ympäristötietoisuus ei vain hankkeissa vaan osaksi koko organisaation ja koulun kulttuuria jo ihan varhaiskasvatuksessa. Opetussuunnitelmassa mukana jo läpileikkaavana, mutta vielä konkreettisemmin mukaan.
- Hankkeiden hyöty on siinä, että voidaan tiiviimmin pureutua teemaan. Aktiivinen toimijuus.
- Hankkeissa ympäristötietoisuudesta kohti ratkaisuja – kuinka ympäristötietoisuus on läpileikkaava yhteiskunnassa. – Yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen jo nuoresta lähtien.
- Huoli ympäristöstä korostuu – kello tikittää.
- Samoja asioita tehdään jo usealla rintamalla.

Millaisia muutostarpeita tunnistatte sektorillanne?

- Hyvien valintojen korostaminen – ei lisätä ilmastoahdistusta. Miten vaikutetaan asenteisiin – arvojen polarisointi. Osa oppilaista erittäin tiedostavia, osa ei, miten saadaan kaikki mukaan.
- Nuorille ja lapsille konkreettisia toimia hankkeissa ja kokemus toimimisesta ilmaston puolesta – positiivinen signaali, että voi toimia ympäristön puolesta – näkee oman vaikutuksen – pieniä toimia (ilmastoahdistuksen ehkäisyyn).

Muita huomioita

- Hankkeet ja yhteistyö Euroopassa luovat kuvaa yhtenäisestä Euroopasta. Pois omasta kuplasta – itsestäänselvyydet myös omasta kulttuurista korostuvat. Luodaan aitoja kontakteja ja suhteita.
- Verkostot ja osaaminen kasvavat hankkeissa.
- Oma arvomaailma suhteessa yhteiseen arvopohjaan, perusopetuksen arvot, eivät välttämättä kohtaa huoltajien arvojen kanssa.

RYHMÄ 5

Kehittämisideat, yhteistyön edistäminen, jatkosuunnitelmat

Mitä ajatuksia Juha Kaskisen puheenvuorossa esitelty tulevaisuuden osaamistarpeiden muutos herätti?

- Luovat menetelmät toimivat hyvin myös nuorille suunnatussa toiminnassa. Scenario Building -menetelmä on opiskelijoiden palautteen mukaan mielekäs. Skenaarioajattelua pitäisi vahvistaa erityisesti ympäristötematiikkaan liittyvissä oppiaineissa. Nuorten ilmastoahdistukseen tepsivät toiminnalliset menetelmät ja tulevaisuuteen suuntaava näkökulma.
- Eläintutkimuksen saralla tehdään paljon tulevaisuusorientoitunutta tutkimusta ja luodaan vaihtoehtoisia todellisuuksia. Ympäristöahdistus on yleisesti tunnistettu ilmiö, jonka tukena taiteen menetelmät ovat olennaisia.
- Erasmus+ -hankkeissa näkökulma on usein paikallinen, yksilölähtöinen ja konkreettinen: mitä juuri minä voin tehdä.
- Luovuuden ja taiteiden näkökulman lisääminen olisi ollut tarpeellinen.
- Nytkin tehdään jo erityisesti hankerahoitusta haettaessa suunnittelua tulevaisuusorientoituneesti.
- Osaamisen määrittäminen ja näkökulma työnkuviin oli tuttua ja jo aiemmin tunnistettua. Työnkuvien visioinnin näkökulma oli hyvin rajoittunut kone vs. ihminen -vastakkainasetteluun – entä esimerkiksi koulumaailman uudet roolit. Aivan uusi rooli on esimerkiksi hyvinvointikoordinaattori.
- Tekoäly haastaa: mitä tapahtuu esim. arvioinnille... Miten pystymme hallitsemaan tekoälyä? Miten koulutuksen ja tutkimuksen ammattilaiset selviävät muutoksesta? Toisaalta mahdollisuudet: ison datan analysointi.
- Eurooppalaisten yliopistojen laajeneminen.
- Koulutuspalveluiden muuntautuminen enemmän vapaiden/yhteisten resurssien ja yhdessä tekemisen suuntaan. Päällekkäisyyksien purkaminen ja resurssien säästäminen.
- Opetuskulttuurin muutos: opetusmenetelmien monipuolistaminen, opiskelija-aines heterogenisoituu.

LIITE 4. Luettelo tietolähteistä

LÄHTEET

A compendium of the 2022 European Innovative Teaching Award laureates
[compendio.pdf \(sepie.es\)](#)

Data collection and analysis of Erasmus+ projects. [Focus on education for environmental sustainability: final report](#)

Data collection and analysis of Erasmus+ projects: [Focus on inclusion in education: final report](#)

Erasmus+ ohjelma – Mitä se tarjoaa (aikuiskoulutus)
[Erasmus+, what's in it for me? - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)

Erasmus+ -ohjelma – Mitä se tarjoaa? (yleissivistävä koulutus)
[Erasmus+, what's in it for me? - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)

Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen osallisuus- ja moninaisuusstrategia
<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/implementation-guidelines-erasmus-and-european-solidarity-corps-inclusion-and-diversity-strategy>

[Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien kansallinen osallisuus- ja moninaisuusstrategia Erasmus+ -ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien kansallinen osallisuus- ja moninaisuusstrategia \(oph.fi\)](#)

Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien Suomen kansallisen toimiston ympäristövastuullisuusstrategia
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/E%2B%20ja%20ESC-ymp%C3%A4rist%C3%B6vastuullisuusstrategia%202021-2027_taitettu.pdf

Erasmus+ -vaikuttavuustyökalu
[Erasmus+ -vaikuttavuustyökalu | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Euroopan komission Erasmus+ -ohjelmaopas
<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/fi/programme-guide/part-b/part-b-information-about-the-actions-covered-by-this-guide>

Euroopan komission laatustandardit Erasmus Quality Standards - mobility projects - VET, adults, schools | Erasmus+ (europa.eu) [Erasmus Quality Standards - mobility projects - VET, adults, schools | Erasmus+ \(europa.eu\)](#)

Euroopan komission hanketietokanta [Search | Erasmus+ \(europa.eu\)](#)

[Euroopan komission delegoitu asetukset \(EU\) 2023/2710, L_202302710FI.000101.fmx.xml \(europa.eu\)](#)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/817, L_2021189FI.01000101.xml (europa.eu)

Luova Eurooppa: hyvien ympäristökäytäntöjen opas
Greening of the Creative Europe Programme - Good environmental practices guide for Creative Europe Programme
[Greening of the Creative Europe Programme - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)

OPH:n uutinen Kestävää kehitystä edistetään parhaiten yhteistyössä ja kädet savessa.
[Kestävää kehitystä edistetään parhaiten yhteistyössä ja kädet savessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

OPH:n Erasmus+ -hankkeet esittelyssä [Erasmus+ -hankkeet esittelyssä | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opetushallituksen kansainvälisen toiminnan vaikuttavuus alueellisen tasa-arvon näkökulmasta loppuraportti 2/2023
[Selvitys kansainvälisen toiminnan alueellisesta tasa-arvosta_FINAL.pdf \(oph.fi\)](#)

Opetushallituksen kestävä tulevaisuus -opas [Kestävä tulevaisuus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opettajien Erasmus+ -täydennyskoulutusjaksojen vaikutukset kouluissa (KA1). Kansainvälinen selvitys 2016 ja 2019.
[Opettajien Erasmus+ -täydennyskoulutusjaksojen vaikutukset kouluissa \(KA1\) | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Sitran 100 fiksua arjen tekoa 100 fiksua arjen tekoa - Sitra](#)

Unicef Innovation, **Impact Brief 2023** [WIP Impact Brief 2023 \(unicef.org\)](#)

Vaikuttava kansainvälinen toiminta -- Vaikuttavuus ja vaikuttavuuden arviointi kunnan kansainvälisen toiminnan kontekstissa <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2184-vaikuttava-kansainvalinen-toiminta>

Vaikuttavuusajattelun nykytilanne ja osallistuvien organisaatioiden tarpeet. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2019:10. [31197086_OPH_Vaikuttava_Erasmus_sivut_9_10.pdf](#)

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6951-3
ISSN 1798-8926